

BENKNOTA, f. 1. Se *Knota*, f.
BENKNÖL, m. 2. Onaturligt tillkommen hård utväxt på ett ben (hem. 2) eller en knota.
BENKOL, n. 3. Kol af förbrändt ben.
BENLEDSELÄLA, f. 1. (anat.) Vid en ledgång befintlig djup hållighet i ändan af ett ben, hvar-uti ändan af ett annat är inlogadt och rör sig.
BENLING, m. 2. Skinn, som suttit på benen af ett djur.
BENLOSSNING, f. 2. (kir.) Ett frätt benstyckes aflossning ifrån den friska delen af benet (hem. 2).
BENLÄGG, m. 2. Se *Lägg*, 1.
BENLÄKANDE, a. 1. Som befördrar läknin- gen af benbrott.
BENLÄRA, f. 1. Den del af anatomin, som sysselsätter sig med kännedomen af benen (i hem. 1 o. 2). — *Syn.* Osteologi.
BENLÖS, a. 2. Som är utan ben (i hem. 1, 2 o. 5).
BENMASSA, f. 1. Samteliga benen (hem. 2) i en animalisk kropp.
BENMBERG, f. 2. sing. Se *Merg*.
BENMJÖL, n. 5. Mjöl af förmälda ben, som i missväxtlar begagnas att blanda uti sädesmjöl, äfvensom i allmänhet till gödslande af åkerjord.
BENOLJA, f. 1. (kem.) Vidbränd olja, som genom torr destillering erhålles af ben (hem. 1).
BENPIPA, f. 1. Det ihåliga, rörliga ben, hvilket ger fasthet och stadga åt den del af en människas kropp, som kallas benet (från knäskäl- len till fotvristen). *B-n består af två ben: Sken- benet och Yadbenet.*
BENPLÅSTER, n. 5. Benläkande plåster.
BENQVARN, f. 2. Qvarn, hvarpå ben förmalas.
BENRÅGEL ell. **BENRÅNGEL**, n. 5. Hela benstommen af en död kropp, blodad på all yttre betäckning af muskler, ådror, o. s. v. — *Syn.* Skelett, Benstomme.
BENRASP, m. 2. Se *Benfil*.
BENREDE, n. 4. (föga brukl.) Se *Denragel*.
BENRÖTA, f. 1. Rötta, hvaraf ben i en ani- malisk kropp blifvit angräpnat.
BENSÄFT, m. 5. (anat.) En hos späda foster befintlig vätska, hvaraf benen i kroppen småning- om bildas.
BENSEL, se *Bänssel*.
BENSJUKDOM, m. 2. Sjukdom, som har sitt säte i benen (hem. 2).
BENSKADA, f. 1. Skada, åtkommen något ben i kroppen på människa eller djur.
BENSKÄP, n. 5. Skäfvot, hudlöst ställe på ben.
BENSKÄFT, n. 5. Skäft (såsom till knifvar och gafflar), förfräddigt af ben.
BENSKENA, f. 1. Skena, som i äldre tider begagnades af krigare till skydd för benen, och utgjorde en del af rustningen. Kallades äfv. *Ben- berga*.
BENSKIFVA, f. 1. Skifva, lamell af ben (hem. 1).
BENSKÄRFVA, f. 1. Skärfva af ben (hem. 2).
BENSOPPA, f. 1. Soppa, kokad på ben af slagade kreatur.
BENSÖLT, m. 3. o. n. 3. (anat.) Spjelka i ett ben (hem. 2).
BENSPÄTT, m. 3. Ett slags sjukdom på djurs, isynnerhet hästars ben. Se *Spätt*.
BENSPJELA, f. 1. (kir.) Spjela, som begagnas, då ett brutet ben spjelas.
BENSPÄCKSVULST, m. 3. (kir.) Späcksvulst på ett ben eller nära derintill.
BENSPRICKA, f. 1. Spricka i ett ben (hem. 2).

BENSTOMME, m. 2. pl. — *stommar*. (anat.) Hela sammansättningen af benen i en animalisk kropp, såsom de af naturen äro hopfogade till ett sammanhängande helt. Brukas om ett djur med kött, blod, m. m. Jfr. *Benrangel*.
BENSJUMP, m. 2. Stump af ett ben (hem. 2, äfv. någon gång hem. 3).
BENSUBSTANS, bensubstans, m. 3. Se *Benämne*.
BENSVALG, a. 2. — Som har svaga ben.
BENSVÄLL, n. 5. (anat.) Ämne i en animalisk kropp, hvarigenom afrutna ben åter hop- läkas eller förlorade benstycken på nytt tillväxa och ersättas.
BENSVAMP, m. 2. (med.) Ett slags benröt- sår i det inre af ett ben.
BENSVARFVARE, m. 3. Svarfvare, som för- färdigar svarfvade saker af ben.
BENSVARFVERI, n. 5. Konsten, yrket eller sysselsättningen att svarfvaf af ben.
BENSVULST, m. 3. Svulst, som har sitt säte på ytan af ett ben.
BENSVÄRTA, f. 1. Ett slags vackert svart målarfärg, som bekommes genom bränning af ben.
BENSYRA, f. 1. 1) Se *Fosforsyra*. — 2) Se *Benröta*.
BENSYSTEM, bensystem, n. 5. o. 5. (vetensk.) 1) Flera ben i en animalisk kropp, som utgöra ett helt för sig. — 2) Samteliga benen i en ani- malisk kropp, såsom de af naturen äro samman- fogade.
BENSÄG, f. 2. 1) Verktyg, som af fältskärer begagnas att afsåga ben. — 2) Säg, hvarmed vissa handverkare söndersåga ben i skifvor.
BENSÄR, n. 5. 1) Sår på benet (hem. 5). — 2) Se *Benröta*.
BENSÖM, m. 2. (anat.) Egot slags samman- fogning af benen i hafvudet på en animalisk kropp.
BENTÄNG, f. 5. pl. — *tänger*. Täng, som begagnas af fältskärer, för att uttaga benskärfvor, o. s. v.
BENUNGE, m. 2. pl. — *ungar*. En fiskart. *Gasterosteus Pungilius*.
BENVÄNDLING, f. 2. 1) Ett ämnes förvänd- ling i ben. — 2) Ett i ben förvändlat ämne. — 3) (anat.) Bens uppkommande hos späda foster.
BENVARA, f. 1. Svarfvararbete af ben.
BENVED, m. 3. sing. (bot.) 1) Ätta till tio fot hög buske, med hvita blommor och svarta, runda bär. *Cornus sanguinea*. — 2) Fem till åtta fot hög buske med rakt uppstående grenar, ägg- runda blad, gulhvita blommor, högröda dubbla bär, och hvaraf veden, liksom af den förre, i anseende till sin utmärkta hårdhet begagnas till mindre slöjdarbeten. *Lonicera Xylosteum*. Kallas äfven *Hårdved*, *Try*.
BENVÄRK, m. 2. sing. Värk i benen (hem. 2 o. 3). Brukas egentligen endast om människor.
BENVÄXT, c. 5. (kir.) Onaturlig utväxt på benen af en animalisk kropp.
BENYTA, bény'ta, f. 1. Ytan af ett ben (hem. 2).
BENYTJJA, v. a. 1. (föga brukl.) Se *Nyttja*.
BENZOE, bän'säe, m. 3. Ett slags välkän- tand, brunaktig kåda, som fås genom inskärning i *Benzoetriet*. Kallas äfv. *Assa dulcis*.
BENZOESYRA, f. 1. (kem.) Syra, som fås af Benzoe, och äfven finnes i åtskilliga andra växt- ämnen.
BENZOETRAD, n. 3. Ett på Java, i Surinam och Stam inhemskt träslag, hvaraf benzoe fås. *Styrax Benzoin*.

BENÄDA, v. a. 1. 1) Bevisa nåd. Har (i denna o. följ. hem.) till subjekt endast regerande personer. *Konungen har b-t honom med adel- skap, med Wasaorden*. — 2) Gifva nåd åt (en dömd förbrytare, efterskänka eller mildra straff. *Han var dömd att mista lifvet, men blef af konungen b-d*. — *Syn.* Se *Förlåta*.
BENÄDAD, a. p. 2. Som blifvit benädad (hem. 2). *En b. förbrytare*. — Substantivt säges äfven: *En b. De b-e*.
BENÄNDE, n. 4. Handlingen, då man benädr.
BENÄDER, f. 1. pl. — *ådror*. (anat.) Fin blodåder, som genomgår ben (hem. 2).
BENÄDNING, f. 2. 1) Se *Benädnade*. — 2) Hyvd som genom ett benädnade erhållits. — *Syn.* Nåd, Ynnest, Ynnest-ell. Nådebevisning.
BENÄDNINGSBREF, n. 5. Öppet bref af en regerande person, hvarigenom en dömd förbryta- res benädnade offentlig tillkännagifves.
BENÄDNINGSRÄTT, m. 3. Rättigheten att benäda dömda förbrytare, hvilken endast tillkom- mer regeringsmakten i en stat.
BENÄGEN, a. 2. neutr. — *et*. 1) Böjd (för). *B. till det onda*. *B. till dryckenskap, till vrede*. *B. till missstankar, för all misstänka andra*. *Jag är b. för den tron, att han misstagit sig*. *B. att tro något, att hjälpa behöfvande*. — *Syn.* Se *Böjd*. — 2) Som hyser gynnsamma tänkesätt emot någon. *Han är äg b., ganska b. emot alla hjälpbehöfvande*. *B-gne läsare!* är ett ut- tryck, som för mycket brukats i företal till böcker. — *Syn.* Se *Gunsigt*.
BENÄGENHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara benägen, fallen för något. *Hafva b. för starka drycker*. *Jag känner mycken b. att gifva äg en kännbar tillrättvisning*. *B. till det goda, onda*. — *Syn.* Se *Böjelse*. — 2) Egenskapen att vara någon benägen. *Hysa b. för någon*. — *Syn.* Se *Gunsit*.
BENÄGET, adv. På ett benäget sätt. *Ni täcks b. ursäkta, att jag deruti ej kan göra er till viljes*. — *Syn.* Se *Gunsigt*.
BENÄMNA, v. a. 2. Med ett visst namn utmärka, beteckna. *Huru b-er du den der örten?* *Gullvifva*. *Detta djur b-es på svenska ekorre, på franska écureuil*. *Han b-es i hä- storiern den Store*. *Hans son, Erik benämnd*. — *Syn.* Se *Kalla*. — *B. sig*, v. r. (om personer) Låta sig kallas, heta. *Den tilltalade b-er sig Sundström*. — Jfr. *Ann.* under *Nämna*.
BENÄMNANDE, n. 4. Handlingen, då man benämner.
BENÄMNE, n. 4. Se *Ben*, 1.
BENÄMNING, f. 2. 1) Handlingen, då man benämner. — 2) Namn, hvarigenom någon eller något betecknas, till skillnad ifrån andra. *I konst och vetenskap bör man ej utan nödvändighet andra antagna b-ar*.
BENÖJA SIG, v. r. 2. (föga brukl.) Se *Nöja sig*.
BEORDRA, v. a. 1. (i militärspråket) Gifva order att begifva sig till en viss ort, att utföra ett visst uppdrag. *Han har blifvit b-d till Carlsborg*. *B. någon att rida ut på rekognos- cering*. — *Syn.* Se *Befälla*.
BEORDRANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man beordrar. — 2) Gifven order. — *Syn.* Se *Befäl- ning*.
BEPACKA, v. a. 1. (mindre brukl.) Packa full med.
BEPANSRA, v. a. 1. Förse med pansar.

BEPELSA, v. a. 1. (föga brukl.) Se *Påpelsa*.
BEPRISA, v. a. 1. Högeligen prisa.
BEPRISANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man beprisar. — 2) Beröm, pris, lof.
BEPRISLIG, a. 2. (föga brukl.) Se *Prisvärd*.
BEPRYDA, v. a. 2. (mindre brukl.) Väl, sorg- fälligt, öfverallt, mycket pryda. — *Beprydan- de*, n. 4.
BEPRÖFNING, f. 2. (föga brukl.) Se *Pröfning*.
BEPRÖFVA, v. a. 1. (föga brukl.) Noga pröfva.
BEPRÖFVAD, a. p. 2. Noga, sorgfälligt pröf- vad. *En b. vän*. *En man af b. redlighet, dygd*.
BEPUDDRA, v. a. 1. (föga brukl.) Se *Pudra*.
BEPURPÅ, v. a. 1. (poet.) Se *Purpra*.
BEQVÄM, a. 2. 1) (om sak) Väl passande och tjenlig till ett visst bruk; hvars bruk är ganska tjenligt och behagligt. *B. rock*. *Ett b-t hus*. *Denna soffan är ganska b. att sitta uti*. *B. hanna, vagn, möbel*. *Ett b-t sätt att fördas*. *Föra ett b-t lif*. *Det är alltid b-t att säga nej*. *Om det faller er b-t*. — *Syn.* Tjenlig, Lätt, Låg- lig, Passande, Treflig. — 2) (om person) Som ej vill göra annat, än det som faller sig lätt. — *Syn.* Maklig, Lal, Trög. — 3) (i lagstil) Som äger de af lag föreskrifna egenskaper för någon laga hand- ling. — *Syn.* Skicklig.
BEQVÄMA, v. a. 1. Förmå någon (emot dess ytttrade vilja) till en handling. *Jag skall söka b. henne att gifva sitt samtycke*. — *B. sig*, v. r. Emot sin vilja foga sig, gifva efter. Brukas ofta i förbindelse med verbet *Låta*. *Jag skall väl då b. mig dertill*. *B. sig efter omständigheterna*. *Han lät slutligen b. sig*. *Hon lät b. sig att stiga in*. *Låta b. sig till eftergift*. — *Syn.* Gå in på, Gifva vilka, Gifva efter, Foga sig.
BEQVÄMANDE, n. 4. 1) Handlingen, hvar- igenom någon beqvämas att göra något. — 2) Eftergiftvande, eftergift.
BEQVÄMLIG, a. 2. Se *Beqväm*, 1.
BEQVÄMLIGEN, BEQVÄMLIGTVIS, adv. Se *Beqväm*.
BEQVÄMLIGHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara beqväm. a) *B-en af en soffan kan ej nekas*. — b) *Hans b. har blifvit så stor, att . . .* — *Syn.* a) Läglighet, Tjenlighet, Lätthet, Treflighet, Passande tid, Passande ställning. — b) Maklighet, Tröghet, Lathet. — 2) Tillstånd, då man har be- qvämt. *Han lefeer i stor b.* *Han älskar myc- ket sin b.* — 3) Brukas stundom i mera hysadt tal i stället för: *Nattstol och Nattpotta*.
BEQVÄMLIGT, adv. Efter sin beqvämighet, makligt. *Arbeta b.* *B. sköta sin sysla*.
BEQVÄMT, adv. På ett beqvämt sätt. i be- qvämlighet. *Sitta, ligga, åka b.* *Lefva, bo b.* *Det går ganska b. an*. *Sin sysla sköter han ganska b.*
BERAMA, v. a. 1. (af det tyska *Beramen*) Besluta, utsätta, öfverenskomma om. Brukas i äldre stil i fråga om allmänna mötens beslut; numera sällan, utom i half skämtsam och satirisk stil. *B. en viss dag*. *Ett möte blef b-dt*. *Det blef b-dt*. . . . — *Beramande*, n. 4.
BERBERIS, bärberis, m. 3. Taggig busk- växt, med röda, ganska sura bär, som slundom begagnas i stället för citron. Berberis vulgaris. Äfv. *Surtorn*. — Se *B-buske*, *-bär*, *-säft*, *-sirap*, *-syll*, *-syra*. [Berberitis.]
BERCAN, se *Berkan*.
BEREDA, v. a. 2. 1) Göra skicklig, passande. (om sak) till något visst bruk. (om person) till någon viss handling. *B. ett läkemedel*. *B-er Herranom väg*. *B. någon till döden, till esa-*

men. *B. ett råttgångsmål till föredragning. B. barn till deras första nattvardsgång. Profningen b-er människan för ett bättre lif. — Syn. Tillreda, Tillaga, Laga i ordning, Tillrusta. — 2) Förorsaka, vålla, ådraga, försäffa. Hans dåliga uppförande har b-dt honom detta öde. B. någon en öfverraskning. Sjelf b. sin olycka. B. sig medel, tillgångar. — 3) På förhand underätta om något, som skall hända, på det man må rätta sig därefter. B. någon på en glad nyhet. B. någon på det värsta. B. sinnerna på en förändring. — Syn. Göra beredd (på), Bespetsa (på). — 4) B. skinn, hudar, garfva. — B. sig, v. r. Försätta sig i tjenligt tillstånd att företaga eller afvakta något. B. sig till en resa, till strid, till krig, till examen, till döden. B. sig till att gå. B. sig på en olycklig utgång. B. sig på svåra faror, på döden, på det värsta. B. sig på ett tal, ett svar, en ursäkt, göra sig beredd till att hålla ett tal, o. s. v. B. sig på att få stryk. Du skall ha stryk, beredd dig på det. — Syn. Göra sig beredd (till), på), Rusta, laga sig i ordning (till), Laga sig till. BEREDANDE, n. 4. Handlingen, då man bereder. — 2) B. af skinn, af hudar, garfvare. BEREDD, a. p. 2. 1) Som är färdig, i ordning till en handling. B. till strid, till krig, till uppföring. Jag är b. på g. att göra det nu genast. Vi äro b-a att dö för fosterlandet. — Syn. Färdig, villig, benägen (till). — 2) Som försatt sig i tjenligt tillstånd att möta en händelse, den man väntar. Jag var i förhånd b. på saken. Var b. på allt, på det värsta. Jag är b. på samma öde, som drabbade honom, på att dela hans öde. Vora b. på hvad som händer kan. Var b. på stryk, om du ej tyder. — Syn. Vara beredd på = Vänta, Afvaka, Motse, Förese, Förutse. BEREDELSE, f. 5. 1) Handlingen, då man bereder (hem. 1 o. 3). En brottslings b. till döden. En ynglings b. till Herrans Nattvard. — 2) Sättet, huru någon beredes eller blifvit beredd. Hans b. var ganska liten, ty han kunde ej besvara de enklaste kristendomsfrågor. — 3) Handlingen, då man bereder sig till något. Öflast i pluralis. B-er till en resa, till krig. — Syn. Tillredelse, Tillrustning, Anstalt, Förberedelse. BEREDNING, f. 2. 1) Handlingen, då man bereder (i hem. 1, 3 o. 4). a) B. af ull, af silke. Degens b. till bakning. Om b-en sker af sämre råmnen. — b) Sinnenas b. på en blifvande förändring är nödvändig. — c) B. af skinn, af hudar. — Syn. Beredande, Tillredande, Tillredning, Tillagande, Tillagning, Förberedande. — 2) Veckan af denna handling i afseende på dess beskaffenhet. B-en af detta silke, af dessa skinn är ganska bra. En sådan b., som detta läder har, är sällsynt att finna. — 3) Rikets allmänna ärenders B., embetsverk, bestående af statssekreteraren samt åtta ledamöter, fyra af frälse och fyra af ofrälse stånd, hvilka det tillförene ällg att bereda ärenderna till föredragning hos konungen i statsrådet. BEREDNINGSKOMITÉ, ---kämmité, m. 3. pl. — komitéer. Komité, som i hvarje socken skall sammanträda, för att granska mantals- och skattskrifningslängderna och två ståndspersoner och två händer jemte pastor i församlingen. [---komité, — comité, — comitté.]*

BEREDNINGSSÄTT, n. 5. Sättet, hvarpå något beredes eller blifvit beredd.

BEREDSKAP, n. 3. sing. Förekommer endast i adverbial-uttrycket: I b., färdig (att göra, uträtta något; äfv. (om sak) till hands. När helst ni vill fara, så är jag i b. att följa med. Hafva penningar i b. Hålla något i b. åt någon.

BEREDVILLIG, a. 2. Beredd och villig att göra något. Han är mycket b. att tjena andra. B. till en tjänst, en uppoffring. — Syn. Redebogen, Tjenstvillig, Villig.

BEREDVILLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara beredvillig. B. att tjena andra. Med b. tjena en vdm. — Syn. Redebogenhet, Tjenstvillighet, Villighet.

BEREDVILLIGT, adv. På ett beredvilligt sätt. — Syn. Med beredvillighet, Redebogen, Tjenstvilligt, Villigt.

BERESA, v. a. 2. (föga brukl.) Resa genom ett land i flera riktningar. B. ett land. — Passiva participel Berest brukas icke.

BEREST, a. 1. Som rest genom många länder och orter.

BERG, n. 5. 1) Antingen helt och hållet eller åtminstone till största delen af sten bestående, enstaka, mer eller mindre vidsträckt upphöjning på jordytan. B-et Vesuvius. Kustellet ligger på ett b. Öfver b. och dal. — Syn. Bergshöjd, Höjd, Klippa. — 2) Sten. Brukas i denna hem alltid i obestämd form. Stöta på b., när man gräfer. Här, fast som b. — 3) (hist.) B-et (la Montagne), under franska republiken, både af 1791 och 1848, den venstra eller den mest exalterad demokratiska sidan af nationalförsamlingen.

BERGA, v. a. 1. 1) Rädda (fartyg, människor, gods eller skeppstillbehör) från strandning eller sjunkning; äfv. rädda något undan elden (vid eldsvådor). B. varor, köpmansgods från vraket af ett skepp. Besättningen är b-d. B. något undan elden. Husel brann upp och ingenting kunde b-s. — Syn. Rädda. — 2) Från älker eller ång upphämta gröda och föra den under tak. Han har redan b-t sitt hö, sin råg. All hans gröda är b-d. — 3) (fig.) Dölja. B. sin harm, en hemlighet. Solen b-s, går ned. — 4) (sjöt.) B. ett segel, sedan fallet blifvit firadt och båda skothörnen gicade, upprulla det på rån och med bestagssejsingar dervid fastbinda det. — Syn. Beslä. — B. sig, v. r. 1) a) Skydda, bevara sig. Jag kan icke b. mig för köld, för hetta. Det är svårt att b. sig, när det är så kallt. — b) B. sig för, afhålla sig ifrån. Icke kunnad b. sig för skratt, för tårar. — 2) Halva sin utkomst. Han b-r sig bra. Det vill mycket till att b. sig i så svåra tider. B. sig med litet. — Syn. Slå sig ut, Taga sig fram, Begå sig. — Impersonellt säges i det lägre umgängespråket: Det b-r sig, det hjälper sig, det går an, t. ex.: Så der ja; nu har jag fått, så det b-r sig. Hur står det till med helsen? Åh jo, det b-r sig. — Syn. Se Gå an.

BERGAD, a. 2. Som har sin bergning. — Syn. Burgen, Behållen.

BERGAKTIG, a. 2. 1) Som till utseendet liknar berg. — Syn. Bergartad. — 2) Uppfylld af lägre berg. — Syn. Bergig.

BERGAKTIGHET, f. 5. Egenskapen att vara bergaktig (hem. 2). — Syn. Bergighet.

BERGALUN, m. 3. sing. Alun, sådan den träffas färdigbildad i naturen.

BERGAMOTT, bärgamått, m. 5. En ganska välsmaklig päronsort, hvaraf finnas en ganska stor mängd varieteter.

BERGAMOTTICITRON, bärgamåtticitron, m. 5. Frukten af bergamott-trädet (hem. 2).

BERGAMOTTESSENS, bärgamåttessänngs, m. 5. Se Bergamottolja.

BERGAMOTTOLJA, f. 1. Olja, som pressas ur de färska skaln af bergamotticitroner.

BERGAMOTT-TRÄD, n. 5. 1) Ett slags päronträd, hvarpå bergamottor växa. — 2) En artförändring af pomeransträdet, som ger bergamotticitroner. — 3) Ett slags äpleträd, hvaraf fås bergamottäpplen.

BERGAMOTTÄPPEL, n. 4. En äplesort.

BERGANDE, n. 4. Handlingen, då man bergar (hem. 1, 2 o. 4).

BERGARE, m. 3. En, som bergar (hem. 1, sällan i hem. 2 o. 4).

BERGARLÖN, f. 5. Betalning, som gifves för bergning af skepp eller varor.

BERGART, m. 5. Art af sten. Enkla b-er bestå blott af en enda mineralörp; sammansatta, af flera sådana. Matlar äro äfven b-er. — Syn. Mineral, Mineralsort, Stenart.

BERGARTAD, a. 2. Som till ämne och beskaffenhet liknar hällberg, sten. — Syn. Bergaktig.

BERGBALSAM, m. 3. 1) En ganska välluktande och dyrbar sort Asfalt, som finnes i Persien. — 2) Se Napha.

BERGBECK, n. 5. Se Asfalt.

BERGBECKSFJORD, f. 2. Se Brunkol.

BERGBLÅTT, n. 5. (Egentligen neutrum af obrukliga adjektivet Berghlä) Ett slags ljusblå, klar målarfärg, som beredes af lauzersten.

BERGBORR, m. 2. o. n. 5. Stor borr, som begagnas att borra hål i sten eller att borra djupt ned i jorden, då hårda stenlager möta.

BERGCINOBER, bärrjnsinöbr, m. 2. sing. Cinober, sådan den träffas färdigbildad i naturen.

BERGDAL, m. 2. Dal emellan berg eller i en bergstrakt.

BERGDOSTA, f. 1. (bot.) Örtan Origanum Vulgare.

BERGDUN, n. 5. Se Berglin.

BERGENFISK, m. 2. (fam.) Stockfisk ifrån staden Bergen i Norge.

BERGERE, bärrschär, m. 5. (fr. ord; egentl. Herdinna) Ett slags fruntimmershufva. — 2) En sort beqväm länstol.

BERGFALK, m. 2. Se Stenfalk.

BERGFALL, n. 5. Kallas den naturhändelse, då ett berg eller en större del deraf störtar ned. — Syn. Bergras.

BERGFÄST, a. 1. 1) Sammansittande med ett berg och dergenom orörlig. — 2) (fig.) Fast som berg. B. karaktär, halsa, redlighet. — Syn. Orubblig, Jernfast, Obveklig.

BERGFETMA, f. 1. och BERGFETT, n. 5. sing. (egentl. neutrum af obrukliga adjektivet Bergfet) 1) Ett slags talgartad, på vattnet simmande mineral. Kallas Bergtalg, då det är af fastare substans. — 2) Se Asfalt.

BERGFEN, a. 2. Benämning på det finaste slag af silfver.

BERGFINK, m. 2. Fågel af Finksläktet, 6 1/2 tum lång, rostgul öfver strupe, bröst och skuldor, med öfvergump, nage och ett snedt streck öfver vingroten hvita. Kallas äfven Norrfränk, Qvåkare, Bråkfågel.

BERGFJUN, n. 5. Se Berglin.

BERGFOLK, n. 3. Folk, bosatt i ett bergland.

BERGFORELL, m. 3. En sort forell, som förekommer i alptrakter.

BERGFRÄLSE, bärrjfrälse, n. 4. (kameral.) Krono-frälsehemman, som blifvit utslaget till hjälp för bergsnäringsens fortkomst.

BERGFÄSTE, n. 4. 1) Fäste, slott, byggt på ett berg. — 2) (i grufvor) Pelare, stöd af fasta berget.

BERGFÄSTNING, f. 2. Fästning, uppförd på ett berg.

BERGGRYTA, f. 1. Se Jättegryta.

BERGGRÖNT, n. 5. sing. (Egentl. neutrum af obrukliga adjektivet Bergrön) Ett slags mineraliskt grönt färgämne.

BERGGUBBE, m. 2. pl. — gubbar. Bergsrå af manliga släktet.

BERGGULT, n. 5. sing. (Egentl. neutrum af obrukliga adjektivet Berggul) Se Gulockra.

BERGGÅNG, m. 2. Se Malmgång.

BERGHAMMARE, m. 5. Verktyg, som begagnas vid arbeten i grufvor.

BERGHARE, m. 2. pl. — harar. Se Fjällhare.

BERGHARTS, n. 5. Se Asfalt.

BERGHIELSA, f. 1. Mycket stark halsa.

BERGHULT, n. 5. (sjöt.) Benämning på de nedanom relingen befärliga bordläggningssplanor, som äro något tjockare och mer utstående än de öfriga.

BERGHUMMER, m. 2. pl. — humrar. Hummer, som har sitt tillhåll vid bergiga stränder.

BERGHVALF, n. 5. Hvalf inuti ett berg, öfver hål och grottor.

BERGHÄLL, f. 2. Slät, glatt, kal del af ett berg.

BERGG, a. 2. Uppfylld af berg. Ett b-t land. En b. trakt.

BERGIGHET, f. 5. Egenskapen att vara bergig.

BERGKALK, m. 3. Grofkorrig, hvit eller färgad stenart, som utgör vanligaste råämnet till murbruk.

BERGKÄTT, c. 2. Ett slags vildkatt, som upphåller sig i bergstrakter.

BERGKAUTSCHUK, bärrjkautschuk, m. 5. Ett slags mineral, som liknar kautschuk. Äfven Spånligt Jordbeck.

BERGKETTIL, m. 2. pl. — kettlar. Kettilformig, vid fördjupning i jordytan, rundt omkring omgifven af berg. [—kittel.]

BERGKLINT, m. 2. Brant, mindre upphöjning på ett berg.

BERGKLIPPA, f. 1. Klippa, så stor, att den nästan liknar ett berg.

BERGKLYFTA, se Bergsklyfta.

BERGKLÖFFER, m. 2. sing. (bot.) En art klöfver, som företrädesvis älskar torra och steniga platser. Kallas äfv. Skogsklöfver.

BERGKNOPP, m. 2. (bot.) En art af örtsläktet Sedum.

BERGKNUT, m. 2. Ställe, der bergsryggar förena sig eller genomkorsa hvarandra. Äfv. Bergkärna.

BERGKORK, m. 2. sing. (mineral.) Ett slags asbest, som liknar kork.

BERGKRATS, m. 2. Krats, som begagnas vid hornning i berg.

BERGKRISTALL, m. 3. Stenart, bestående af ren kristalliserad kiselsyra och hörande till mineralsläktet Silikater, i rent tillstånd fullkomligt

vattenklar. Färgad, kallas den Citrin, om den är gul, Röktopas, om den är brun- eller svartaktig. Ametist, då den är violett, o. s. v.

BERGKÄRNA, *f. 1.* Se *Bergknut*.

BERGKÖTT, *n. 3.* (mineral.) Se *Berggläder*.

BERGLÄNDER, *n. 3. pl. — länder.* Land, bestående af berg, med emellan dem liggande dalar.

BERGLIN, *n. 3. sing.* (mineral.) En oförbrännelig asbestart, bestående af fina, böjliga, parallella trådar, till färgen skiftande mellan grönt och hvitt, samt så mjuka, att de kunna förarbetas till väfnader, isynerhet mindre, såsom lampvekar, o. d.

BERGLÄDER, *n. 3.* (mineral.) En asbestart, bestående af jemnsidiga, sega skifvor, liknande läder. Kallas Bergkött, när det förekommer i tjocka, fasta skifvor; tunnare skifvor kallas Bergskinn och de allra tunnaste Bergpapper.

BERGMASSA, *f. 1.* Samling af flera berg bredvid hvarandra.

BERGMJÖL, *n. 3.* Ett slags hvitt mineral af kalkslaget, fint som mjöl, och bildadt af ryggsköldarna efter förgångna infusionsdjur, så små, att öfver 180 millioner gå på ett grans vikt.

BERGMJÖLK, *f. 2. sing.* I vatten uppslammad kolsyrad kalk eller krita, hvilken stundom framflyter ur bergen.

BERGMOSSA, *f. 1.* Se *Färgmossa*.

BERGMYNTA, *f. 1.* (bot.) Se *Ringborste*.

BERGMÄSTARE, *m. 3.* Embetsman, som har högsta insendet öfver bergsbruket inom ett bergmästardöme, och tillika är ordförande i bergstingsrätten.

BERGMÄSTARDÖME, *n. 4.* Distrikt, som hör till en bergmästares embetsbefattning; en bergmästares domsaga.

BERGNING, *f. 2. 1)* Händlingen, då man bergar (i hem. 1, 2 o. 4). *B. af gods, af gröda, af segel.* — *2)* Hvad som behöfves till en persons eller familjs uppehälle. *Hafva sin b., sin goda b.* — *Syn.* Utkomst, Upphälle, Föda, Dagligt bröd.

BERGNINGSBÅT, *m. 2.* Enkom inrättad båt, vanligtvis af kork, för att rädda människor ur sjönöd.

BERGNINGSBJON, *n. 3.* Arbetshjon som biträder vid bergning af gröda.

BERGNINGSBJON, *f. 3.* Se *Bergarlön*.

BERGNINGSMASKIN, --- *f. n. m. 3.* En inrättning, som hänger akterut på ett fartyg och kastas i vattnet, då någon lätt öfverbord, på det han må kunna fasthålla sig dervid, tilldess han hinner bergas af en båt ifrån fartyget. {--- *maschin.* --- *maschin.* }

BERGNINGSOMKOSTNADER, *f. 3. pl.* Omkostnaderna för bergning af gods vid fartygs förslyckande.

BERGNYME, *f. 3.* Se *Oread*.

BERGOLJA, *f. 1.* Mineraliskt ämne, som liknar de organiska och framsipprar ur jorden eller bergspringor, på flera ställen i Asien och Europa. Är i sitt rena tillstånd vattenklar och får då namn af Naphta; orenare, seg, till färgen brun eller svart, kallas den Bergolja.

BERGOSTRA, *f. 4. pl. — ostron.* Benämning på ostron, som uppehålla sig på stenig botten och äro läckrare än andra.

BERGPAPPER, *n. 3.* Se *Berggläder*.

BERGRAS, *n. 3. 1)* Nedrasande af klippor eller större delar af berg. — *2)* Bergstycken, sten och jord, som sålunda nedrasat.

BERGRESE, *m. 2. pl. — resar.* *1)* (hist.) Bergresar kallades en folkstam, som före Asarnes invandring bebodde Norden och af dessa tillbaka-

trängdes till bergstrakterna. — *2)* (myt.) Betrakta des slutliga som ett slags bergsandar, hvilka voro fiendliga mot menniskorna.

BERGRIS, *n. 3. sing.* En art af södeslaget Ris, som trives bäst på torra ställen. Öryza montana.

BERGRÄTTA, *f. 1.* Se *Mormeldjur*.

BERGS-ADEL, *m. 2. sing.* (ford.) Särskilt slags adel, bestående af bergsmän, som för sina förtjänster om bergsbruket blifvit upphöjde till adeliga vederlikar.

BERGSALT, *n. 3.* Salt, som upphämtas ur grufvor. Äfv. Stensalt. Kallas så till skilnad ifrån Hafssaltet.

BERGSARBETARE, *m. 3.* Arbetare, som användes vid bergsbruk.

BERGSARBETE, *n. 4.* Arbete, tillhörande bergshandteringen.

BERGSARTILLERI, *n. 3.* Särskilt slags artilleri, som begagnas i bergstrakter.

BERGSBETJENING, *f. 2. sing.* (kollektivt) Lägre tjänstemän vid bergsstaten.

BERGSBETJENTE, *m. pl.* (administr.) Tjänstemän vid bergsstaten.

BERGSBO, *m. 3.* Inbyggare i bergstrakt.

BERGSBRUK, *n. 3. 1)* (i vidsträckt mening) Den näring, som sysselsätter sig med malmer upptagande ur jorden och tillgodogörande. Innefattar i denna bem. äfven smidet. — *2)* (i in- skränktere mening) Den handtering, som af allmog- en i bergslagerna eller s. k. bergsmän drifves för tillgodogörande af jernet och dess malmer. — *Syn.* Bergsdrift, Bergshandtering, Bergsmannahandtering, Bergsrörelse, Bergverksdrift, Bergverks-handtering, Bergverksförelse.

BERGSBYGD, *f. 3.* Debygd ort, uppfylld af berg. — *Syn.* Bergstrakt, Bergsnejd.

BERGSCOLLEGIUM, se *Bergskollegium*.

BERGSDOMSTOL, *m. 2.* Se *Bergstingsrätt*.

BERGSDRIFT, *c. 3.* Se *Bergsbruk*.

BERGSEGA, *f. 1.* Se *Bergvar*.

BERGSEL, *m. 2. sing.* (föga brukl.) Se *Berg- ning*, *1.*

BERGSFOGDE, *m. 2. pl. — fogdar.* Tjen- steman i jernbergslagerna, som uppbar kronans inkomster af bruket och bergverken, och vakar öfver bergshushållningen, under bergmästarens in- seende.

BERGSFOLK, *n. 3.* (kollektivt) Bergsarbetare (plur.) medustrur och barn. — Bör noga skiljas ifrån Bergfolk.

BERGSFOT, *m. 3. pl. — fötter.* Nedersta delen af ett berg.

BERGSFRÄLSE, se *Bergfrälse*.

BERGSFÖGDERI, *n. 3.* Distrikt, hörande till en bergsfogdes tjänstbefattning.

BERGSGREN, *f. 2.* Mindre bergskedja, som utgår åt sidan ifrån en större.

BERGSGRUPP, *m. 3.* Flera berg, samman- trängda inom en liten rymd.

BERGSHANDTERING, *f. 2.* Se *Bergsbruk*.

BERGSHAFTMAN, *m. 3. pl. — män.* Tjen- steman, som med de vanliga bergsmästargöromålen förenar styrelsen öfver större bergverk.

BERGSHUSHÅLLNING, *f. 2.* Bergverkens drift och skötsel, såsom föremål för regeringens omtänka.

BERGSHYTTA, *f. 1.* Hytta, der malmsmaltes.

BERGSÅLA, *f. 1.* Håla i berg.

BERGSHÖJD, *f. 3. 1)* Öfversta höjden af ett berg. — *2)* Se *Berg*, *1.*

BERGSDIKARE, *m. 3.* Idkare af bergsbruk. — *Syn.* Bergsman, Bergverksidkare.

BERGSJÖ, *m. 2.* Sjö belägen emellan berg eller i en bergstrakt.

BERGSKÄM, *m. 2. pl. — kammar.* Smal, skarp och taggig bergsrygg.

BERGSKÄLL, *m. 2. 1)* Se *Bergsarbetare*. — *2)* (am.) *a)* Tjänsteman vid bergsstaten. — *b)* Per- son, som är väl hemmastadd i bergsvetenskapen.

BERGSKEDJA, *f. 1.* Sträcka af sammanhän- gande berg. — *Syn.* Bergsrygg, Bergssträcka, Bergssträckning.

BERGSKINN, *n. 3.* Se *Berggläder*.

BERGSKLYFTA, *f. 1.* (äfv. *Bergsklyft*) Bred remna i ett berg, gående vanligtvis ända ned till bergsfoten. — *Syn.* Bergskrefva, Bergsremna, Bergsrefva.

BERGSKOLLEGIUM, härrjskollégium, *n. 3. pl. — gæer.* Ett af rikets embetsverk, till hvars befattning höra sådana allmänna ärenden och mål, som röra bergshandteringen.

BERGSKRABBA, *f. 1.* (bot.) Mångårig växt, med vackra himmelsblå blommor, och som äfven odlas i trädgårdar. *Globularia vulgaris.*

BERGSKREFVA, se *Bergskrefva*.

BERGSKRUT, *n. 3.* Groft krut, som begagnas till bergsprängning.

BERGSKULLE, *m. 2. pl. — kullar.* Mindre, jordbetäckt bergshöjd.

BERGSKUM, *n. 3.* (mineral.) En art asbest.

BERGSKUNNIG, *a. 2.* Kunnig i bergsveten- skapen. Brukas äfven ofta som substantiv.

BERGSKUNSKAP, *f. 3.* Se *Bergsvetenskap*.

BERGSKALLA, *f. 1.* (bot.) Alpväxt med vio- letta blommor. *Bartsia alpina.*

BERGSLAG, *m. 3. o. n. 3. 1)* (maskulin) Dis- trikt, hvars hufvudnäring utgöres af bergsbruk, och hvilket i följd deraf äger vissa privilegier. Man skiljer emellan Jern-, Silver- och Koppar- bergslag. — *2)* (neutrum) Samtliga bergsidkarne i ett distrikt.

BERGSLAGSBO, *m. 3.* Inbyggare i en bergslag.

BERGSLAGSKORF, *m. 2. pl. — korfvar.* Rök- korf af hackadt kött. Har sitt namn deraf, att den isynerhet tillverkas i Bergslager.

BERGLAVETT, härrslavätt, *m. 3.* Lavett, som begagnas vid bergsartilleri.

BERGSLÖTT, *n. 3.* Befäst slott, uppförd på ett berg.

BERGSLUTTNING, *f. 2.* Slutande del af ett berg.

BERGSLÄTT, *f. 3.* Större eller mindre slätt ofvanpå ett berg eller en bergssträcka, eller der skilda bergssträckor närma sig hvarandra. Kallas äfv. Bergslatå.

BERGSMAN, *m. 3. pl. — män.* Person af allmog, som är ägare af ett bergsmanshemman. — *Syn.* Se *Bergsidkare*.

BERGSMANNAHANDTERING, *f. 2.* Se *Bergs- bruk*.

BERGSMANSHEMMAN, *n. 3.* (kameral.) Be- nämning på de hemman i jernbergslag, hvilkas innehafvare äro förbundne att idka gruvebrytning och tackjernsbläsning, hvarnöt de på vissa orter äro befriade från knektehöll.

BERGSMEKANIKUS, *m. 3. pl. — niker.* Tjänsteman vid bergsstaten, hvilken åligger att biträda vid uppbygandet eller underhållet af till bergshandteringen hörande mekaniska verk.

BERGSMÅL, *n. 3.* (jur.) Mål, som angår bergsbruk.

BERGSEJID, *f. 3.* Sejid, mindre bygd, upp- fylld af berg eller belägen invid eller på någon bergssträckning.

BERGSNYLTRA, *f. 1.* Taggfenig bendisk, omkring 3 tum lång, med varierande färg, än gråbrun eller grönaktig, med bruna tvärstrimmor, än rödbrun utan fläckar; liknar rudan och har ett välsmakande kött. *Labrus rupestris.*

BERGSNÄMDEMAN, *m. 2. pl. — män.* Bi- sittare i bergstingsrätt.

BERGSORDNING, *f. 2.* Lag, som stadgar bergsbrukets juridiska förhållanden.

BERGSPASS, *n. 3.* Mycket trång öppning i en bergskedja, der väg går fram ifrån en sidan till den andra.

BERGSPETS, *m. 2.* Öfversta delen af ett berg, när den har spetsig form. — *Syn.* Bergstopp.

BERGSPREDIKAN, *f. sing. indef. 1)* Se *Bergsprödikning*. — *2)* *Christi b.*, det tal vår Frälsare från ett berg höll till folket, och hvilket omtalas i evangelium.

BERGSPRÖDIKNING, *f. 2.* *1)* Gudstjenst, som hålles enkom för bergsfolk, på ställen, hvilka äro långt aflägsna från kyrka. — *2)* (kyrko)h. Religiöst tal, hållet på berg, i skog och mark. — *Syn.* Bergsprödikan.

BERGSPRODUKT, härrjprodukt, *m. 3.* Pro- dukt af bergsbruket.

BERGSPRÄNGARE, *m. 3.* En, som genom borring och laddning med krut i borrhålen sprän- ger stycken ifrån ett berg eller sönderspränger det helt och hållet. — *Syn.* Stensprängare.

BERGSPRÄNGNING, *f. 2.* En bergsprängares arbete, konst eller yrke.

BERGSRIFVA, *f. 1.* Mindre bergsklyfta. — *Syn.* Se *Bergsklyfta*.

BERGSRÄNNING, *f. 1.* Remna i ett berg. — *Syn.* Se *Bergsklyfta*.

BERGSRÄDD, *m. 2.* *1)* Öfversta sträckningen af en längre bergmassa. — *2)* Se *Bergskedja*.

BERGSRÄ, *n. 4.* Rå, som förmenas uppehålla sig i berg och bergstrakter.

BERGSRÅD, *n. 3.* *1)* Bisittare i Bergskolle- gium, af högre värdighet än assessor. — *2)* He- derstitel, som af regeringen tilldelas.

BERGSRÄDINNA, *f. 1.* Fru åt eller enka efter ett bergsråd.

BERGSRÄTT, *m. 3.* Benämning på åtskilliga sammanträden inom Sala bergslag, för afgörande af ekonomiska och beskattningsfrågor samt tillsät- tande af tjänster o. d., dels under landshöfdingens, dels under bergmästarens ordförande, och med ledamöter, dels af bergslaget, dels af stadens ma- gistrat eller borgerskap. — Bör ej förblandas med Bergstingsrätt.

BERGSRÖRELSE, *f. 3.* Bergsbruk i större skala. — *Syn.* Se *Bergsbruk*.

BERGSSKOLA, *f. 1.* Läroanstalt, der undervisning gifves så väl i det teoretiska som prakti- ska af bergsväsendet.

BERGSKREFVA, *f. 1.* Fördjupning, urhålk- ning i ett berg, öppen upptill, och derigenom skil- jande sig ifrån Bergshåla, som upptill är täckt, men öppen på någon af sidorna. — *Syn.* Se *Bergs- klyfta*.

BERGSKYGD, *f. 3.* (bibl.) Skuggan af ett berg.

BERGSTAD, *m. 3. pl. — städer.* *1)* Stad, belägen på ett berg, i en bergstrakt eller i när- heten af stora bergverk. — *2)* (speciell för Sve- rige) Stad i bergslag, med vissa privilegier i och för bergshandteringen.

BERGSTÄT, *m. 3.* Samtliga bergstjenste- männen, antingen i hela riket, eller i en bergslag.

BERGSTRÄCKA, *f. 1.* Sträcka af samman- hängande berg. — *Syn.* Se *Bergskedja*.

BERGSSTRÄCKNING, f. 2. Se föreg. Brukas helst om mindre betydande berg. — *Syn.* Se *Bergskedja*.

BERGSSYSTEM, härjssystäm, n. 3. o. 3. (geogr.) En hel bergskedja med alla dess utgreningar, betraktad som ett sammanhängande helt, med afseende å vattendrag, klimatförhållanden o. d.

BERGSTING, n. 5. Session af en bergstingsrätt.

BERGSTINGSRÄTT, m. 5. Underdomstol, hvilken, bestående af en bergmästare som ordförande och bergsnämndemän som biträde, äger att afgöra mål, hvilka röra bergverks- och bruksrörelsen.

BERGSTIONDE, m. 4. Tionde af grufvor, hyttor och bruk.

BERGSTOPP, m. 2. Öfversta delen af ett berg, då den är kullrig och intager blott helt litten yta. — *Syn.* Bergspets.

BERGSTRAKT, m. 5. Trakt, uppfylld af berg, eller belägen på bergsträckning. Säges både om bebyggda och obebyggda orter. — *Syn.* Se *Bergsbygd*.

BERGSTROM, m. 2. pl. — *strömmar*. Ström, som flyter genom en bergstrakt eller har sin upprinnelse från ett större berg eller en bergsträcka.

BERGSUDDE, m. 2. pl. — *uddar*. Af berg bestående eller bergig udde.

BERGSVADEN, härjssvåden, m. sing. (mineral.) Ett slags flygtig arsenik.

BERGSVÄFVEL, n. 5. sing. Svavel, sådant det förekommer färdigbildadt i naturen.

BERGSVETENSKAP, f. 5. Kunskapen om allt, hvad till bergväsendet hörer. — *Syn.* Bergskunskap.

BERGSVIGT, c. 5. Den vig, hvärmed allt järn väges, så väl vid bruken, som i bergslagerna, och hvaraf 1 skeppund svarar emot 17 lipund 12 1/2 marker viktualievigt.

BERGSVIND, m. 2. Vind, som blåser ifrån berg.

BERGSVÄG, m. 2. Väg, som går fram mellan eller öfver berg.

BERGSVÄRDI, härjssvärdi, m. 5. o. n. 4. 1) (maskulin) Värderingsman i fråga om till bergväsendet hörande ännan. — 2) (neutrum) Af honom åsatt värde på en sak.

BERGSYRA, f. 1. 1) Vatten, som utspringar ur bergskrefvor och samlar sig vid bergets nedra delar. — 2) (bot.) Örtan *Rumex acetosella*. Kallas äf. Kräksyra.

BERGSÄNGARE, m. 5. Person ifrån en bergs-ort, som utöfvar sängkonsten, utan allt särskilt hafva studerat densamma.

BERGSÄGARE, m. 5. Ägare af en eller flera grufvor eller hyttverk.

BERGSÄNG, f. 2. Äng, belägen emellan berg eller i en bergstrakt.

BERGSÖTA, f. 1. Se *Stensöta*.

BERGTAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) Fånga, iutaga och kvarhålla i berg. Säges, enligt folktron, om bergtroll, som berättas stundom gripa människor och innesluta dem hos sig i berget.

BERGTAGNING, f. 2. Bortrövande och inneslutande i berg. Jfr *Bergtaga*.

BERGTALG, m. 2. (gsol.) Ett sällan förekommande fossil af organiskt ursprung, som mycket liknar talg, och hvaraf ännas flera arter. Jfr *Bergfett*.

BERGTALL, f. 2. Ett slags tall, som växer i Europas södra bergstrakter och är mycket krokig.

BERGTJÄRA, f. 1. Mineral, till miscende liknande stenkoltjära, och som, blandadt med

mycket sand, begagnas till gatuläggning för trottoarer, under namn af Asfalt.

BERGTÖRE, m. 2. sing. En beckaktig, svart jordart. Kallas äf. Ampellit.

BERGTRAST, m. 2. Se *Ringtrast*.

BERGTROLL, n. 5. Väsende af underbar natur, som, enligt folktron, förmenas bo i berg. Jfr *Bergress*.

BERGUDD, m. 2. Mindre bergsudde.

BERGUF, m. 2. pl. — *ufvar*. Fågel af uggle- släktet, 26 till 28 tum lång, ofvann på svart och brunspräcklig, under rostgul med svarta lång- streck och tvärvägar, en hvit fläck öfver bröstet, och på hufvudet i venne tofsar; låtet *uhuu!* Strix Bubo.

BERGULL, f. 2. sing. (mineral.) Berglin med korta och flockvis liggande trådar.

BERGVAX, n. 5. Ett slags mineral, mjukt och segt som vax, gult, dragande i grönt, flott- glänsande, lättmält och lätt antändligt. Fås i Moldau, och användes till ljus, kittning, o. s. v.

BERGVERK, n. 5. 1) Inrättning för tillgodo- görande af mineralrikets alster i stort. Sveriges förnämsta b. utgöras af järn-, koppar- och silfververk. — 2) Ställe, där sådan inrättning finnes. I *Dalarna ligga många b.*

BERGVERKSDRIFT, c. 5. sing. Se *Bergsbruk*.

BERGVERKSHANDTERING, f. 2. Se *Bergs- handtering*.

BERGVERKSIDKARE, m. 5. Se *Bergsiddkare*.

BERGVERKSLEXIKON, -- lexikånn, n. pl. — *lexika*. Ordbok öfver benämningar, termer och uttryck, som förekomma i bergväsendet.

BERGVERKSTERM, -- tärmm, m. 5. Särskilt term, som förekommer i bergsvetenskapen eller bergshandteringen.

BERGVÄGG, f. 2. Tvärbrant jern sida af ett berg, liknande en vägg.

BERGVÄPLING, m. 2. Se *Bergglöfver*.

BERGVÄSEN, n. 3. o. BERGVÄSENDE, n. 4. sing. Hvad till bergshandteringen och bergsvetenskapen hörer. Förekommer mest i embetsstil.

BERGVÄXT, f. 5. Växt, som trivas endast i bergstrakter. — *Syn.* Alpväxt, Fjällväxt, Bergört.

BERGZEBRA, härjssebra, f. 1. (ant. hist.) En art zebra, oregebundet randad med gult och hvitt, i södra Afrikas bergstrakter.

BERGÅS, m. 2. Öfverst platt, bred, nästan jemn bergsrygg.

BERGÄGG, n. 5. (mineral.) Benämning på ett slags runda eller äggformiga bollar af svavelkis.

BERGÖRT, f. 5. Ört, som växer endast i bergstrakter.

BERIDA, v. a. 3. (böjes som *Rida*) Inöfva en häst för ridning. Brukas mindre än *Inrida*.

BERIDARBANA, f. 1. Bana för hästars in- ridning.

BERIDARE, m. 3. 1) En, som inöfvar hästar för ridning. — 2) Person vid stallstaten, som har denna befattning.

BERIDEN, a. 2. neutr. — *et*. 1) Kunnig i ridkonsten. — 2) (i militärspråket) Utrustad med häst, sadel och öfrigt ridtyg. Brukas i förening med adverbena *väl, illa*. *En väl, illa b-et kavalleri*.

BERIKTIGA, v. a. 1. (nytt ord, lånat ifrån tyskan) Rätta. Brukas helst om uppgifter i tryck.

BERIKTIGANDE, n. 4. (nytt ord) 1) Hand- lingen, då man beriktigar. — 2) Rättelse (helst af en uppgift i tryck). *Posttidningens b-n*.

BERKAN, bärcån, m. 3. En sort grof kamlott.

BERLINARE, m. 5. Se *Berlinervagn*.

BERLINERBLÄTT, n. 5. En vacker, ljusblå målarfärg, utgörande en förening af jerncyanur med jerncyanid.

BERLINERVAGN, m. 2. Ett slags lätt ka- lesch, hel- eller halfkäckt.

BERLING, se *Bärting*.

BERLOCK, bärlök, m. 3. (af det franska *Breloque*) Hängande prydnad, t. ex. vid urkeder.

BERM, bärrm, m. 5. (fortif.) Gång emellan vall och graf.

BERNHARDINERMUNK, m. 2. -NUNNA, f. 1. Munk, nunna af:

BERNHARDINERORDEN, m. 2. pl. — *ord- nar*. Andelig orden, stiftad af Bernhard af Clair- vaux.

BERNSTEN, m. 2. Ett fossilt barts, i flera färgförändringar ifrån hvitgult ända till rödbrunt, genomskinligt, i vätan oljligt, och förekomman- de mest i trubborniga och afrundade stycken eller korn. Begagnas till smycken och aliehandla konsttilldar, samt äfven till fernissor och som rök- medel. Kallas äf. Gul Ambra. — *Ss. B-sar- betare, -arbete, -sfärg, -sgult, -shals- band*.

BERNSTENSDRÖPPAR, m. 2. pl. (med.) Se *Bernsteninktur*.

BERNSTENSFERNISSA, f. 1. Fernissa, som fås genom lösning af bernten i feta oljor.

BERNSTENSOLJA, f. 1. Olja, som genom torr distillation erhålles af bernten.

BERNSTENSSALT, n. 5. (kem.) Bernstens- syradt salt.

BERNSTENSSYRA, f. 1. (kem.) Syra, som genom torr distillation erhålles af bernten.

BERNSTENINKTUR, f. 3. Tillföre- i medicinen brukad tinktur, som beredd af bernten.

BERO, v. n. 2. 1) (om person) Vara under- kastad en annans vilja och ledning. *B. af sin bror. En tjenare b-r af sin husbonde. Han b-r af ingen*, är sin egen herre. — *Syn.* Vara afhängig, beroende (af), Lyda under. — 2) (om sak) Vara underkastad verknigen af någon eller något. *Ärsvärdens b-r af väderleken. Vår värf- färd b-r af sakens utgång. Saken b-r på honom. Framgången b-r derpå, att vi . . . Det b-r på (talesätt)*, det kommer an på omständigheterna. — *Syn.* Hänga (af, på), Komma an (på). — 3) *Låta b. vid*, låta vara gällande, ej göra ändring uti, låta vara som det är. *Konungen har låtit b. vid Kammärkollegii utslag. Vi vilja låta dervid b.* — Man säger äfven: *Låta saken b.*

BEROENDE, n. 4. 1) Tillstånd, då man är underkastad en annans vilja och ledning. *Vara, lefva, stå i b. af, under någon. Mycket b. nedtrycker människan*. — *Syn.* Afhängighet, Af- hängig ställning, Afhängigt tillstånd, läge, förhål- lande, Beroendestillstånd. — 2) (mindre brukl.) Godtycke, afgörande. *Saken hvilas på mitt b.* — *Se. B-tillstånd*.

BEROPA SIG, v. r. 1. *B. sig på*, se *Åbe- ropa*.

BERSERK, härjsserik, m. 3. Så kallades de fornskanadinaviska kämpar, som, när kämpavreden kom på dem, förlitande sig blott på sin goda svärd och sin arm, kastade från sig sköld och brynja, och liksom ursinniga störtade sig midt in ibland fienderna. Gamla ordet *Berserker* bety- der brynjelös.

BERSERKASERI, n. 5. Det sinnestillstånd, hvaruti en berserk sig befann, då kämpavreden hade kommit på honom. Jfr *Berserk*.

BERSERKSGANG, m. 2. En herserks ursin- niga framfart, då kämpavreden hade påkommit honom. Jfr *Berserk*.

BERSÄ, härjssä, m. 3. Öfvertäckt löfsal, bil- dad af spjelverk, genomslått med hvarjehanda der till passande klängväxter, såsom kaprifolium, vinrankor, jasmin, o. s. v. [Bercean.]

BERTILSMESSA, f. 1. (pop.) Bartholomæi dag.

BERTRAM, m. 5. sing. Örtan Anthemis Py- rethrum; äfven roten deraf, som begagnas emot tandvärk.

BERUSA, v. a. 1) Göra rusig. *Detta vin b-r lätt. De skålmarne b-de honom*. — *Syn.* Rusa, Öfverlasta, Fylla. — 2) (fig.) Försätta i ett tillstånd af sinnessus. *Låta sig b-s af nöjen, af njutningar, af lyckan, af segern. Han blef alldeles b-d af hennes skönhet*. — *Syn.* Rusa, Bedåra, Förtrölla, Förjus. — *Berusande*, n. 4.

BERUSNING, f. 2. Verknigen, då någon berusas. — 2) Rusigt tillstånd, rus.

BERUSTAD, a. 2. (kameral.) Belagd med skyl- dighet att uppsätta ryttare till krigstjenst. *B-t säteri*.

BERYKTA, v. a. 1. 1) Göra allmänt bekant, utsprida. *B. en sak. Det blef snart b-dt, att . . .* — 2) *B. ell. låta b.*, sätta i elakt rykte. — *Syn.* Vanrykta, Vanfräjd.

Anm. Ryttygda fordom äf. Göra ryktbar, namn- kunnig (i god mening).

BERYKTAD, a. p. 2. Som har rykte om sig. Brukas oftast i dålig mening. *Göra sig b.* (både för godt och ondt). *B. för lärdom, för helighet. Halmstad är vida b-t för sin lusa. Han är, har gjort sig illa b. B. för sina många bof- streck. En illa b. krog.*

BERYKTANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man beryktar. — 2) (mindre brukl.) Rykte.

BERYLL, beryll, m. 3. Ädelstef af smaragd- släktet, grön, gul, grönhvitt, blåhvitt eller himmels- blå. Berggrön och celadongrön, kallas den Aqua- marin.

BERYLLIUM, -ryll-- , n. 3. sing. (kem.) Metallloid, som är Berylljordens radikal.

BERYLLJORD, f. 2. (kem.) Jordart, upptäckt af Vauquelin i beryll och smaragd. Har äf. fått namn af Glycin.

BERÅD, n. 3. Öfverläggning. *Efter mycket b., huru man skulle bete sig, fattades ändtligen det beslut att . . .* Mest förekommer ordet i adverbiala uttrycken: a) *Med b.*, med öfverlägg- ning, med beråd med, t. ex.: *han gjorde det med b.*; och b) *I beråd*, som, åtföljdt af om eller huru, betecknar öfverläggning, tyktan, ovisshet, men, då det efterföljes af *all*, utmärker afslut- uppsåt, t. ex.: *Jag är i mycket b., huru jag skall göra. Jag står i b., om jag skall resa eller icke. Jag är, står just nu i b. att resa*. — *Syn.* (för *Med b.*) Med beråd med, Med öf- verläggning, Med uppsåt, Uppsätligen, Med afslut. Afslutligt; (för *i b.*) Oviss, Villrådig, Tvöhägen; se äf. *Anna*.

BERÅDT, a. neutr. (af tyska verbet *berathen*) Förekommer endast i det adverbiala uttrycket: *Med b. med*, med full öfverläggning, öfverlagdt, med uppsåt. — *Syn.* Se *Uppsätligt*.

BERÄKNA, v. a. 1. 1) Medelst räkning söka finna, på förhand antaga det ungefärliga antalet eller beloppet af något. *Man måste på förhand b. kostnaderna vid ett foretag. Jag b-r att kunna bygga huset för 10,000 R:dr.* — *Syn.* Kalkulera, Öfverslä. — 2) Till viss antal eller belopp antaga (något, som redan är till), uppskatta.

värdera. *Man b-r vår förlust till 50 man. Jag b-r min lösegendom till 2000 R:dr. Han b-r 3000 R:dr i årlig inkomst. Han har b-t sig till godo (krediterat sig för) 50 R:dr för transporten. Förlusten, b-d emot vinsten, är öfvervägande. — Syn. Kalkulera, Skatta, Uppskatta, Värdera, Anslå, Räkna. — 3) Antaga såsom i räkning, i afärsförhållande gällande. Han får b. sin lön från 1 Maj. Pensionsbeloppet är att b. från början af nästa år. — 4) (fig.) Noga öfvertänka allt hvad, som är i sammanhang med något arbete, företag, o. s. v. Sammansättningen af denna maskin är väl b-d. Ett väl b-dt företag. B. planen för ett fälltåg. B. följderna af en händelse. — Syn. Kalkulera, Utläska, Öfvertänka. — 5) (fig.) Antaga såsom troligt, sannolikt. Jag b-de att få arbetet färdigt till jul, men deri bedrog jag mig. Fienden b-de, att vi skulle passera vädet; men vi satte oss öfver på färjor. — Syn. Föremoda, Tro, Taga för gifvet, Vänta (att). — 6) (fig.) Fästa uppmärksamhet vid, taga i betraktande, betänka. Fienden anföll oss i öppen front, utan att b. våra kanoner. Detta hade man icke b-t. — Syn. Se Bestinna.*

BERÄKNANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man beräknar. — 2) Se Beräkning, 2.

BERÄKNARE, m. 4. (mindre brukl.) En, som beräknar (i hem. 1 o. 4).

BERÄKNELIG, a. 2. Som kan beräknas (utom i hem. 4, 5 o. 6). Brukas helst för öfverräkning af antal, belopp.

BERÄKNELIGHET, f. 5. (föga brukl.) Egenskapen att vara beräknelig.

BERÄKNING, f. 2. 1) Handlingen, då man beräknar. B. af olika mynnsorters värden i förhållande till hvarandra. Han har gjort sin b. ganska riktigt. Efter den b-en, skulle företaget medföra förlust. Det kommer icke i b. Gjord; företagen utan all b. tagd i b-en, tagas med i b., beräknas tillsammans med det öfriga. Taga i b., beräkna, taga i öfvervägande. Man måste hävid taga allt i b. — Syn. Kalkulerande, Öfverslag, Uppskatning, Värdering. — 2) Resultatet af beräkning (såsom handling: öfverslag, plan, syfte, förmodan, hopp. Din b. af kostnaderna är icke att rätta sig efter. Jag känner ganska väl hans b. härmed, men jag skall väl veta akta mig. Han mätte visst tänka på att bli rik, eftersom han har så många b-ar. Detta skeddde alldeles emot min b. Det lyckades utöfver all b. — Ss. B-sgrund, -ssätt.

BERÄNNÄ, v. a. 1. (gam.) Se Belägga.

BERÄTTA, v. a. 1. 1) Muntligen eller skriftligen framställa förlöppet af något, som tilldragit sig. B. en händelse, en historia; en nyhet. Han b-de för mig om sina äfventyr i Spanien. Eneas b-de sina öden för Dido. Livius b-r i sin historia om Syracusas belägring. B. väl, med mycken konst. — Syn. Tälja, Förtälja, Förmåla, Beskriva, Skildra. — 2) Omtala, gifva underrättelse om. Han b-de för mig, att han nyss fått arfa en stor egendom. Man b-r, att ryska kejsarn blifvit död. Man b-r från Lyon, att en svår eldsöda hemsökt staden. Det b-s, jag har hört b-s, jag hörde herr N. b., att Efter hvad som b-s, lär han icke vara väl anskrifven på hög ort. Det behöfver jag ej förtiga; jag kan gerna b. det för hela världen. — Syn. Se Omtala.

BERÄTTANDE, n. 4. Handlingen, då man berättar.

BERÄTTARE, m. 3. -ARINNA, f. 1. En, som berättar.

BERÄTTELSE, f. 5. 1) Handlingen, då man berättar. Hennes b. blef ofta afbruten af snyftningar. Före, efter, under b-n. — 2) Sjelfva innehålllet af hvad som (anuntligt eller skriftligt) berättas eller blifvit berättadt. B-n om en händelse, en belägring, en batalj. Utgifva en b. om sina resor. EU vittnes b. Han har afgifvit en trogen b. om hvad han sett. Historisk b. Fryxells b-r ur svenska historien. Efter hans b., förhåller sig saken så. Efter b., efter hvad man berättar, ryktesvis. — Syn. Beskrifning; Vittnesbörd, Utsaga. — 3) Skrifven eller tryckt framställning af diktade händelser, till nöje för läsare. Heibergs B-r. En b. af Eugène Sue. — Brukas i samma mening som Novell, men icke gerna om Romaner. — 4) (adm.) Redogörelse af offentlig myndighet för verkställt uppdrag eller rörande tillståndet i någon viss gren af förvaltningen.

BERÄTTELSEVIS, adv. Såsom, i form af berättelse; efter berättelse, ryktesvis.

BERÄTTIGA, v. a. 1. Gifva, medföra rättighet, gifva tillstånd, lof. En hustru kan ej afsluta något kontrakt, utan att hennes man b-r henne dertill. Alder i tjänsten b-r till befordran. Detta b-r mig att fråga, kvarföre Lagen b-r mig att göra det. — Syn. Befoga, Bemyndiga, Autorisera.

BERÄTTIGAD, a. p. 2. Som har rättighet, tillstånd (till, att). B. att arfa, att välja, att väljas. Det är jag fullt b. att tro. Jag är ej ännu b. till pension. Jag anser mig b. att tala. Han är dertill mera b. än någon annan. — Syn. Befogad, Bemyndigad, Autoriserad, (i lagstil) Skicklig, Behörig.

BERÄTTIGANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man berättigar. — 2) Meddelad, erhållen rättighet. — Syn. Se Rättighet.

BERÖFVA, v. a. 1. 1) Fråntaga en något. B. någon lifest, dess egendom, förmågan att göra ondt. (Fig.) Fruktan b-de henne målet. Denna händelse har b-t mig något att få se er. — Syn. Fråntaga, Afhända, Afkapa, Afkläda, Blotta (på), Förtaga. — B. sig, förlora; äfv. förneka sig, t. ex.: Genom sitt slöseri har han b-t sig största delen af sin förmögenhet. Han b-r sig alla njutningar, nöjen, förströelser, för att kunna bistå andra. — 2) (bibl.) Plundra.

BERÖFVAD, a. p. 2. Som är utan, i saknad af. B. allt, ända till det nödvändigaste. B. något att se, höra er. B. sitt förstånd, förståndets bruk. — Syn. Blottad (på), I saknad af, Utan.

BERÖFVANDE, n. 4. Handlingen, då man beröfvar.

BERÖKA, v. a. 2. Omgifva med rök (isynnerhet af röklösa); äfv. göra rökig. — Syn. Se Röka, v. a. — Berökande, n. 4. o. Berökning, f. 2.

BERÖM, n. 5. sing. Tal eller skrift, hvarigenom man uttrycker sitt bifall i anledning af en persons förtjenster, någon dess handling eller dess uppförande, äfven i anledning af egenskaperna hos ett djur eller ett liföst föremål. B. är det fördelaktiga vittnesbörd, vi gifva förtjensten, dagligheten. Gifva, tilldela någon b. för något. Han har fått mycket b. för sina skrifter. Det ländar honom till b., att han Öfver allt b., i högsta måtto berömvärd. (Ordspr.) Egot b. luktar illa, det är opassande att berömma sig sjelf. — Syn. Lof, Prisa, Ära, Hedersbevisning, Lofstal, Rosande, Ros, Bifall.

BERÖMD, a. p. 2. Ryktbar för någon berömlig handling eller egenskap. Både om sak och person. En b. skriftställare. B. för sina skrifter. Orten är vida b. för sina viner. Vara, göra sig b. — Syn. Se Ryktbar.

BERÖMLIG, a. 2. Som förtjenar beröm. Brukas om handling af personer. B-t uppförande. För b-a handlingar. Äfven säges, i fråga om person: Det är b-t af, t. ex.: Det är b-t af honom att vara så hjälpsam. Det är b-t af dig, att du läser så snällt. — Syn. Se Berömvärd.

BERÖMLIGEN, adv. Se Berömligt.

BERÖMLIGHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara berömlig. B-en af denna handling kan ej förnekas. — 2) Egenskapen hos en person att förtjenar beröm. Han visar mycken b. i sin tjänst. Detta konstverk har blifvit utförd med mycken b. — Syn. Förtjenst, Förtjenstfullhet, Lofvärd, prisvärdt förhållande, uppförande.

BERÖMLIGT, adv. 1) På ett berömligt sätt. Han läser b. — 2) Högsta betyget vid examensförhör. Han har fått »Berömligt».

BERÖMMA, v. a. 2. I tal eller skrift gifva beröm; se d. o. B. någon för sit. Han b-er honom, för det han vidtagit denna åtgärd. B. något hos någon. Han är icke fallen för att b. — Syn. Lofva, Prisa, Beprisa, Rosa, Loforda, Lofsjunga, Upphöja med beröm, Berömligt omtala, Utbasuna, Blåsa i basun för. — B. sig, v. r. Prisa sig sjelf. Han är mycket fallen för att b. sig sjelf. B. sig af, skryta af, öfver, t. ex.: Hon b-er sig af sin skönhet. Han b-er sig af att hafva vunnit tjugo bataljer. Det är ingenting att b. sig af, det är snarare klandervärdt än berömligt. — Syn. Se Skryta.

BERÖMMADE, n. 4. 1) Handlingen, då man berömmar. — 2) (mindre brukl.) Beröm.

BERÖMMARE, m. 5. 1) En, som berömmar. — 2) En, som är fallen för att berömma, smickra. — Syn. Smickrare.

BERÖMMELSE, f. 5. 1) Beröm. Det ländar honom till mycken b. att — Syn. Se Beröm. — 2) (bibl.) Egenskapen att förtjenar beröm. Vi hafva ingen b. inför Gud. — Syn. Förtjenst.

BERÖMVÄRD, a. 2. Som förtjenar beröm. Brukas med afseende på personer. Han är b. för sitt handlingsätt. Det är b-t af honom att B. handling, afstigt. B-t uppsåt.

BERÖRA, v. a. 2. 1) Lätt vidröra ytan af något. Jag blef smittad, utan att hafva b-rt den sjuka med mitt minsta finger. — Syn. Se Röra. — 2) (fig.) I förbigående omnämna något i tal eller skrift.

BERÖRANDE, n. 4. Handlingen, då man berör.

BERÖRD, a. p. 2. Förut; i det föregående omtalad. Brukas mindre väl om person, och helst i rättgångs-, embets- och affärsstil. B-e förhållande, sak, omständighet. — Syn. Se Bemäld.

BERÖRING, f. 2. 1) Handlingen, då man berör. — Genom b. af en sjuk blir man stundom smittad. Brukas äfven i naturläran om kroppar eller ämnen, som komma nära hvarandra, t. ex.: När positivt och negativt elektricitet komma i b. med hvarandra, utspringer en elektrisk gnista. — Syn. Berörande, Vidrörande. — 2) (fig.) Nära förhållande mellan personer eller saker. Slå, sätta, komma i b. med någon. B-en med världen har både sina fördelar och oöfgheter. Denna sak står uti ingen b. med förenämde mål.

BERÖRINGSLINIE, f. 3. Se Tangent.

BERÖRINGSELEKTRICITET, --- elcktricitet, f. 5. Se Galvanism.

BERÖRINGSPUNKT, m. 5. Se Tangentingspunkt.

BERÖRINGSVINKEL, m. 2. pl. — vinklar. (mat.) Vinkel, som formeras af en krokig linie och dess tangent.

BESA, v. n. 1. (prov.) Se Åsa.

BESAGD, a. 2. Förut omtalad. Tillhör embets- och affärspråket. — Syn. Se Bemäld.

BESAN, -än, m. 5. Se Mesan.

BESANNA, v. a. 1. 1) Intyga, betyga sanningen af något. Villnena hafva b-t hans uppgift. Följden b-de hans försutsägelse. — Syn. Se Bekräfta, 1. — 2) Sägja ja till. Tillfrågad, om han sjelf varit närvarande, b-de han det. — Syn. Se Bekräfta, 2.

BESANNANDE, n. 4. Handlingen, då man besannar.

BESÄTT, a. p. 1. Ursprungligen particip passiv af verbet Besätta, i uttrycket Besatt af djefvulen, hvilket med tiden blifvit förkortadt till Besatt. 1) Sades om en menniska, då djefvulen troddes hafva farit in i dess kropp och beherska alla hennes tankar, ord och gerningar, ett föreställningsätt, som var rådande i fråga om alla vansinniga. — 2) Ursinnig, rasande. När man retar honom, blir han alldeles b. — Syn. Se Fred. — 3) Både om sak och person. I hög grad öfvernuftig, dåraktig, befängd, högst orimlig. Så du varit dig åt! hur kan man vara så b.? — Syn. Se Tokig. — 4) Både om sak och person. Ytterst rolig, narraktig, putsstusig. Han var alldeles b. med sina upplåg. B-a puts, infall. — Syn. Se Loflig. — 5) (om sak) Högst olycklig, skadlig, motgång. B. händelse, motgång, omständighet. Min ställning är nu alldeles b. — Syn. Se Olycklig. — 6) (om sak) Öfentlig. B. hop, myckenhet. — Hr. Befängd (i alla bemärkelserna). — Substantivt brukas ordet i hem. 1, t. ex.: Skrika, bära sig åt som en b.

BESÄTT, adv. 1) I hög grad öfvernuftig, dåraktig. Så b. du bär dig åt! — Syn. Se Tokigt. — 2) I högsta måtto, ytterst. B. dak, rolig, rik. En b. stor öxe. B. illa. Det går b. bra för oss. — Syn. Befängd, Förhannadt.

BESÄTTHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara besatt (i hem. 5 o. 4). B-en af en handling, af ett puts. — 2) (fam.) Besatt handling. — Syn. Befängdhet, Galenskap, Narraktighet.

BESÄ, v. a. 2. (höjes som Se) 1) Noga betrakta något, för att lära känna dess utseende och beskaffenhet. B. en stad, ett ställes märkvärdigheter. B. boningsrum, varor. — Syn. Se Betrakta. — 2) Noga taga något i betraktande, för att se, om det är så, som det bör vara (enligt kontrakt, föreskrift, o. s. v.). B. att färdiggjordt arbete. — Syn. Besigtiga, Granska, Inspektera, Syna. — 3) (bibl. gam.) Besöka.

BESÄENDE, n. 4. Handlingen, då man beser.

BESÄGLA, v. a. 1. (af tyska verbet besiegeln) Med seglande fartyg befara. B. ett haf, en kust, ett farvatten. — Besäglande, n. 4. o. Besägling, f. 2.

BESÄGLA, v. a. 1. (af tyska verbet besiegeln) 1) Sätta sigill på; stadfästa genom namns och sigills undersättande. B. en akt, ett dokument. — 2) (fig.) Genom en afgörande handling liksom sätta sigill på, intyga sanningen af något. B. sin lära med sitt blod. — Besäglande, n. 4. o. Besägling, f. 2.

BERÖMD, a. p. 2. Ryktbar för någon berömlig handling eller egenskap. Både om sak och person. En b. skriftställare. B. för sina skrifter. Orten är vida b. för sina viner. Vara, göra sig b. — Syn. Se Ryktbar.

BERÖMLIG, a. 2. Som förtjenar beröm. Brukas om handling af personer. B-t uppförande. För b-a handlingar. Äfven säges, i fråga om person: Det är b-t af, t. ex.: Det är b-t af honom att vara så hjälpsam. Det är b-t af dig, att du läser så snällt. — Syn. Se Berömvärd.

BERÖMLIGEN, adv. Se Berömligt.

BERÖMLIGHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara berömlig. B-en af denna handling kan ej förnekas. — 2) Egenskapen hos en person att förtjenar beröm. Han visar mycken b. i sin tjänst. Detta konstverk har blifvit utförd med mycken b. — Syn. Förtjenst, Förtjenstfullhet, Lofvärd, prisvärdt förhållande, uppförande.

BERÖMLIGT, adv. 1) På ett berömligt sätt. Han läser b. — 2) Högsta betyget vid examensförhör. Han har fått »Berömligt».

BERÖMMA, v. a. 2. I tal eller skrift gifva beröm; se d. o. B. någon för sit. Han b-er honom, för det han vidtagit denna åtgärd. B. något hos någon. Han är icke fallen för att b. — Syn. Lofva, Prisa, Beprisa, Rosa, Loforda, Lofsjunga, Upphöja med beröm, Berömligt omtala, Utbasuna, Blåsa i basun för. — B. sig, v. r. Prisa sig sjelf. Han är mycket fallen för att b. sig sjelf. B. sig af, skryta af, öfver, t. ex.: Hon b-er sig af sin skönhet. Han b-er sig af att hafva vunnit tjugo bataljer. Det är ingenting att b. sig af, det är snarare klandervärdt än berömligt. — Syn. Se Skryta.

BERÖMMADE, n. 4. 1) Handlingen, då man berömmar. — 2) (mindre brukl.) Beröm.

BERÖMMARE, m. 5. 1) En, som berömmar. — 2) En, som är fallen för att berömma, smickra. — Syn. Smickrare.

BERÖMMELSE, f. 5. 1) Beröm. Det ländar honom till mycken b. att — Syn. Se Beröm. — 2) (bibl.) Egenskapen att förtjenar beröm. Vi hafva ingen b. inför Gud. — Syn. Förtjenst.

BERÖMVÄRD, a. 2. Som förtjenar beröm. Brukas med afseende på personer. Han är b. för sitt handlingsätt. Det är b-t af honom att B. handling, afstigt. B-t uppsåt.

BERÖRA, v. a. 2. 1) Lätt vidröra ytan af något. Jag blef smittad, utan att hafva b-rt den sjuka med mitt minsta finger. — Syn. Se Röra. — 2) (fig.) I förbigående omnämna något i tal eller skrift.

BERÖRANDE, n. 4. Handlingen, då man berör.

BERÖRD, a. p. 2. Förut; i det föregående omtalad. Brukas mindre väl om person, och helst i rättgångs-, embets- och affärsstil. B-e förhållande, sak, omständighet. — Syn. Se Bemäld.

BERÖRING, f. 2. 1) Handlingen, då man berör. — Genom b. af en sjuk blir man stundom smittad. Brukas äfven i naturläran om kroppar eller ämnen, som komma nära hvarandra, t. ex.: När positivt och negativt elektricitet komma i b. med hvarandra, utspringer en elektrisk gnista. — Syn. Berörande, Vidrörande. — 2) (fig.) Nära förhållande mellan personer eller saker. Slå, sätta, komma i b. med någon. B-en med världen har både sina fördelar och oöfgheter. Denna sak står uti ingen b. med förenämde mål.

BERÖRINGSLINIE, f. 3. Se Tangent.

BERÖRINGSELEKTRICITET, --- elcktricitet, f. 5. Se Galvanism.

BERÖRINGSPUNKT, m. 5. Se Tangentingspunkt.

BERÖRINGSVINKEL, m. 2. pl. — vinklar. (mat.) Vinkel, som formeras af en krokig linie och dess tangent.

BESA, v. n. 1. (prov.) Se Åsa.

BESAGD, a. 2. Förut omtalad. Tillhör embets- och affärspråket. — Syn. Se Bemäld.

BESAN, -än, m. 5. Se Mesan.

BESANNA, v. a. 1. 1) Intyga, betyga sanningen af något. Villnena hafva b-t hans uppgift. Följden b-de hans försutsägelse. — Syn. Se Bekräfta, 1. — 2) Sägja ja till. Tillfrågad, om han sjelf varit närvarande, b-de han det. — Syn. Se Bekräfta, 2.

BESANNANDE, n. 4. Handlingen, då man besannar.

BESÄTT, a. p. 1. Ursprungligen particip passiv af verbet Besätta, i uttrycket Besatt af djefvulen, hvilket med tiden blifvit förkortadt till Besatt. 1) Sades om en menniska, då djefvulen troddes hafva farit in i dess kropp och beherska alla hennes tankar, ord och gerningar, ett föreställningsätt, som var rådande i fråga om alla vansinniga. — 2) Ursinnig, rasande. När man retar honom, blir han alldeles b. — Syn. Se Fred. — 3) Både om sak och person. I hög grad öfvernuftig, dåraktig, befängd, högst orimlig. Så du varit dig åt! hur kan man vara så b.? — Syn. Se Tokig. — 4) Både om sak och person. Ytterst rolig, narraktig, putsstusig. Han var alldeles b. med sina upplåg. B-a puts, infall. — Syn. Se Loflig. — 5) (om sak) Högst olycklig, skadlig, motgång. B. händelse, motgång, omständighet. Min ställning är nu alldeles b. — Syn. Se Olycklig. — 6) (om sak) Öfentlig. B. hop, myckenhet. — Hr. Befängd (i alla bemärkelserna). — Substantivt brukas ordet i hem. 1, t. ex.: Skrika, bära sig åt som en b.

BESÄTT, adv. 1) I hög grad öfvernuftig, dåraktig. Så b. du bär dig åt! — Syn. Se Tokigt. — 2) I högsta måtto, ytterst. B. dak, rolig, rik. En b. stor öxe. B. illa. Det går b. bra för oss. — Syn. Befängd, Förhannadt.

BESÄTTHET, f. 5. 1) Egenskapen att vara besatt (i hem. 5 o. 4). B-en af en handling, af ett puts. — 2) (fam.) Besatt handling. — Syn. Befängdhet, Galenskap, Narraktighet.

BESÄ, v. a. 2. (höjes som Se) 1) Noga betrakta något, för att lära känna dess utseende och beskaffenhet. B. en stad, ett ställes märkvärdigheter. B. boningsrum, varor. — Syn. Se Betrakta. — 2) Noga taga något i betraktande, för att se, om det är så, som det bör vara (enligt kontrakt, föreskrift, o. s. v.). B. att färdiggjordt arbete. — Syn. Besigtiga, Granska, Inspektera, Syna. — 3) (bibl. gam.) Besöka.

BESÄENDE, n. 4. Handlingen, då man beser.

BESÄGLA, v. a. 1. (af tyska verbet besiegeln) Med seglande fartyg befara. B. ett haf, en kust, ett farvatten. — Besäglande, n. 4. o. Besägling, f. 2.

BESÄGLA, v. a. 1. (af tyska verbet besiegeln) 1) Sätta sigill på; stadfästa genom namns och sigills undersättande. B. en akt, ett dokument. — 2) (fig.) Genom en afgörande handling liksom sätta sigill på, intyga sanningen af något. B. sin lära med sitt blod. — Besäglande, n. 4. o. Besägling, f. 2.

BESEGRA, v. a. 1. Vinna seger öfver (både egentl. o. fig.). *B. Redden, fristelsen; sina begär.* — Syn. Se *Öfvervinna*.

BESSEGRANDE, n. 4. Handlingen, då man besegrar.

BESSEGRARE, m. 3. En, som vinner seger öfver någon eller något. Nyttjas aldrig utan åtföljande objekt. *Perseus b.* — Syn. *Öfvervinnare*.

BESIFFRA, v. a. 1. (i musik) Med siffror beteckna ackorderna i undre stämmer, i stället för med nottecken. *B. noter. B-d bas förekommer i koralmusik.* — *Besiffrande*, n. 4. o. *Besiffring*, f. 2.

BESIGTIGA, v. a. 1. (i embetsstil) Noga taga något i betraktande, för att undersöka, om det är så, som det enligt lag, författning, aftal bör vara. Brukas om embets- och tjänstemän, m. fl. *B. verkställda arbeten, hus och äbyggnader, ett lik, tungan på svin.* Brukas i vissa fall äfven om människor, t. ex.: *B. soldater vid innomsträng.* *Hon har blifvit b-d af barnmorskan.* — Syn. Se *Bese*.

BESIGTIGANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man besigtigar. — 2) (mindre brukl.) *Se Besigtning*, 2. o. 3.

BESIGTNING, f. 2. 1) *Se Besigtigande*, 1. — 2) Tillfälle, då en besigtning sker, med alla dervid förefallande händelser. *Han råkade vid b-en att dricka för mycket.* — Syn. *Besigtningstillfälle*, Syn. *Synetillfälle.* — 3) *Se Besigtning*, instrument. — *Se B-sarvode, -sattest, -skostnad, -språttokoll, -srapport.*

BESIGTNINGS-INSTRUMENT, --- instrument, n. 3. o. 3. Dokument, som innehåller berättelsen öfver förloppet vid en besigtning, jemte uppräknande af de besigtigade sakerna till beskafhet och värde.

BESIGTNINGSMAN, m. 3. pl. — *mån.* Person, som håller en besigtning.

BESIGTNINGSRÄTT, m. 3. Rättighet att vid vissa inträffade händelser eller på viss tid besigtiga eller få något besigtigadt.

BESINNA, v. a. 1. Med tankeförmågan uppmärksamt skärskåda, taga i betraktande. *Jag har noga b-t allt, hvad ni sagt mig. Ni b-r icke, hvilken tid arbetet fördrår. Man bör b., att saken var ganska kinkig. B. det. Det har jag ej kommit att b. Man måste b. sökandens öfverordgande meriter.* — Syn. *Se Betänka*. — *B. sig*, v. r. 1) Komma till besinnning, eftertänka, öfverlägga, fatta beslut. *Jag fick icke tid att b. mig, innan det redan var gjordt. B. dig väl, innan du gör det. Har ni nu b-t er? Länge b. sig vid köp. Jag skall b. mig derpå.* — Syn. *Betänka sig.* — 2) Söka draga sig till minnes, erinra sig. *Om jag b-r mig rätt, så skedd det för tio år sedan. Kommer du icke ihåg det? B. dig litet, b. dig på! tänk efter.* — 3) Fatta annan mening, ändra sig, ångra sig. *Han inser icke sjelf sin dårskap, men när det fått vara en tid, skall han nog b. sig. Jag har nu b-t mig; det blir ingenting af med hela förslaget.* — Syn. *Betänka sig.*

BESINNANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man besinnar. *Vid b. af alla omständigheter.* — Syn. *Se Betänkande.* — 2) (mindre brukl.) *Se Besinnning*, 3.

BESINNING, f. 2. 1) Handlingen, då man besinnar. — Syn. *Se Betänkande.* — 2) Förmågan att tänka, eftertänka. *Hon blef så förskräckt, att hon förlorade all b. Komma till b., åter*

hämta sig, återfå tankegåfvans bruk; äfv. (fig.) ändra mening, tanka, ångra sig, komma till förnuft. — 3) Klokhet, försigtighet. *Handla utan all b. Han har uppfört sig med mycken b.*

BESINNINGSLÖS, a. 2. Utan besinnning, eftertänka. — Syn. *Se Tanklös.*

BESINNINGSTID, m. 3. Tid, hvarunder man kan eller får besinna sig rörande en sak. *Jag måste ha b. innan jag kan fatta mitt beslut. Gifva, betänka, förnanna, få b.* — Syn. *Se Rådtrum.*

BESITTA, v. a. 3. (böjes som *Sitta*) 1) Vara i ägande utaf, innehafva som ägare. *Engelsmännen b. största delen af Ostindien. Han b-ter ett hus i Stockholm och flera gods i Skåne.* Brukas äfv. i utsträckt bem. om tjänster, ärestälten, goda egenskaper, t. ex.: *B. ett embete, höga värddigheter, dygder, talanger. Han b-ter mycken kunskap, insigt i astronomien, mycken färdighet i harspelning. B. mycket förstånd.* — Syn. *Se Äga.* — 2) Innehafva, ej som ägare, utan blott med nyttjande rätt. *B. som ärendator. Han äger att b. hemmanet i tjugo år.* — Syn. *Se Innehafva.* — 3) Sades, i äldre teologisk stil, om människor, som troddes vara besatta af den orene anden. *Jfr. Besatt, 1. Djefvulen b-ter honom.* — Numera nyttjas ordet, i denna bem., mest i vissa svordomsuttryck, såsom: *Fan, him, knofveln b. ett sådant spektakel! B. honom, så dum han är! B. den karten! B. en sådan stynlig! B., hvad det är kallt! B., så det regnar! B. och regera! m. fl.*

BESITTANDE, n. 4. *Se Besittning*, 1.

BESITTARE, m. 3. 1) Innehafvare med ägande rätt. — Syn. *Ägare.* — 2) Innehafvare med blott nyttjande rätt.

BESITTNING, f. 2. 1) Förmåga att efter godtycke använda ett ting och från befattning dermed utesluta alla andra, vare sig att man har ägande eller blott nyttjande rätten, eller och ingen laglig rätt. *Laglig, olaglig, rättmätig, orättmätig b. Fredlig, oqvad, lugn, häfduvnen, verklig b. Vara, komma, sätta sig i b. af en sak. Taga en egendom i b. Insätta någon i b. af dess rättmätiga egendom. Afstå från, gå ifrån, vrakas ur, förblifva vid, sätta i oqvad b. af något.* — Syn. *Besittande, Ägande, Ägo, Innehafvande.* — 2) Egendom. *Denna gård, detta gods är en vacker b.* — Brukas i plur. om länder, lydande under en stat, då de icke ligga i omedelbart sammanhang dermed. *Englands foräna b-är i Frankrike och dess närvarande i Ostindien.* — Syn. *Se Egendom.*

BESITTNINGSRÄTT, m. 3. 1) Rättighet att under vissa villkor besitta (j. bem. 2) en egendom. — Syn. *Nyttjande rätt.* — 2) (mindre ofta) Ägande rätt.

BESITTNINGSTAGANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man tager något i besittning. *B-t af en egendom.* — 2) (i moralfilosofien) Handlingen, då den enskilda människan tillgnar sig en viss, ännu ej intagen, del af jorden med derpå befäliga ting, och genom särskilda utmärkande tecken tillkännagifver det för andra. — Syn. *Ockupation.*

BESITTNINGSTAGARE, m. 3. Den, som tager något i besittning. *Jfr. föreg. ord.*

BESJUNGA, v. a. 3. (böjes som *Sjunga*) Med sång, eller och blott på vers utan sång, beskrifva, skildra, sira, priså. *Homers besjunga Trojanska kriget och de Helleniska hjeltarna. Hvem skall värdigt b. Gustaf II Adolfs bragder?* — *Besjungande*, n. 4.

BESJÄLA, v. a. 1. (poet.) 1) Gifva själ (åt en kropp). *Den högsta Anden b-r kropparna.* — Syn. *Lifva, Lifgiva.* — 2) (fig.) Gifva förmåga att göra djupa intryck på förnuftiga värrelser. *Hänförelsen b-de hans föredrag. B-d af sitt ämne, rörde han alla till tårar.* — Syn. *Lifva, Elda, Uppelda, Gifva lif, själ, eid.* — *Besjälände*, n. 4.

BESK, besk o. bäsk, a. 2. Som har en sammandragande, bitter smak, såsom t. ex. malört. *B-a läkemedel. Taga en b. sup.* Man säger äfven: *Vara b. i munnen, d. v. s. känna en besk smak i munnen.* — S. m. 2. (pop. o. fam.) *Besk sup. Han duger till ingenting, förrän han fått b-en på morgnarna.* Äfv. *Beskus.*

BESKA, beskka o. bäska, f. 1. sing. *Se Beskhet.*

BESKAFFA, v. n. 1. (gam.) Uträtta, förmå, göra. *Hafva att b. med, se Skaffa med.*

BESKAFFAD, a. p. 2. Som har en viss egenskap, befinner sig i ett visst förhållande. Brukas både om sak och person. Åtföljes alltid af något tilläggsord, vanligast så, äfven stundom illa, *hur?* *Saken är så b., att . . . Jag är så b., att jag gern vill se andra glada. Så som verlden nu är b. . . . Vid så b-e omständigheter. Jag vet ej, hur han är b., hur det är b-t med den saken. Det är illa b-t med honom. Det är b-t med honom som med mig.* — Syn. *Artad; (för så b.) Sådän, Så fatt.*

BESKAFFENHET, f. 3. Inbegreppet af alla en saks tillfälliga, icke väsendtliga kännetecken; egenskapen att vara så eller så, sätt att vara. Brukas både om sak och person. *Hurudum är vädrets b. i dag? B-en af hans lynne är sådant, att man omöjligt kan trifvas med honom.* — Syn. *Natur, Art, Egenskap, Skaplynn, Ställning, Förhållande.*

BESKAKTIG, a. 2. Som har en något besk smak.

BESKAKTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara beskaktig.

BESKATTA, v. a. 1. 1) Belägga med skatt; äfv. med afgifter af hvad slag som helst. *Strängt b. sina underåter, sina underhafvande. Kanalerket b-r de trafikörande alltför hårdt.* — 2) (fig.) Taga oskällig vinst af köpare, förbrukare af en vara. *Man klagat öfver, att vissa fabrikanter alltför drygt b. allmänheten.* — Syn. *Se Preja.*

BESKATTANDE, n. 4. Handlingen, då man beskattar.

BESKATTNING, f. 2. 1) *Se Beskattande.* — 2) Beloppet af en skatt, en afgift, äfv. af vinsten på en fabriksvara, o. s. v. (*se Beskatta*, 2.), beräknadt antingen för alla de beskattade eller för hvarje enskilt. *Den allmänna b-en är nog tryckande för riket. Min b. utgör . . .* — Syn. *Skatt, Skattebelopp.* — *Se. B-sfråga, -slag, -srätt, -ssystem.*

BESKED, n. 3. 1) Afgörande svar, efterrättelse, förståndigande, af någon, som är behörig att det gifva. *Sök b. härom hos vederbörande embetsman. Jag gaf honom det b., att han får bo i drängstugan. Jag tar ej b. af någon annan, än min hustru. Jag fick ej b. på hvad jag ville veta. Man får aldrig riktigt b. af honom. Tills vidare b.* — Syn. *Utslag, Afgörande, Förståndigande, Befallning, Svar; Upplysning.* — 2) Betyg öfver personligt uppförande, hvilket af hustrundelemnas tjänstehjon vid aflyttnings ur dess tjänst, eller af vederbörande prester-

skap åt en person, som flyttar ur församlingen. — Syn. *Attest, Betyg.* *Jfr. äfv. Orloffsedel, Prestbesked.* — 3) Redovisning. Brukas i denna bem. mindre ofta. *Göra b. för något. Göra b. för sig, göra redo för sig. Göra b. för ett uppdrag, en beskickning, redogöra dertör.* (Fig.) *Göra någon b. i glas, göra b. på ens skål, tömma sitt glas, när någon druckit en till. Göra godt b. för sig vid bordet, på fatet, i grälfatet, o. s. v., äta med god matlust, ej rata maten. Göra b. för sig såges äfven om den, som med allvar, drift och ordentlighet uträttar, hvad honom uppdrages, anbefalles, helst om arbetsfolk, t. ex.: *Denne dräng gör alltid godt b. för sig, hvilket arbete man än sätter honom till. Han gör godt b. för sig på logen, på åkern.* — 4) Duglighet, drift, pålitlighet. *Förekommer i talesättet: Vara b. med, samt i det adverbiala uttrycket: Med b., dugtigt, t. ex.: Du får lof att arbeta, så att det är b. dermed. Det är intet b. med honom, han duger till ingenting; äfv. man kan ej lita på hans ord och löfte; äfv. han vet ej, hvad han vill, är obestutsam, tanklös. Det är intet b. med hvad han gör. Vi ha väl sommar, men det är intet b. med den, d. v. s. den är utan tillräcklig värme. Arbeta, läsa, dricka med b. Det regnar med b. De finga stryk med b. — 5) Veta b. om, på, hafva kännedom om. *Veta b. om något. Det der vet han b. på. Veta b. med, väl först sig på, t. ex.: Han vet godt b. med den saken.***

Ann. Ordet kommer af det tyska *Beschaid*, som ursprungligen betyder: slutord (skiljsord, af *scheiden*), när man skiljes ifrån någon, och sedan: utslag, dom, afgörande.

BESKEDLIG, a. 2. 1) Som icke med vett och vilja gör något ondt: from, saktmodig, fridsam. *En hederlig och b. man.* — Syn. *Se God.* — 2) Tjenstaktig, tjenstvillig, god, hjälpsam, artig. *Han är nog så b., att han hjälper mig med det besväret. Det är bra b-t af honom, att han gjort det.* Brukas i denna betydelse ofta som höflighetsuttryck till vänner, anhöriga och personer af lägre villkor, än man sjelf är, liksom man till mera frammande personer af den bättre klassen brukar ordet *God*, och till barn eller tjänstfolk *Snäll*. *Var b., var så b., var så allt för b., så innerligt b. och gör det.* — 3) (i något spel full mening) a) Froisint, men utan drift och duglighet. *Det b-a folket kommer vanligtvis icke långt i världen.* — b) From och enfladig. *Han inbillade sin b-a far, att . . .* — c) Flat, efterlåten. *Tjenstfolket gör med sin b-a hustru, hvad de vilja.*

Ann. Ordet kommer af det tyska *Bescheiden*, som egentligen betyder: hofsam, måttlig i sin anspråk, förständig, men, öfverflyttadt till svenskan, utbildat sig till ofvänsägande bemärkelser.

BESKEDLIGGÖRARE, m. 3. (nytt ord, brukadt på spe) En, som gern vill stifta fred emellan människor, äfven om det skall ske på sammangens och rättvisans bekostnad.

BESKEDLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara beskedlig.

BESKEDLIGT, adv. Fromt och saktmodigt, fridsamt. *Gå sin väg b. fram.*

BESKHET, beskhet o. bäscket, f. 3. sing. Egenskapen att vara besk.

BESKICKA, v. a. 1. 1) (i myntväsendet) Tillsätta sämre metall till guld eller silver, som skall myntas. *B. guld med silver, silver med koppar.* — Syn. *Legera.* — 2) (massn.) Vederbörigen blanda malm, fluss och kol tillsammans

vid påsättningen på masugnen. — 5) (vid kalkbränneri) Insätta de råa stenarna i kalkugnen. — *Beskickande*, n. 4.

BESKICKNING, f. 2. 1) Handlingen, då man beskickar. — 2) Den blandning, som derigenom uppkommer.

BESKICKNING, f. 2. 1) a) Affärdande af sändebud till en främmande regering. *Genom denna b. till Frankrike vann Gustaf I, alt...* — b) Afskickande af sändebud från en myndighet till en annan inom samma stat. — c) (skämtv.) Afvändande af bud från en enskilt till en annan. — 2) Samteliga personer, som utgöra: a) en stats sändebud till en annan; b) en myndighets sändebud till en annan, inom samma stat; c) (skämtv.) en enskilt persons till en annan. *Tillhöra en b. B-en blef på bästa sätt emottagen.* — *Syn.* Ambassad, Mission, Deputation. — *Ss.* B-supdrag, -särende.

BESKICKNINGSKONST, f. 3. Konsten att beskicka; se d. o.

BESKICKNINGSPROF, n. 5. Prof af beskickning vid ett myntverk.

BESKINNA, v. a. 1. (gam.) Skinna, plundra. **BESKJUTA**, v. a. 3. (höjes som *Skjuta*) Med kanoner eller mörsare skjuta på. *B. en stad, en fästning, en mur, en skans, ett fältverk, o. s. v. B. med kulor, med glödgade kulor, med bomber. B. ett fartyg långskeptts.* — Brukas ej i fråga om trupper; man säger då: Skjuta på. — *Beskjutande*, n. 4. o. *Beskjutning*, f. 2.

BESKJUTNINGSLINJE, f. 3. (krigsst.) Den linje, bakom hvilken man är säker för skott.

BESKNA, v. n. 1. (mindre brukl.) Börja att blifva besk.

BESKRATTA, v. a. 1. Hänande skratta åt någon. — *Syn.* Se *Begäbba*.

BESKRIFNING, f. 2. 1) Handlingen, då man beskriver (i bem. 2, 3 o. 4). *B-en af en batalj, af en cirkel.* — 2) Tal, skrift, bok, hvarigenom något blifvit beskrifvet; äfv. ställe i en skrift eller bok, der något beskrives. *Liten, kort, hastig, flyktig, målände b. Hans b. af sina öden i Afrika väckte hos ähvarne det största deltagande. B. öfver bästa sättet att fånga fisk. Hos denna poet träffas många vackra b-ar. Verldens, himlakropparnes, jordens b. Ingår i en mängd sammansättningar, såsom Jordbeskrifning, Resebeskrifning, m. fl., hvilka ses på sina ställen.* — *Syn.* Skildring, Måning, Teckning. — 3) (fil. o. estet.) Uppgifvande, ej allenast af ett tings slägt- och artkännetecken, utan äfven af andra, som bibringa en närmare kännedom af dess egenskaper.

BESKRIFVA, v. a. 3. (höjes som *Skrifva*) 1) (ursprungligen) Skrifva, i skrift affatta. Brukas i denna bem. numera icke, utom i part. pass. *Beskrifven* (äfv. *Beskrifven*), t. ex.: *b. lag.* — 2) I tal eller skrift: omständligt framställa egenskaperna, omständigheterna, förhållandena, förloppet af något. *B. ett land, ett palats, ett fältslag, en storm, ett krig, en resa.* *Jag kan ej b. min förordning deröfver. Min sorg kan icke b-s. Det vore svårt att b., hvilket intryck dessa ord gjorde på henne.* Brukas äfv. om person, t. ex.: *B. en förrymd tjuf. B. en persons karakter.* — *Syn.* Skildra, Måla, Afmåla, Teckna, Uttrycka. — 3) (fil. o. estet.) Uppgifva ett tings kännemärken, ej allenast dem, som bestämma dess slägte och art, utan äfven andra, hvarigenom man kan vinna närmare kunskap om dess egenskaper. *B. ett djur, en växt, en stenart, en sjukdom,*

en passion, en dygd, ett skaldeslag, o. s. v. — 4) (geom.) Upprita en matematisk figur. *B. en cirkel omkring en quadrat.* — Man säger äfv., i utsträckt mening: *Planeterna b. sina banor kring solen, slängkalken b-er en cirkel, o. s. v.*

BESKRIFVANDE, n. 4. Handlingen, då man beskriver (i bem. 2, 3 o. 4).

BESKRIFVARE, m. 3. En, som beskriver (i bem. 2 o. 5). Nyttjas föga, utom i sammansättningar, t. ex.: *Resebeskrifvare, Jordbeskrifvare, m. fl.*

BESKUGGA, v. a. 1. Kasta stark skugga på. *Gården b-s af stora kastanjeträd.* — *Syn.* Se *Skugga*, v.

BESKUS, besöks o. häskuss, m. 2. (pop., fam. o. skämtvis) Besk sup. Äfv. Besk.

BESKYDD, n. 3. 1) Försvår, som gifves någon (ej med våld och vapen, utan genom inflytelsen af makt, myndighet, anseende, lagar, o. s. v.). *Lemna, gifva, förunnna någon sitt b. Gifva sig under ens b. Taga någon i sitt b. Gud tage er i sitt b!* — *Syn.* Beskärm, Hög, Värn, Försvår, Vård, Hjelp, Skydd. — 2) Nyttjas stundom i samma mening som *Skydd*, 4.

BESKYDDA, v. a. 1. 1) Gifva beskydd (i bem. 4). *Herren b-er oss för allt ondt! Gud b-r de goda mot de onda.* — *Syn.* Skydda, Beskämma, Hägna, Värna, Försvåra, Vårda, Hjelpa. — 2) Försvåra mot yttre våld, mot fiendtligt anfall. *Citadellet b-r staden.* — 3) Se *Skydda*, 4.

BESKYDDANDE, n. 4. Handlingen, då man beskyddar.

BESKYDDARE, m. 5. — *ARINNA*, f. 4. En, som beskyddar (i bem. 4).

BESKYDDARMIN, **BESKYDDARTON**, m. 3. Min, ton, som uttrycker, att man anser sig som beskyddare af en eller flera personer, dem man tilltalar eller talar om.

BESKYGGA, v. a. 1. (föga brukl.) Se *Öfverskygga*.

BESKYLLA, v. a. 2. Gifva skuld för. *Man b-ller honom för girighet, för att hafva velat besticka vittnena. Han b-lide sin anklagare tillbaka för samma brott.* Brukas endast om person, hvarerant *Skylla* äfven säges om saker. — *Syn.* Anklaga, Tillvita, Förevisa, Skylla.

BESKYLLANDE, n. 4. Handlingen, då man beskyller.

BESKYLLNING, f. 2. 1) Se *Beskyllande*. — 2) Hvad någon beskylls för. *B. för lätliga. Head tyckes om denna b.?* — *En högst orimlig b.* — *Syn.* Anklagelse, Tillvitelse, Tillvitande.

BESKYMFVA, v. a. 1. (föga brukl.) Svårt skymfa. — *Beskymfande*, n. 4.

BESKYMFNING, f. 2. 1) Handlingen, då man beskymfar. — 2) Se *Skymf*.

BESKÄDA, v. a. 1. Noga och uppmärksamt bese. *B. en altarstafva, ett landskapsstycke, en staty.* — *Syn.* Se *Se*. — *Beskädande*, n. 4. o. *Beskädning*, f. 2.

BESKÄFTIG, a. 2. (det tyska *geschäftig*) Onödigtvis heställsam. Brukas i skämtsam eller sarkastisk mening. — *Syn.* Se *Beställsam*.

BESKÄFTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara beskäftig. — *Syn.* Se *Beställsamhet*.

BESKÄFTIGT, adv. På ett beskäftigt sätt. — *Syn.* Se *Beställsamhet*.

BESKÄLA, v. a. 1. (stuteriterm, af det tyska *beschülen*) Betäcka (sten). [Beskälla.]

BESKÄLARE, m. 4. Hingst, som begagnas att betäcka sten. [Beskällare.]

BESKÄNKA, v. a. 2. (föga brukl.) Gifva skänk åt, begåfva.

BESKÄNKT, a. 4. Överlastad med starka drycker. Brukas helst med adverbet *väl*. *Han var väl tillfållit b., väl b.* — *Syn.* Se *Drucknen*. Anm. Är ej part. pass. af *Beskänka* (se *Föreg. o.*), utan kommer af *Skänk*, 1.

BESKÄRA, v. a. 3. I. (höjes som *Skära*) 1) Skära eller klippa något rundt kring eller i kanterna, för att jemna, putsa, rensa, o. s. v. *B. kläde, läder, papper, mynt, nyttjarna stilar, träd och buskar.* — 2) *B. en hästhof*, verka densamma. *Se Verka*, II.

BESKÄRA, v. a. 2. II. Tilldela. Säges om Försvåren och ödet. *Se, hvad Gud oss b-rt! Vi böra nöjas med hvad ödet oss b-ar.* Brukas isynnerhet ofta i part. pass. *Beskärd tillsammans med Del eller Lott*, t. ex.: *Vara nöjd med sin b-rda del. Gifva någon sin b-rda del. Han fick sin b-rda lott.* — *Syn.* Se *Gifva*.

BESKÄRANDE, n. 4. Handlingen, då man beskär (för begge verberna).

BESKÄRBRÅDE, n. 4. Bråde, hvarpå bokbindare jemnskära arken af en bok, som skall inbindas.

BESKÄRHYPVEL, m. 2. pl. — *hyllar*. (handtv.) Hypvel, som nyttjas till beskärning.

BESKÄRKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. (handtv.) Knif, som nyttjas till beskärning.

BESKÄRM, n. 5. Se *Beskydd*.

BESKÄRMA, v. a. 1. Se *Beskydda*.

BESKÄRMANDE, n. 4. I. Handlingen, då man beskärmar, beskyddar.

BESKÄRMANDE, n. 4. II. Handlingen, då man beskärmar sig. — *Syn.* Se *Klagan*.

BESKÄRMARE, m. 5. Se *Beskyddare*.

BESKÄRMA SIG, v. r. 1. (pop. o. fam.) Högeligen beklaga sig. *B. sig öfver något.* — *Syn.* Se *Klaga* (öfver).

BESKÄRNING, f. 2. 1) Handlingen, då man beskär; se *Beskära*, 1. *B. af träd och buskar, läder, pergament, mynt, hästhofvar, nyttjarna stilar, o. s. v. Vinrankors b.* — 2) Sättet, huru något blifvit beskuret. *Den der b-en är väl, illa gjord.*

BESLÄG, n. 5. I. 1) Till prydnad eller styrka påsat stycke af metall (jern, messing, silfver eller guld). *B. på en bössa, en koffert, en dörr, ett fönster, på hjul, dosor, piphufvuden, o. s. v.* Sätta b. på något. — 2) (kem.) Öfverdrag på kärn, som skola utsättas för en högre temperatur.

BESLÄG, n. 5. II. 1) Den laga handling, hvarigenom vederbörande myndighet bemäktigar sig förbudet gods eller genom brott förverkad egendom, eller på förhand sätter sig i besittning af saker, som äro tvist underkastade eller kunna tjena till bevis på en förbyrelse. *Lägga, göra b. på något. Lägga b. på en tilltalad eller skuldsatt persons egendom, på kontraband, förbudna böcker, skepp, o. s. v.* — *Syn.* Konfiskation, Embargo, Segvestret. — 2) Gods, som sålunda blifvit taget. *Huru stort är b-et?* — *Ss.* *B-sgods, -stiltfälle*.

BESLÄGARE, m. 5. Lägre tjensteman, som å lagens vägnar gör beslag på kontraband, o. s. v.

BESLÄGAREANDEL, m. 2. Den andel i värdet af beslagsgods, som enligt lag tillkommer beslagaren.

BESLAGSANSPRÅK, n. 5. *Anhålla under b.* lägga beslag på. [Beskälla.]

BESLAGSGILL, a. 2. Som lagligen kan tagas i beslag.

BESLAGSKARL, m. 2. (i lägre stil) Se *Deslagare*.

BESLAGSLINA, f. 4. (sjöt.) Se följ. ord. **BESLAGSSEJSING**, m. 2. (sjöt.) Benämning på de vid hvarje rå fästade, platta, afsmalnande sejsingar, medelst hvilka seglen besläs.

BESLAGSSPIK, m. 2. Spik, som begagnas till beslag.

BESLUT, n. 5. 1) (enskilt) Den själens handling, hvarigenom viljan bestämmer sig att verkliggöra någonting, som varit påtänkt. *Fatta, taga, verkställa, utföra ett b. Det är mitt faste b. Han har nu tagit sitt b. Jag har mycket funderat på den saken, utan att kunna komma till något b.* — *Syn.* Afgörande, Bestämmande, Föresats, Rådslag, Parti. — 2) (offentligt) Afgörande angående en sak, hvaruti flere rådslags personer slutligen stanna; äfv. afgörande af en myndighet, vare sig att den består af en eller flera personer. *Församlingens ledamöter fattade det b., att . . . Kyrkomötens b. Konungens b. är nu känt. Hvilket b. har konseljen fattat? Saken beror på domstolens b. Hvad domstolar och embetsverk beträffar, är Beslutet den handling, som föregår det slutliga formella Utslaget.* — *Syn.* Afgörande, Dekret, Allmän öfverenskommelse, Förklarande, Dom, Utslag. — 3) (mindre brukl.) Se *Slut*. *Detta blef b-et på allsammans.*

BESLUTA, v. a. 1. o. 3. (höjes som *Sluta*) 1) Fatta beslut (i bem. 1 o. 2). *Hvad har man b-t öfver mig? Han har b-t bygga ett hus. Vi beslöt att genast resa. Jag har nu b-it, att det skall ske. Det är svårt att b. om, angående, öfver något, i en sak, innan man noga känner allt, hvad dermed äger sammanhang.* Brukas stundom absolut, t. ex.: *Har du b-t ämnat?* — *Syn.* Fatta, taga ett beslut, Föresätta sig, Bestämma, Stadga, Fastställa, Dekratera, Beleva, Berama. — 2) (föga brukl.) *Se Sluta*. — 3) (gam.) Innesluta, fånga. — *B. sig*, v. r. Fatta beslut. *Vi beslöt oss för honom, för den utvägen, för att resa. Han har ändligen b-it sig till att fara. Har han b-it sig ännu?*

BESLUTFÖR, a. 2. (om domstol eller beslutande myndighet) För tillfället så falltalig, som fordras för att få fatta ett gällande beslut (i bem. 2).

BESLUTSAM, a. 2. 1) Som i svår belägenhet lätt och hastigt fattar sitt beslut. *En b. man. Vara b.* — *Syn.* Rask, Modig, Öfverfärad, Öfverskräckt, Behjertad. — 2) Som röjer beslutsamhet. *B. handling, min, uppsyn.*

BESLUTSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara beslutsam (i bem. 1).

BESLÅ, v. a. 3. (höjes som *Stå*) 1) Sätta beslag på. *Se Beslag*, I. *B. med jern, messing, guld, silfver. B. med plåtar, bleck, stift. B. en port, en dörr, ett fönster, en koffert, ett skrin, ett hjul, o. s. v.* — 2) (byggn.k.) Till skydd emot luften och för längre bestånd öfvertäckta ytan af något med ett dertill passande ämne. *B. med bräder, ler, murbruk, kalk, o. s. v.* — 3) (kem.) Försä kirl med beslag (se *Beslag*, I, 2). — 4) (sjöt.) a) Göra fast med råband eller sejsingar. *B. segel, se Berga*, 4. — *B. för det lösa*, att tills vidare, värdflost eller hastigt, fastbinda något. — b) *B. ett skepp med koppar*, se *Förhyda*. — 5) (fig.) *B. med osanning*, öfverbevisa derom. *B. någon med dess egna ord*, öfverbevisa någon &c.

BESLÄENDE, n. 4. Handlingen, då man består.

BESLÄGTA, v. a. 1. Se *Befrynda*.

BESLÄGTAD, a. 2. 1) Som är i släktskap. *Han är b. med mig. Vi äro nära, på långt håll b.-c.* — Syn. Slägt, i släktskap, Beflyndad.

BESLÖTA, v. a. 1. Dölja under en slöja (både egentl. o. fig.) *Hon b.-de sitt ansigte. B. sina behag. B. sig.* (Fig.) *B. sina ord, sin mening, sin afstigt.* — *Beslöjande*, n. 4.

BESMAN, n. 5. (af det italienska *Peso a mano*, d. v. s. handväg) Verktyg, hvarmed smärre föremål (ej uppstående till mer än ett par lispund) vägas, och bestående af en dubbelarmad häfstång, med vigten och vägskalet fästade i hvar sin ända, och axeln tillika med rörelsepunkten flyttbar emellan dem båda. [Betsman.]

BESMITTA, v. a. 1. 1) Genom smitta medela någon en sjukdom. Brukas isynnerhet om veneriska sjukna, posten, skabb, o. d. — Syn. Se *Smitta*. — 2) Meddela ett ämne smittsam egenskap. *Luften har blifvit b.-d af elaka dunster, som uppstiga ur träskan.* — Syn. Förpesta, Förskämma. — 3) (fig.) Bibringa falsk lära, oriktiga länesätt, laster, o. s. v. *Vara b.-d med katolska villfarelser, med fritänkeri, med kommunism, med girighet*, o. s. v. — Ordet brukas mest i part. pass.

BESMITTANDE, n. 4. Handlingen, då man besmittar.

BESMITTELSE, f. 3. (både egentl. o. fig.) 1) Se *Besmittande*. *Han har följt sin sjukdom genom b.* — 2) Smittadt tillstånd. *Venerisk b. är svår att bota.* — Syn. Se *Smitta*. — 3) Hvad som besmittar, smittoämne. *Akten eder för b., för syndens b.* — Syn. Se *Smitta*.

BESMUTSA, v. a. 1. (föga brukl.) Rundt omkring, på alla håll, mycket smutsa. — Syn. Se *Smutsa*. — *Besmuttande*, n. 4.

BESMYCKA, v. a. 1. 1) (föga brukl.) Rikligen smycka. — Syn. Se *Präda*. — 2) (fig.) Sätta vacker färg på en sak, för att öferskylla dess rätta beskaffenhet. — Syn. *Bemantla*. — *Besmyckande*, n. 4.

BESMÖRJA, v. a. 2. (höjes som *Smörja*). 1) (föga brukl.) Öfverallt, rikligt smörja. *B. med olja.* — Syn. Se *Smörja*. — 2) Smutsa med något smörjigt ämne. Brukas mest i part. pass. *Besmörd.* — Syn. Se *Smutsa*. — *Besmörjande*, n. 4. o. *Besmörjning*, f. 2.

BESNÄRJA, v. a. 2. (föga brukl.) Illa snärja. **BESOFVA**, v. a. 1. (bildadt efter det tyska *beischlafen*) Hafva ololigt samlag med. — *Besofvande*, n. 4.

BESOLDA, v. a. 1. 1) (i militärspråket) Underhålla genom sold. *B. trupper.* — 2) (fig.) Underhålla, betala någon i, och för ett visst ändamål. *B. en skribent, en bandit.* — Syn. *Salariera*, *Köpa*. — *Besoldande*, n. 4.

BESOLDNING, f. 2. 1) Handlingen, då man besoldar. — 2) Se *Sold*.

BESPARA, v. a. 1. 1) Hushålla med något, så att det räcker längre, står bättre bi, eller till det behöves. *B. sina penningar för oförutsedda behöf. B. sina krafter till det svåraste arbetet.* — Bättre säges i denna bem. *Spara*. — 2) (fig.) Behålla från, göra öfverflödig. *Denna nyhet b.-de mig en lång och besvärlig resa. Jag skall b. dig detta bekymmer. B. dig alla bekymmer. B. mig den sorgen, att . . .* — 3) (mål.) Lemna vissa ställen af en figur, utan att pålägga färg.

BESPARANDE, n. 4. Handlingen, då man besparar.

BESPARING, f. 2. 1) Se *Besparande*. Genom

b. samlar man något. Att bruka paraply är en god b. på hattar. — 2) Hvad man har i behåll genom besparande. *Jag har en liten b. af 100 Rdr., som nu kommer väl till pass. Lefva af sina b.-ar.* — Syn. *Besparade*, behållna medel, Sparpenning, Spargods.

BESPARINGSFOND, ---fämgd, m. 3. Se *Reserufond*.

BESPARINGSKRAGE, m. 2. pl. — *Kragar*. Mindre halskrage, som fruntimmer till besparing bruka.

BESPARINGSMEDEL, n. 5. pl. Medel, som genom besparing finnas i behåll.

BESPARINGSSPIS, m. 2. Köksspis, så inrättad, att åtgången af bränsle derigenom i betydlig mån förminskas.

BESPEJA, v. a. 1. (föräldre.) Hemligt och noga, samt i fiendtlig afsigt, gifva akt på. *B. fienden, fiendens rörelser. B. ett land, en fästning. Man b.-r er, allt hvad ni gör.* — Förkommer mest i bibelspråket, men har äfven börjat upptagas i det vanliga skriftspråket. — Syn. *Rekognoscera*, *Spionera* på, *Lura* på, *Speja* på. — *Bespejande*, n. 4. o. *Bespejning*, f. 2.

BESPEJARE, m. 3. (föga brukl.) En, som bespejar någon. Åtföljes alltid af genitiv eller pron. poss. *Akta dig! se der en af dina b.* — Syn. *Spion*.

BESPETSJA, v. a. 1. (fam. o. skämtv.) Bereda någon på något. *Jag kan b. dig på, att du snart skall bli het om örnen. Det kan jag b. dig på.* — Syn. Se *Bereda*. — *B. sig*, v. r. *B. sig på*, bereda sig på något. *Du får b. dig på, att det blir fullt resväder.*

BESPIKA, v. a. 1. (mindre brukl.) Rundt omkring eller öfverallt fästa, befästa med spikar. — *Bespikande*, n. 4.

BESPISA, v. a. 1. Gifva tillräcklig spis, mat åt någon. *B. de hungriga.* — *Bespisande*, n. 4. o. *Bespisning*, f. 2.

BESPOTTA, v. a. 1. (af det tyska *bespotten*) På ett fiendtligt, groft och hänande sätt göva narr af. *Vår Frälsare blef b.-d af Judarna. B. heliga ting.* — Syn. Se *Begabba*. — *Bespottande*, n. 4.

BESPOTTA, v. a. (af det svenska *Spotta*) Spotta öfverallt på något. Brukas föga. — *Bespottande*, n. 4.

BESPOTTARE, m. 5. En, som gerna bespottar andra människor eller det heliga. *Sitt icke, der de b. sitta.* — Brukas mycket i bibelspråket och i andlig stil; stundom äfven, men då mera skämtvis, i det vanliga språket. — Syn. Se *Begäbbare*.

BESPOTTELSE, f. 3. Tal eller skrift, hvarigenom man bespottar. *B. af Guds heliga ord. Hans skrift är en b.* — Syn. Se *Begäbbert*.

BESPRINGA, v. a. 3. (höjes som *Springa*) Beticka (ett sto). Säges om hingstar. — Syn. *Beskäla*.

BESPRUTA, v. a. 1. Spruta på. *B. ett sår. B. med vatten.* — *Besprutande*, n. 4. o. *Besprutning*, f. 2.

BESPRÄNGA, v. a. 2. (af det tyska *besprängen*) Stänka öfver. — Brukas sällan. — *Besprängande*, n. 4. o. *Besprängning*, f. 2.

BESPRÄNGD, a. p. 2. Liksom öfverstänkt, spräcklig. *B. med gull och blått.*

BESPRÄCKA, v. a. 1. (föga brukl.) Se *Späcka*. **BESPÄND**, a. 2. (af obrukliga verbet *Bespännä*) För hvilken dragare äro spända. *En vagn, b. med fyra hästar. En bondvagn, b. med en ox.*

BESPÖRJA, v. a. 2. (höjes som *Spörja*) Se *Spörja*. Brukas föga.

BEST, m. 2. 1) Oskälligt djur. Brukas blott om större däggdjur. — 2) (fig.) a) Grof, okunnig, rå och kall människa, helst af stor och stark kroppbyggnad. *Hvilken dum b.! Sådana b.-ar!* Nyttjas äfv. ofta skämtvis. — Syn. Se *Lymmal*.

b) Säges om allt hvad som är i hög grad tungt, ovigt, svårt, besvärande, o. s. v. *Den här skänken är en b. att vara tung. Tacitus är en b. att vara svår. Rooken är en b. att tränga.*

BESTAKTIG, a. 2. Som liknar en best; grof, okunnig, rå och elak. *Hvilken b. människa!* — Syn. Se *Brutal*.

BESTAKTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara bestaktig. — Syn. Se *Brutalitet*.

BESTAKTIGT, adv. På ett bestaktigt sätt, som en best. — Syn. Se *Brutalt*.

BESTALLA, v. a. 1. (gam. krigsk.) Se *Belägga*, 5.

BESTÄLLNING, f. 2. (gam. krigsk.) En stads omgifvande med krigsfolk, för att befägra den. Jfr. *Belägga*, 3.

BESTÄLISK, a. 2. 'Se *Bestaktig*.

BESTÄLITET, ---tét, f. 5. Se *Bestaktighet*.

BESTICK, n. 5. 1) Märkes sättande på en landkarta, medelst en nål, en prick, o. s. v. — 2) (sjötl.) a) Operation, som hvarje middag göres på ett sjökort, för att utmärka ens påvarande ställe och bestämma den kurs, som vidare bör seglas. *Göra b., förrätta denna handling. Hans b. är riktigt gjord.* — b) Sälunda på ett sjökort utmärkt ställe. — 3) (bokb.) Liten pappers- eller pergamentsrulle, omlindad med tråd eller silke, som till prydnad sättes vid hvardera änden af bokens rygg. — 4) Fodral, låda eller ask för anatomiska eller kirurgiska instrumenter.

BESTICKA, v. a. 3. (höjes som *Sticka*) 1) Genom penningar, gåfvor, löften o. s. v., förmå någon att göra något emot pligt och samvete. *B. domaren. B. vittnen.* — Syn. Se *Muta*. — 2) (bokb.) Sätta bestick på en bok; se *Bestick*, 2. — *B. sig*, v. r. (fam.) a) *B. sig uti*, bestå uti. *Hvaruti b.-cker det sig?* — b) *B. sig under*, döljas under, underförstås. *Något b.-cker sig derunder.*

BESTICKANDE, n. 4. och **BESTICKNING**, f. 2. Handlingen, då man besticker (bem. 1).

BESTIE, m. 5. (bibl.) Vildt djur. Jfr. *Best*.

BESTIGA, v. a. 3. (höjes som *Stiga*) 1) Stiga upp på. *B. ett berg, en höjd, en mur. B. en häst. B. en tron, en kateder, en predikstol.* (Fig.) *B. tronen, katedern, predikstolen*, o. s. v., börja att regera, föreläsa, predika, o. s. v. — Brukas i mera värdad stil. — Syn. *Stiga*, klättra, gå, trada upp på. — 2) (om hannen af vissa djurslag) Betäcka, bespringa. — *B. sig*, v. r. Uppgå till en viss myckenhet. *Hela suunan b.-ger sig till 2000 Rdr.* — Syn. Se *Belöpa sig*.

BESTIGANDE, n. 4. och

BESTIGNING, f. 2. Handlingen, då man bestiger.

BESTJÄLA, v. a. 3. (höjes som *Stjåla*) Stjåla från någon. *Drängen bestal sin husbonds. Ack! jag är bestulen. Man har bestulit mig på 200 Rdr.* — Brukas äfv. stundom i fig. mening, t. ex.: *B. en författare. B. någon på dess idéer.* — Syn. *Frånstjåla*, *Bortstjåla* från, *Beröfva*, *Afhända*, *Frånroffa*. — *Bestjälände*, n. 4.

BESTORMA, v. a. 1. 1) (i militärspråket) a) Genom stormfåg (se d. o.) anfälla (befäst stad, fästning, läger, o. s. v.). *Gustaf Adolf b.-de Wallensteins läger, men blef tillbakaslagen.* — b) Genom stormiga anfälla och intaga. I denna bem. brukas dock hellre *Storma*. — 2) (fig.) a) Säges om ett rum, ett hus, då en hop folk tränges för att dit inkomma eller der erhålla något. *Denne predikant har alltid många åhörare; man b.-r kyrkan, när han skall predika. I afton ges en god pjes; man b.-r också bibliotekskontoret.* — b) Utan uppehör ställa frågor, böner, o. s. v. till någon. *B. någon med frågor, med lärar och böner, med ansökningar.*

BESTORMANDE, n. 4. och **BESTORMNING**, f. 2. Handlingen, då man bestormar.

BESTRAFFA, v. a. 1. 1) Låta någon undergå straff för begången öfverträdelse. *B. någon för dess brott med lifvets förlust. B. med fängelse, med spöstitning. B. en ljenare för snatteri, ett barn för ohyndad. Gud b.-r oss strängt för våra synder.* — Syn. Se *Straffa*. — 2) (fig.) Med ord tillrättavisa för begångna fel. — Syn. *Näpna*, *Förebrå*, *Tillrättavisa*, *Snäsa*, *Huta* åt.

BESTRAFFANDE, n. 4. Handlingen, då man bestraffar.

BESTRAFFARE, m. 5. (mindre brukl.) En, som bestraffar någon. Nyttjas aldrig utan åtföljande objekt.

BESTRAFFNING, f. 2. 1) Se *Bestraffande*. *En missäddares b. Jag skall vid hans b. ej lägga finger emellan.* — Syn. *Straffande*, *Bestraffande*, *Åstraffande*, *Näpsande*, *Tillrättavisande*. — 2) Sättet, huru någon bestraffas. *Hans b. var alltför lindrig.* — Syn. *Straff*, *Tuktan*, *Åga*, *Näpst*, *Förebräelse*, *Snäsa*, *Tillrättavisning*.

BESTRAFFNINGSSÄTT, n. 3. Sättet, huru någon bestraffas.

BESTRIDA, v. a. 3. (höjes som *Strida*) 1) I tal eller skrift förneka sanningen, nyttan eller rättmätigheten af något. *B. en mening, ett fattadt beslut, ett förslag. B. ett testamentes giltighet.* — Syn. *Förneka*, *Protestera* mot, *Förklora* sig emot, *Sätta* sig emot, *Opponera* sig emot. — 2) Göra en person något stridigt. *Han bestred honom äran af att . . . B. någon rättigheten.* att . . . ell. *b. någons rättighet* att . . . — Syn. *Disputera* (en något), *Förneka*, *Vägra*, *Förvägra*, *Förmena*. — 3) Förestå, sköta. *B. ett embele, en tjänst, ens embestgörömål, ett kall, en syssla, ett förmynderskap. B. en persons hushållning. Han kimer ej ut b. alla görömmälen.* — Syn. Se *Förestå*. — 4) Utgifva de nödiga medlen för verkställandet af något. *B. kostnaden, utgifterna för ett företag. B. en hushållning med 100 Rdr.*

BESTRIDANDE, n. 4. Handlingen, då man bestridet. a) *En mening, ett testamentes b. b) B.-t af hans rättighet* att . . . c) *Ell embeles, en sysslas b. d) I hem svarar för utgifternas b.?*

BESTRYKA, v. a. 3. (höjes som *Stryka*) 1) Öfverstryka med något fett, flottigt, smörjigt ämne. *B. med olja, tjära, färg.* — Syn. *Anstryka*, *Besmörja*, *Öfverstryka*. — 2) (i militärspråket) a) (om batterier, skansar, o. s. v.) Hafva sådant läge, att man med kanoner kan beskjuta hvarje punkt af en yta, en rynd. *Delta batteri b.-ker flanken.* — b) Säges om en kulhanna, då den icke går högre öfver marken, än uppställda trupperns höjd, d. v. s. 3 alnar för fotfolk och 4 1/2 alm för rytteri. Äfv. *Rasera*. — 3) (fys.) *B. med magnet*,

genom strykning med en magnet gifva någonting af jern (en nål, en pennknif, o. s. v.) magnetisk kraft. **BESTRYKANDE**, n. 4. o. **BESTRYKNING**, f. 2. Handlingen, då man bestryker.

BESTRÅLA, v. a. 1. 1) Kasta strålar på, med strålar öfvergljua, belysa. *Solen b-r hela världen.* — 2) (fig.) Glädja, göra lycklig. *Så länge konungens nåd b-de honom, var han nöjd.*

BESTRÅLANDE, n. 4. Verkingen, då något bestrålas.

BESTRÖ, v. a. 2. På alla håll strö något på en yta. Säges blott om torra ämnen. *B. golvet med sand, vägen med blommor, löf. B. med peppar, mjöl, socker, sall, o. s. v.* — *Syn.* Strö på, öfverströ.

BESTRÖENDE, n. 4. Handlingen, då man beströr.

BESTYCKA, v. a. 1. Med stycken, kanoner besätta, försä. *B. en fästning, en mur, en skans, ett fältverk, ett batteri, en fregatt, o. s. v.* — *Bestyckande*, n. 4.

BESTYCKNING, f. 2. 1) Handlingen, då man bestycker: — 2) Samteliga artilleripjäser, hvarmed en fästning, en skans, o. s. v. är bestyckad.

BESTYR, n. 5. 1) Uppdrag, befattning af mer underordnad beskaffenhet. *Han har fått b. att köpa tio hästar för kongliga stallet. Hvem har nu b-et med tidningens utgifvande? B-et om balen lemna vi åt N. Det är han, som fått b. om möblers anskaffande.* Ingår i åtskilliga sammansättningar, såsom: Redaktionsbestyr, m. fl. — 2) (mindre ofta) Styrelse öfver något, rättighet att förvalta. — 3) Förrättning (af mindre vigt). *Jag har i dag så många b., att jag ej hinner med dem alla.* Bildar sammansättningen: Hushållsbestyr, m. fl. — *Syn.* Se Göromål.

BESTYRA, v. a. o. n. 2. B. ell. (oftare) b. om, sköta, utträta, besörja. *Hvad har du här att b.? Jag har ingenting med den saken att b. B. om en sak, en affär, en bal, en fest. B. om anskaffande af pass. Jag skall b. om att skaffa hästar.* — *Syn.* Se Anställa, Uträtta.

BESTYRANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man bestyr. — 2) (föga brukl.) Bestyr (hem. 1).

BESTYRELSE, f. 5. (nytt ord) Samteliga personer, som hafva bestyr om tillställningen, anordningen af något.

BESTYRKA, v. a. 2. 1) Intyga sanningen, riktigheten af något. Säges i mindre högtidlig mening än Bekräfta. *B. en persons utsago. Lugligen med ed b. något. Vederbörligen b-kt utdrag.* — *Syn.* Se Bekräfta, 1. — 2) Försäkra, att något skall fullgöras, verkställas. *B. med sin underskrift, med namn och sigill.* — *Syn.* Bekräfta, Försäkra.

BESTYRKANDE, n. 4. Handlingen, då man bestyrker. — *Syn.* Se Bekräftande.

BESTÅ, v. a. 2. (börjes som Stå; brukas i passiv, endast för 3 pers. sing. o. plur.: pres. *Bestås*; imperf. *Bestöds*; imperf. konj. *Bestödes*, älv. *Beståddes*; perf. *Beståts*; part. *Bestådd*. Nyttjas i passiv form mest i personell.) 1) Utgifva kostnaden för något, för en persons räkning. *B. någon födan, kläder, fri resa, fri kost* (fritt vivre). *B. kostnaden för någon, för ett till något. Han b-r sig själv kläder och husrum. Jag b-r kostnaden för hans skolgång. Hvem b-r kostnaden till de lifvande lustbarheterna? Förvärdar, som b-s en tjänsteman. Det b-s oss icke mera. B-åda medel, anslag.* — *Syn.* Se Bekosta. — 2) Genomgå (fara, svårighet, pröfning). *Lyckligt b. ett äfventyr, en kamp, en strid.*

Med heder b. en examen. B. profect, godkännas vid pröfning; (fig.) hålla stånd emot angrepp, befinnas fast, varaktig, orubblig, o. s. v. — *Syn.* Genomgå, Undergå. — 3) (bibl. gam.) Erkänna. — S. n. 1) (om saker, både materiella och immateriella) Fortvara i väsendtliga samma skick. *Ännu b-r detta hus. B. mot regn, blåst, luftens öfverkan. Denna lag kan icke länge b. På se, huru länge franska republiken kan b.* — *Syn.* Åga bestånd, Fortvara, Bibehålla sig, Upprätthålla sig, Hålla sig uppe, Vara. — 2) (om personer) a) Försvara sig. *B. emot sin fiende.* — b) Lyckligen genomgå ett prof. *B. i en examen, i frestelsen.* (Bibl.) *Ho kan för dig b.? B. med skam, illa genomgå ut prof.* — c) *B. vid, fortvara uti, vidblifva. B. vid en mening, en försats, en utsago, ett yttrande, ett beslut, en sats, o. s. v.* — 5) *B. med, öfverensstämma, vara förenlig med. Denna sats b-r icke med andan af kristendomens läror.* — 4) *B. af, utgöras af ett visst slags ämne; vara sammansatt af vissa delar, som tillsammans utgöra det hela. Jordmänen b-r af ler. Skeppslasten b-r af hafra. Sällskapet bestod af både karlar och fruntimmer. Menniskan b-r af kropp och själ.* — 5) *B. uti, hafva sina väsendtliga egenskaper, sitt väsende uti. Menniskans fullkomlighet b-r uti ett rätt bruk af sitt förnuft. Skitnaden b-r deruti allt . . . Föräldrars pligt b. uti att väl uppfostra sina barn. Deri b-r saken.* — 6) *Anstå* (hem. 3). *Låta b. med något. Det får b. dermed så länge.*

BESTÄENDE, a. p. 1. 1) (om sak) Som för närvarande äger bestånd, rättsgiltighet, tillvaro. *Efterleva b. lag. Den b. ordningens värdar.* — 2) *Se Beständande*, 2. — S. n. 1) Handlingen, då man utgifver kostnaden för något. *Alla kostnader, hvilkas b. honom åligger.* — 2) Genomgående (om strid, pröfning, o. s. v.). *Äfventyrets, stridens, kampens lyckliga b. skall göra honom till den mest frjädade hjelte.* — 3) *Bestånd* (hem. 1). — 4) (pol.) *Det b.*, den närvarande samhällsordningen. *Försvara det b. Det b. kan icke alltid förblifva b. Det b-s värdar.*

BESTÄND, n. 5. 1) (om sak) Fortfarande i samma väsendtliga skick. *Denna dyggnad skall länge äga b. Samhällets b. är hotadt. Deras vänskap hade ej länge b.* — *Syn.* Varaktighet, Uthållighet, Styrka, Fasthet. — 2) (om person, mindre brukl.) Öfverens ställning i sambället. *Denna olycka lotar hans b.* — *Syn.* Öfverensende, Sjelfständighet, Bergning, Sjelfbestånd.

BESTÄNDANDE, a. 1. 1) *Se Bestående*, a. p. 1. — 2) Ståndaktig. *Förblifva b. i en mening, försats, i ett beslut, vid en utsago, o. s. v. Blifva b. i tron intill ändam.* — *Syn.* Se Ståndaktig.

BESTÄNDSDEL, m. 2. En af de delar, hvilka hvar för sig äro af annan beskaffenhet än den kropp, som genom deras förening uppkommit.

BESTÄNDSID, m. 3. (föga brukl.) Den tid, hvarunder något äger bestånd.

BESTÄNDSÄMNE, n. 4. Ämne, hvaraf en kropp eller ett ting väsendtligen består.

BESTÅLA, v. a. 2. 1) Uträtta, bestyra. *Hafva mycket att b. Hvad har du här att b.? Gifva någon mycket att b. All hafver han väl b-llt. Han har med mig ingenting att b., vi stå icke i något slags beröring med hvarandra. Hvad har ni med det att b.? hvad angår det er? Dermed har jag ingenting att b., det rör mig icke. Brukas neutralt i uttrycket *B. om*, besörja om, t. ex.: *B. om sakers afsändande.**

B. om sitt hus, ställa i ordning sina husliga angelägenheter; (fig.) bereda sig att dö och förordna om sin sista vilja. — *Syn.* Uträtta, Anställa. — 2) a) Sjelf eller genom bud gifva en handverkarer, föbrikör, o. s. v., uppdrag att förfärdiga arbeten, tillverka varor; aftala med någon, eller gifva tillsägelse om erhållande af en sak emot betalning. *B. något hos, af någon. B. en rock hos skräddaren. B. varor hos köpman. B. hästar, rum. B. hästar och vagn. B. en bäl punsch, en sevä.* — *Syn.* Tinga, Betinga, Requirera. — b) Låta kalla någon att infinna sig i och för något visst ändamål. *B. någon att komma till sig på utsatt tid. B. till sig doktor, barnmorska, skräddare, skomakare, o. s. v.* — *Syn.* Låta kalla, Efterskicka. — c) Vidtala en person att emot betalning uträtta något för ens räkning. Säges i dålig mening. *B. folk att skymfa, lura på någon. B. falska vittnen, vidtala personer att emot betalning vittna falskt.*

BESTÄLLANDE, n. 4. Handlingen, då man beställer (hem. 2. a. o. c.) *Klädernas, varors, hästars b. B. af rum. Falska vittens b.*

BESTÄLLD, a. p. 2. neutr. — äldt. Är egentl. part. pass. af Beställa och brukas som sådant i alla dess bemärkelser, t. ex.: *Saken är nu b. b-ldad varor, arbeten, hästar, vittnen, o. s. v.* Såsom rent adjektiv förekommer endast neutrum *Bestäldt* i meningarna: beskaffadt, älv. fulländadt, gjort, förbi, slut, t. ex.: *Det är väl, dätigt, illa, slätt b-ldt med honom, med den saken. Nu är det b-ldt, nu är det slut. Det är b-ldt med honom, förbi, ute, gjort med honom.*

BESTÄLLNING, f. 2. 1) (föga brukl.) *Se Beställande*. — 2) Uppdrag att förfärdiga arbete, varor emot betalning. *Gifva någon en b. Fabrikör N. har nysst fått flera b-ar. Arbeta på b., d. v. s. icke hafva försäljningsbod för sina tillverkningar.* — *Syn.* Requisition. — 3) Bestäldt arbete; beställda varor. *B-en bör vara färdig om åtta dagar.* — 4) Syssla af lägre slag, underordnad befattning. *Hafva en b. vid krigskommissariatet.* Bildar en mängd sammansättningar, t. ex. *Vaktmästar-beställning, m. fl.* — *Syn.* Se Tjenst.

BESTÄLLNINGSHEMMAN, n. 8. (kameral.) Ett slags löningshemman vid infanteri-regementena.

BESTÄLLSÅR, a. 2. 1) Ifrig i uppdragna, anbefallda göromåls uträttande. *Hvad har han nu fått att göra, eftersom han är så b., ser så b. ut?* — 2) Ifrig att vara till tjänst, mån att ställa sig in. *Du skulle sett, så b. han när att hjälpa till. Han är alltid mycket b., när det ges något att förtjena.* (Iron.) *Hvem har varit så b. och gjort mig det sprattet?* — *Syn.* Beskäftig, Inställsam, Angelägen, Fjäsig. — 3) Fjeskig, Geskande. *En b. tok.*

BESTÄLLSAMHET, f. 5. Egenskapen att vara bestälsam. — *Syn.* a) Ifver. b) Beskäftighet, Inställsamhet, Fjäsighet. c) Fjeskighet, Fjeskande, Fjesk.

BESTÄLLSAMT, adv. På ett bestälsamt sätt, med bestälsamhet.

BESTÄMBÅR, a. 2. (nytt ord) Som kan bestämmas. Brukas mest i vetenskaplig stål.

BESTÄMD, a. p. 2. 1) a) (log. o. i allm.) Till omfång, innehåll noga begränsad: klar, viss, gifven. *B-a föreställningar, idéer, begrepp, ord. Tala i b-a ordalag. B-t antal, pris. B. inkomst, summa.* — b) om tid) Utsatt, fastställt. *På b. tid, timma, dag, o. s. m.)* Dit man blifvit anbefalld eller ännu begifva sig. *Andända till*

b. ort. — d) Som ej kan bestridas, afgjord, fast, viss, säker, klar, tydlig. *B-a bevis. B-t löfte, beslut, resultat. Hafva b-a grundsatser. En b. tanke om en sak.* — 2) a) (om person) Som har fasta grundsatser och en fast vilja; som vet hvad man vill; som ej vacklar hit och dit. *Han är mycket b.* — b) (om sak) Som uttrycker bestämdhet. *B. karaktär, vilja; b-t lynne, sinne; b. blick, min, ton, uppsyn, fysionomi. B-a drag.* — *Syn.* Fast, Afgjord, Positiv, Bestätsam.

BESTÄMDHET, f. 3. Egenskapen att vara bestämd. — *Syn.* Visshet, Säkerhet; Noggrannhet, Tydlighet, Klarhet; Beslutsamhet, Fasthet.

BESTÄMDE, adv. 1) På bestämt sätt, med bestämdhet. *B. utsätta dagen för sin resa.* — 2) Obestridligt, oemotsägligt, utan all frägs; med visshet. *Det är b. säkert, att vi få krig. Han är b. en stor slyngel. Hon är b. den vackraste på hela balen.*

BESTÄMMA, v. a. 3. 1) (i allm.) Till omfång, innehåll, storlek eller mängd begränsa; fastställa vissa gränser för. *B. viddn, längden af en klädning. B. ingredienserna af en blandning. B. värpris, penningvärdet. B. antalet af gästerna.* — *Syn.* Fastställa, Reglera. — 2) (log.) *B. ett begrepp*, med vissa uppgifna kännetecken begränsa dess omfång. — 3) Fastställa något, till efterrättelse för sig sjelf eller för andra. *B. sin mening, sin tanke om en sak. B. tid och ort. B. en dag, en viss dag. Domaren äger att b. beloppet af rättegångskostnaderna.* — *Syn.* Fastställa, Utsätta, Berama. — 4) Afgöra, verka afgörande på. *Detta kommer att b. företagens utgång. Hans öde är ännu icke b-mdt. Vårt närvarande lif b-mer värt tillkommande.* — 5) Ämna, egna (till), besluta (öfver). *Förblif på den plats, naturen ått dig b-ämt. B. sin son för, till handeln, till embetsman. B. någon till sin efterträdare. Veta vi väl, hvartill ödet oss b-ämt? hvad öfver oss ödet beslutat.* (Teol.) *B. till salighet, till fördönelse*, på förhand besluta, att vissa människor skola blifva saliga, andra fördömda. I handelsstil säges ett fartyg vara *b-ämt till en viss ort*, då kapteinen fått order af sina redare att dit afsegla; ordet brukas i denna mening icke gerna, utom i part. pass. — 6) Anslå (penningar) till något visst ändamål. *B. 100 R-dr till lön åt någon. B. lönen till 100 R-dr. B. 1000 R-dr till resekostnader för någon.* — *Syn.* Anslå. — 7) Förmå att fatta beslut. *Det är han, som b-ämde mig att skriva till er. Den nya nyhet b-ämde honom. Det fördrades just en sådan händelse att b. honom till handling.* Reflexivt säges *B. sig*, besluta sig, t. ex.: *B. sig för en resa, för resan, till att resa. Då b-ämde jag mig ändligen att gå.* — *Syn.* Se Förmå.

BESTÄMMANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man bestämmer. — 2) Hvad som blifvit bestämt. *Han bör icke ändra stiftarens b.*

BESTÄMMELESE, f. 2. 1) Det, hvartill en memiska eller sak är ämnad: a) Hvad försynen öfver någon beslutat. *Det var Luthers b. att blifva reformator i religionen. Somliga människors b. synes vara blott att lida.* — *Syn.* Skickelse, Öde. — b) Yrke eller göromål, hvartill man blifvit bestämd. *Ynglingens b. är för krigsständet.* — c) Platsen, der någon skall utöfva sitt yrke, sin befattning; älv. plats, dit ett fartyg skall afgå. *Jag afreser i morgon till min b.*

Skeppets, flottans, eskaderns b. är St. Dominigo, Rio Janeiro, o. s. v. — Syn. Bestämmelseort. — e) Naturligt anlag. Hvar och en bör följa sin b. Låt bli att öfva musik, det är icke din b. — Syn. Se Anlag. — f) Det, hvartill något af försynen blifvit ämnadt. Man bör bruka hvarje sak i världen efter dess b. — 2) (föga brukl.) Det, hvartill man bestämt, beslutat sig. Hvad blef stättigen hans b. efter så långt tvekan? — 3) Hvad som blifvit bestämdt såsom föreskrift, till efterrättelse. B-erna i en lag, en förordning, ett testamente, en fredstraktat, o. s. v. — Syn. Stadgade, Föreskrift, (i plur.) Stadgar.

BESTÄMMELESEGRUND, m. 3. Skäl, orsak, hvarföf man beslutar sig till något.

BESTÄMMELESEORT, m. 3. Ort, dit man ämnar sig, eller der man bör vistas i och för tjänst, befattning, yrke, uppdrag, o. s. v. I morgon afreser han till sin b. — Syn. Bestämmelse.

BESTÄMNING, f. 2. 1) Se Bestämmande. — 2) (mindre brukl.) Se Bestämmelse. — 3) (fil.) Hvarje kännemärke, egenskap, som tillägges eller fränsäges ett föremål. — Syn. Kännetecken, Kännemärke.

BESTÄMNINGSORD, n. 3. (gram.) Ord, som närmare bestämmer ett annat ords betydelse. I uttrycket solens ljus är solens b. för ljus.

BESTÄNDIG, a. 2. 1) (om sak) Som har bestånd, som fortfar på samma sätt. Det råder i detta land en b. vär. B. helsa, väderlek. B. lycka, framgång, vänskap, kärlek. Hafva b-a förvarjelser. Förkortas ofta i värdslost tal och skrift till Ständig. — Syn. Varaktig, Stadig, Ut-hållande, Inhållande, Ihälig, Ewig. — 2) (om person) a) Som stadigt fortfar i samma tänkesätt, grundsater, höjelser. B. i det goda, i kärlek, i vänskap. Varer b-e intill ändan. — Syn. Ständaktig, Stadig, Fast, Oföränderlig, Orubblig. b) (mindre brukl.) Som ifrigt fortfar med samma arbete. B. vid sin bok. — Syn. Trägen, Ihärdig, Flitig.

BESTÄNDIGHET, f. 3. Egenskapen att vara beständig. — Syn. a) Varaktighet, Stadighet, Ut-hållighet, Inhällighet. — b) Ständaktighet, Fasthet; Ihärdighet, Trägenhet, Flit.

BESTÄNDIGT, adv. 1) Utan uppehör, utan afbrott. Strömmen rinner b. — Syn. Opphörligt, Onfbrutet, Alltjemt, Allifort, Alltigenom, Allt i ett, Allt för ett. — 2) Ganska ofta, tidt och ofta. Han har b. ondt i tänderna. Han sitter b. på krogen. — 3) I alla tider, alltid, evigt. Hans namn skall b. lefa i människors minne. För b., för alltid.

BESTÄNKAN, v. a. 3. Stänka öfver med något flytande ämne. B. med vatten, med luktvatten, med vjgvatten. Offerpresterne b-änkte templets väggar med offrens blod. Hans blod b-änkte väggen. B. med färg, med gatsmuts. — Syn. Öfverstänka. — Bestänkande, n. 4. o. Bestänkning, f. 2.

BESTÖFLAD, a. 2. (mindre brukl.) Klädd i stöflar.

BESTÖRT, a. 1. (af det tyska bestürzt) Som är i ett tillstånd af öfverraskning. Vara, blifva, göra b. Han blef helt b. vid dessa ord. — Syn. Se Förvånad.

BESTÖRTNING, f. 2. sing. Tillstånd, då själen genom någon plötsligen inträffad obehaglig eller förskräckande händelse bringas ur fattning. Föreställ dig min b., när jag återsåg min gamla fiende, som jag hade trovt vara hundra mil härifrån. — Syn. Se Förvåning.

BESTÖTTEL, m. 2. (handtv.) Stor fyrkantfil. **BESTÖTHYFVEL**, m. 2. pl. — hyftar. Se Skrothövel.

BESUDLA, v. a. 1. 1) Göra oren, smutsig, helst med något smörjigt ämne. B. med ler, träck, gatsmuts. — Syn. Se Orena. — 2) (fig.) Bolläcka. B. med laster. Hennes rykte blir b-dt genom umgänget med sådana människor. — Syn. Se Vandra. — Besudlande, n. 4. o. Besudling, f. 2.

BESUTEN, a. 2. neutr. — et. (egentl. part. pass. af Besitta) Som innehar tillräckligt stor ägovidd att genom derå idkande grundörning kunna försörja ett bondehushål samt utgåva utskylder. Ordet tillhör kameraltalen. [-sutt.-]

BESUTENHET, f. 3. (kameralt.) Egenskapen att vara besuten. [-sutt.-]

BESVARA, v. a. 1. 1) Gifva svar på, åt. B. någon, ens ord, tilltal, fråga. B. ett bref, en bön, en anhållan. — Syn. Svara på, till, Genmäla. — 2) (föga brukl.) Gifva utslag från högre ort (på ansökning, hemställan, supplik). — 3) Tala eller skriva, för att vederlägga. B. en invändning, ett inkast, ett argument. B. en anklagelse, beskyllning. B. utfall i en bok, en tidsningsartikel, en recension. — Syn. Svara på, Bemöta. — 4) a) Å sin sida göra hvad man bör till tecken, att man iakttagit någon yttring af en annans uppmärksamhet eller goda vilja. B. en helsning, signal, salut, ett skott. B. ens artlighet. Med tillgifvenhet b. ens välvilja. — b) Göra något till försvar emot eller till hämd för ett fiendligt anfall, angrepp. B. fiendens gevärssalv med kanonskott. B. en hotande not med infall i fiendens land. B. en fövotämpning med en annan.

BESVARANDE, n. 4. Handlingen, då man besvarar.

BESVARING, f. 2. 1) (mindre brukl.) Se Besvarande.

BESVARINGSKOTT, n. 3. Skott, hvarmed man besvarar förut lossade signal- eller saluts-kott.

BESVIKA, v. a. 5. (höjes som Svika) Se Svika. — Syn. Se Bedraga. — Besvikande, n. 4.

BESVUREN, a. p. 2. neutr. — et. (egentl. part. pass. af verbet Besvärja) Med edgång bekräftad. Brukas i lagstil. B. fordran.

BESVÄGRA, v. a. 1. (föga brukl.) Genom svågerlag befrunda. Detta giftermål b-de honom med herr N. De blefvo sålunda b-de. B. sig med någon, med en familj. — Ordet brukas oftast i part. pass. såsom adjektiv, t. ex.: De äro b-de med hvarandra. — Syn. Befrunda.

BESVÄR, n. 3. (af det tyska Beschwerde) Egentl.: Hvad som betungar. 1) Omak och omsorger, som man har vid verkställandet, utträttandet af något. Jag hade mycket b. med den saken. Det förorsakade, gjorde mig mycket b. Hem vill åtaga sig b-et härmde? Det har icke litet b. med sig att alltjemt gå bladd. Medföra, vara förenad med b. Göra någon b. Göra sig b. med, för någon ell. något. Göra sig onödigt b. Gör er (då, sig) icke b.! säges öf., när man i snäsigt eller ironiskt ton vill undanbedja sig någons tjänst. Vara till b., se Besvärta, 1. Icke vara rädd om b-et, icke bry sig om den möda, man gör sig, vid förrättandet af ett arbete, verkställandet af ett uppdrag, o. s. v. — Syn. Möda, Omak, Bekymmer, Svårighet, Besvärlighet, Bråk. — 2) (mest i plur.) Görö-mål, förrättning, som medför omak och omsorger.

Hvem vill åtaga sig det b-et att gå dit? Att tjena er är mig ett kärt b. Hans systa är förenad med många b. Låfrets b. — 3) (lagt.) a) Klagan vid högre domstol öfver en lägres utslag, eller hos vederbrände myndighet öfver hiden orättvisa, missbruk af embetsmän, olaga förtryck, o. s. v. Anföra b. hos, inkomma med b. till vederbrände domstol, myndighet emot någon, öfver en dom, ett utslag, ett rättsstridigt förfarande. Upptaga, afgöra b. Medtulla utslag öfver anförda b. Bondeståndets underdåniga b. — Syn. Klagan, Klagomål. — b) Tunga, skyldighet eller afgift, som åtföljer besittningen af ett gods, en stadsegendom, o. s. v. B. och last. B., som granne af annan tala bör. — Syn. Servitut, Onus.

BESVÄRA, v. a. 1. I. 1) Förorsaka, medföra besvär (hem. 1). Har både sak och person till subjekt. B. någon med ett uppdrag, en utträttning. Om jag icke allt för mycket b-r, skall jag stanna kvar ett par dagar. — Syn. Göra omak, möda, bekymmer. Vara till last, till börda. — 2) Tunga, belasta, trycka, tränga. Vinterkläder b. honom mycket. Hon b-s mycket af sitt snörbif. Mina skor b. mig. (Fig.) Folket är b-dt af allt för tunga pålagor. Vara b-d af skulder. B. handeln med onödiga hand. — 3) Förorsaka trötthet, ledsnad, svårighet, ledsamhet, obehag, plåga. En så lång promenad kunde ej annat än b. honom. Det b-r mig att gå med bottföret. Den försträcktiga hettan b-r mig i hög grad. B. någon med prat, med historier, tiggerier, böner. Det lefte, han gifvit, kommer att b. honom icke litet. Denna föda b-r magen. B. domstolarna med processer. Denna anklagelse b-r honom mycket. Han har en liktorn, som mycket b-r honom. Vara b-d af sjukdom, af gikt, af utslag, af ohyra, af dumhet, af sinnesslöhet. — Syn. Se Plåga. — B. sig, v. r. 1) Åtaga sig, göra sig besvär (med något). Det der är ett uppdrag, som jag alldeles icke vill b. mig med. Han b-de sig med att komma oss till mötes ända ut på gården. 1 snäsande eller ironiskt säges, när man vill undanbedja sig en misshagande artighet, tjänst, o. s. v.: B. er (då) icke! Ej låta b. sig, vara otvungen, utan krus, rätträm. — Syn. Åtaga sig, Belasta sig (med), Möda sig. — 2) a) (lagt.) Anföra besvär (hem. 3). B. sig vid vederbörlig domstol öfver något. — Syn. Klaga, Anföra klagomål, besvär. — b) (enskilt) Beklaga sig. B. sig hos någon öfver något. — Syn. Se Klaga.

BESVÄRA, v. a. II. 3. Se Besvärja.

BESVÄRANDE, n. 4. (af Besvärta, I.) Handlingen, då man besvarar; omständigheten, att något besvarar.

BESVÄRANDE, n. 4. (af Besvärta, II.) Handlingen, då man besvärjer (hem. 1 o. 2).

BESVÄRANDE, m. 5. pl. (egentl. part. pass. af Besvärta, I.) 1) Se Besvärlig. — 2) (lagt.) Som ökar trovärdigheten af en anklagelse, misstankarna mot en anklagad. Ett b. vittnesmål. Flera b. omständigheter hafva vid målets handläggning förkommit. — Syn. Graverande.

BESVÄRJA, v. a. 5. (höjes som Svärja, men har i pres. öf. Besvär, pl. Besvärta; imper. Besvär; inf. Besvärta; part. akt. Besvärjande) 1) Med ed bekräfta, fästa. B. en fred, ett förbund, en fordran, en vittnesutsaga. — För denna hem., äfvensom för hem. 3, brukas äfven formen Besvärta, dock oftare i presens och imperativ än i infinitiven. Skilnaden är i allmänhet den, att

Besvärja nyttjas i högtidigare stil, Besvärta deremot mer i hvardagsstilen. — 2) a) Genom användande af vissa ord (besvärjningsformler) och handlingar göra onda andars eller skadliga naturkrafters inflytande overksam. B. djefvulen, onda andar. B. stormen. — b) Genom dylika model framkalla andar, af åsigt att förmå dem att gå en tillhanda med hvad man önskar. De fordrne trollkarlarna föregåfo sig kuana b. andar och de dödes själar. — Syn. Frammana, Uppkalla. — 3) Genom anropande af ett heligt eller såsom mäktigt ansedt väsende söka förmå, beverka en person till något. För denna hem. brukas oftare formen Besvärta, helst i pres. o. imper.; Besvärja sällan, utom vid mycket högtidliga tillfällen. Jag besvär dig vid allt hvad heligt är, gör icke det. Tänk ej derpå, jag besvär er (derom). Besvärja någon vid den lefvande Guden, vid förfädrens åska.

BESVÄRJANDE, n. 4. Handlingen, då man besvärjer.

BESVÄRJARE, m. 5. En, som besvärjer andar. Jfr. Besvärja, 2.

BESVÄRJELSE, f. 3. Användande af vissa ord och handlingar, för att framkalla andar eller de dödes själar, eller ock att göra onda andars eller skadliga naturkrafters inflytande overksam. Andars b. ell. b. af andar.

BESVÄRJELSE, f. 2. Se Besvärjelse.

BESVÄRJINGS-CEREMONI, --- seremoni, f. 3. Den ceremoni, som i katolska kyrkan brukas vid djefvulens besvärjande (exorcismen).

BESVÄRJINGSFORMEL, --- förrml, m. 3. pl. — formler. 1) Den formel, som i katolska kyrkan brukas vid djefvulens besvärjande. — 2) Formel, som begagnas vid andars besvärjande.

BESVÄRLIG, a. 2. 1) (om sak) a) Som medför besvär (hem. 1). B-t arbete, uppdrag. Det är ganska b-t att resa i Afrika. — Syn. Besvärande, Mödosam. — b) Som förorsakar trötthet, ledsnad, svårigheter, ledsamhet, obehag, plåga. En b. promenad, resa. Hvilken b. hetta! B-t prat. En b. liktorn. Tandvärk är en ganska b. sjukdom. — Syn. Se Ledsam, Plågsam. — 3) (om person) Som förorsakar besvär, obehag, ledsamheter, ledsnad. Hvilken b. människa! Han har nu hängt hos mig hela Guds långa dagen, utan att hafva något att säga. Jag vill icke falla er b. — Syn. Tråkig, Ledsam.

BESVÄRLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara besvärlig. B-en af detta arbete, af en sådan resa kan ingen föreställa sig. Vissa människors b. är alldeles odvärlig. — 2) Besvär (hem. 1 o. 2). Denna affär är icke utan sin b. Det har många b-er med sig att resa. Hvilka b-er man här i världen måste utstå! Hvar och en har sina b-er. — Syn. Se Besvär.

BESVÄRSFRÅGA, f. 1. Se Besvärsmål.

BESVÄRSGRUNDE, m. 5. pl. (lagt. o. adm.) De grunder, skäl, hvarpå anförda besvär hvilat.

BESVÄRSHANDLING, f. 2. (lagt. o. adm.) Besvärsskrift jemte medföljande bilagor, som styrka anförda besvär.

BESVÄRSHÄNVISNING, f. 2. (lagt.) Hänvisning af domstol, hvar och inom hvilken tid en tappande part kan anföra besvär öfver dess utslag.

BESVÄRSMÅL, n. 3. (lagt. o. adm.) Rättegångs- eller förvaltningsmål, som har sin tillkomst i anförda besvär.

BESVÄRSPUNKT, m. 5. 1) (lagt. o. adm.) Hvarje särskilt ämne, hvaröfver man vid anföran-de af besvär klagat.

BESVÄRSRÄTTIGHET, f. 3. Rättighet att få anföra besvär öfver domstols utslag eller liden orättvisa, o. s. v.

BESVÄRSKRIFT, f. 3. (lagt. o. adm.) Skrift, hvaruti någon anför besvär öfver en domstols utslag, ett embetsverks beslut, förfarande, liden orättvisa, o. s. v.

BESVÄRSTID, m. 3. (lagt.) Viss tid, hvarinom enkligt lag besvär öfver underrätts utslag böra vara ingifna.

BESVÄRS- OCH EKONOMI-UTSKOTTET, n. 5. def. Allmänna B., ett af fyratolta medlemmar sammansatt Utskott vid riksdagarna, hvars åliggande är att anmärka brister i de allmänna hushållnings-anstaltarna och förändringar deruti föreslå, samt upptaga alla hos Rikets Ständer uppkomna frågor om förändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar, som röra rikets allmänna hushållning.

BESYNNERLIG, a. 2. 1) (foga bruk.) Se *Särskilt*. I vissa b-a fall måste undantag göras. — 2) Som genom vissa egenheter skiljer sig ifrån andra, eller ifrån den vanliga ordningen, vanliga förhållanden, det vanliga bruket. Säges både om sak och person. En b. *menniska, karakter, handling*. B-t lynne, *uppförande, lefnadssätt*. B. *klädedräkt*. Ell b-t bruk. — Syn. Egen, Kurios, Underlig. — 3) Som väcker förundran genom sin sällsynthet. *Hvilken b. händelse! Ett b-t äfventyr*. B-a saker hör jag nu ontalats. Det vorc väl b-t, om jag ej skall få dig att lyda, hvad jag säger! — Syn. Underlig, Förunderlig, Sällsam. Ovanlig, Kurios, Barock.

BESYNNERLIGHET, adv. Se *Synnerligen*.
BESYNNERLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara besynnerlig (dock sällan i hem. 4). En *menniskas b.* B-en af en persons *uppförande*. *Händelsens b. väckte allmänns uppsende*. — Syn. Egenhet, Underlighet, Sällsamhet, Ovanlighet. — 2) Egot, från det vanliga afvikande drag i en persons karakter, lynne, handlingssätt. *Denna b. bör man förlåta honom, emedan han i grunden har ett godt hjerta*. Han har sina b-er, många b-er. Man kan aldrig rätt vänja sig vid hans b-er. — Syn. Egenhet, Nyck, Infäll, Bisarveri.

BESYNNERLIGT, adv. På ett besynnerligt (hem. 2 o. 3) vis, sätt.

BESYNNERLIGTVIS, adv. o. int. På ett besynnerligt (hem. 2 o. 3) sätt, till följel af någon besynnerlig, sällsam, ovanlig, förunderlig händelse. *B. kom han icke, fastän han lofvat det. Är han bortyest? Ja, b!*

BESÄ, v. a. 2. 1) Med frö (isynnerhet sådeskorn) öfverströ en förut dertill upprekad jordrymd, den man vill hafva beväxt af det sådeslag o. s. v., hvars frö man utkastar. *B. ett gårde, en åker, ett laud, en trädgård, ett gvarter, en säng o. s. v. med råg, årtler, höfrö, spenatfrö, blomsterfrö*, o. s. v. Om växter, som ej odlas genom fröläggning, nyttjas ordan: Sätta (potates), Plantera (kål, kålrötter). — 2) (fig.) Här och der öfverströ en yta med föremål af samma slag. *Hvem har b-t himlafästet med dessa ädrande diamanter?* — Syn. Öfverströ, Fullströ.

BESÄDD, a. p. 2. neutr. — ädt. (egentl. part. pass. af föreg.) Öfverströdd. *B. med stjernor*.

BESÄENDE, n. 4. o. **BESÄNING**, f. 2. Handlingen, då man besär.

BESÄTTA, v. a. 2. (böjes som *Sätta*) 1) Öfverallt, der så erfordras eller är tjänligt, nyttigt

och passande, sätta något på ytan af ett föremål, på en rymd, o. s. v. *B. ett bord med kwertler, rätter, buteljer*, o. s. v. *B. en klädning med prydnader, en trädgård med blommor, buskar, träd*. *B. en bastion med pålar*. — 2) (i militärspråket) Förlägga, postera krigsfolk i, på en ort, till dess försvar emot fienden. *B. en fästning*. *B. ett pass, en väg, begge stränderna af en flod*. — 3) Försä tienst, emdetsverk o. s. v. med personer, som skola sköta dertill förenade göromål. *B. ett embete, en tjänst, en syssla*. *B. tjänstplatserna med kunniga män*. *B. en domstol, en orkester*.

BESÄTTANDE, n. 4. Handlingen, då man besätter.

BESÄTTNING, f. 2. 1) (mindre bruk.) Se *Besättande*. — 2) Antal krigsfolk, inlagdt i en bestämd plats till dess försvar. *Fästningen har en b. af 1000 man, 1000 mans b.* Hans regemente är förlagdt som b. i . . . — Syn. Garnison. — 3) Manskapet ombord på ett fartyg. Brukas både för handels- och örlogsfartyg. *Lini-skeppet Blåtten har 1000 mans b.*

BESÖK, n. 5. 1) Handlingen, då man besöker någon (hem. 4). *Göra b. hos någon*. *Få, emottaga b. af någon*. *Gå, komma, vara på b.* — Syn. Påhelsing, Visit. — 2) Person, som besöker. *Jag hade ett b., när han kom*.

BESÖKA, v. a. 2. 1) Komma till någon i hans hemvist, af höflighet, pligt eller för affärer. *B. sina vänner, gynnare, förmän*. *B. någon i staden, på hans landställe*. *Jag måste väl b. honom, för att höra, huru det hänger ihop med den saken*. — Syn. Göra besök, visit hos, Påhåsa, Gå, komma till (någon) på besök. — 2) Tätt och ofta, för ett visst ändamål, infinna sig på ett ställe. *B. skolan, kyrkor, marknader, balar*. *B. teatern, spektaklet, spelhus, alla berömda ställen, dåliga ställskaper*. *B. främmande länder, göra en eller flera resor till f. l.* — Syn. Frequentera.

BESÖKANDE, s. m. o. f. 5. (egentl. part. pass. af föreg.) Person, som är eller kommer på besök.

BESÖKANDE, n. 4. Handlingen, då man besöker.

BESÖKARE, m. 5. Lägre tulltjensteman, som visiterar resandes saker, för att efterse, att inga förbjudna eller oförtullade varor införas. — Syn. Tullbetjent, Tullsnok.

BESÖKELSE, f. 2. *Jungfru Maria B.*, det tillfälle, då Elisabeth besökte J. Maria, och hvarvid Christi födelse förkunnades. *J. Maria B.-dag*, högtidsdag i kristna kyrkan, då denna händelse firas.

BESÖLA, v. a. 1. (mindre bruk.) Söla, orna något på flera ställen.

BESÖRJA, v. a. o. n. 2. 1) Laga, att något utföres, verkställs, ordnas för annans eller andras räkning, till följel af anmodan, uppdrag eller tjenstepligt. *B. veckling*, ell. b. om v., ell. b., att v. sker. *B. om hästar*. *B. om tillställningen af en bal*. *Mooitz skall allting b.* — Syn. Se *Anställa*. — 2) (mindre bruk.) Sköta, förvalta (tjänst, syssla, embete, o. s. v.). — Syn. Se *Förresta*.

BESÖRJANDE, n. 4. Handlingen, då man besörjer.

BESÖRJNING, f. 2. (mindre bruk.) Se *Besörjande*.

BET, m. 2. (af fr. ordet *Bête*) (i kortspel) Plikt för ett tappadt spel, hvilken under form af skuld antecknas i viss summa af points, hvarom

sedan spelas, och som den vinnande äger att utbekomma af den, på hvars räkning skulden är antecknad. *Göra, sätta b. Taga in, få, vinna en b.* *B-en går*, det spelas om den. Adjektivt säges: *Blifva b.*, förlora ett spel; älv. (fig.) misslyckas i ett förehafvande. *Vara b.*, hafva förlorat ett spel; (fig.) *vara b. för*, vara för dum eller oförmögen till något. *Han tror, att han skall vinna sin afsigt, men det är han b. för*.

BET, n. 5. Se *Bete*. Denna form brukas endast i uttrycken *Gå i b.*, *slappa, drifva i b.*, d. v. s. gå på bete, o. s. v.

BETA, beta, v. n. 1. (af *Bita*) Har äfr. i imperf. *Bette*, i sup. *Bett*. Äta gräs på marken eller löf af träden. Brukas om boskapsdjur och vissa vilda djur. *Oxarne, korna och hästarna b. på ången, men fåren i hagen och på gårdet*. *Elgarne b. af trädens löf*. Nyttjas älv. stundom aktivt, t. ex.: *Hästarna b. gräs*. *Fåren b. löf*. *B. af, se Afbeta*. — Syn. *Gå i bet*, på bete. — 2) (om dragare) Få foder på resor och färdvägar. *Låt både hästar och oxar b. tre gånger på vägen*. — V. a. 1) Låta kreatur hämta sin föda af gräs på marken. *Han b-r sina hästar, oxar i hagen*. — Syn. *Låta beta*, Släppa eller föra på bete. — 2) Giftva (dragare) foder på resor och färdvägar. *Vid Grans gästgifvaregård b-ä jag hästarna för andra gången*. — Syn. Giftva foder, Låta beta. — 3) (fig.) *B. sina ögon på något*, foga sina ögon med åsynen af ett föremål, med lystna ögon betrakta.

BETA, beta, v. a. 1. Beta sänder i små stycken, betor. *B. bröd i mjölk*.
BETA, beta, v. a. 1. (af det tyska *beizen*) 1) (garf.) Lägga (hudar och skinn) i alunlag. — 2) (färg.) Indränkta ett tyg i ett likvidum, som har den egenskapen att ur färgsoppen falla färgämnet i en olöslig förening.

BETA, betä, v. a. 3. Sammandraget af *Betaga*; se d. o.
BETA, beta, f. 1. (af *Bita*) Afbitet litet stycke af mat, isynnerhet af bröd. Brukas endast om hårda födoämnen. *En b. bröd*.

BETA, beta, f. 1. (det tyska *Beitze*) 1) (garf.) Alunlag, hvari hudar och skinn läggas. — 2) (färg.) Se *Betningsmedel*.

BETA, beta, f. 1. (bot.) Ett slags sockerhaltig rotfrukt, innefattande flera arter, såsom t. ex. Funderbeta, Hvitbeta, Rödbeta, hvilka ses hvar på sitt ställe. Beta.

BETACKA, v. a. 1. (mindre bruk.) Offentligt och högtidligt tacka. — *B. sig*, v. r. 1) Under afgifvande af tacksägelse för erbjuden tjänst o. s. v. undanbedja sig densamma. *Han tillbjöd sig att hjälpa till, men jag b-de mig*. Brukas stundom ironiskt, t. ex.: *Jag b-r mig för era råd, era tjänster, er välmäring, er hjälp*. — Syn. Undanbedja sig. — 2) (äm. o. iron.) Undandraga sig något. *Han ville låna penningar af mig, men jag b-de mig*. Nej, jag b-r mig!

BETACKANDE, n. 4. Handlingen, då man betackar (för v. a.).

BETAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*; sammandrages ofta i pres. till *betar, beta* och i infin. till *beta*, med tonvigt på sista stavelsen) 1) Från-taga, beröfva. *Den hastiga gången har b-git mig andardräkten*. *Stillasittande b-ger matlusten*. *Jag vill ej b. er det nöjet att göra det*. *B. någon dess vilfarelse*. *Denna händelse betog honom allt hopp*. — Syn. Se *Beröfva*. — 2) Göra häftigt intryck på sinnet. *Blifva b-gen af glädje, af oro, fruktan, förskräckelse*. *Hennes*

skönhet har alldeles b-git honom, han har blifvit alldeles b-gen af hennes skönhet. *Denna ömblick betog henne så, att hon dånade*. — Syn. *Intaga, Tjusa, Förtjusa, Härrycka, Förväna, Öfver-raska, Strämma, Förskräcka, Göra häpen, bestört*.

BETAGANDE, n. 4. (foga bruk.) Handlingen, då man betager.

BETAGEN, a. p. 2. neutr. — et. Som erfarit ett djupt intryck (af kärlek, beundran, o. s. v.). *B. af kärlek, af glädje, fröjd, förvåning, beundran, öfverraskning, sorg, oro, fruktan, förskräckelse*. *Han är alldeles b. i hennes skönhet*. — Syn. *Intagen, Förtjust, Härryckt, Förvänad, Öfverraskad*.

BETALA, v. a. 1. o. 2. (har, utom de reguliera formerna efter 1 konj. i imperf. både *betalde* och *betalte*, i sup. *betald*, samt i part. pass. *betald* och *betald*) 1) Utgifva penningar, varor eller annat gods, för värdet af något, det man köpt, låtit förfärdiga, förrättat, o. s. v. *B. någon hans fordran*. *B. en handlande 100 R:dr för varor, som man köpt*. *B. en arbetare 24 skilling ell. b. 24 sk. åt en a. B. kontant, i reda penningar, i silfver, i sedlar*. *B. med varor, med arbete*. *Jag b-lde honom för arbetet med 10 R:dr*. *B. varor, arbete, lektioner*. *B. skatt, utlagor, skulder, hyra, lega, o. s. v.* *B. en räkning, receivers*. *B. ränta på en skuldsedel*. *B. sina kreditörer 50 procent*. *B. förut, i förskott*. *B. något för dyrt*. *B. omkostnaderna för någon, något*. *Göra sig väl b-t*, taga hög betalning för något. *Göra sig b-t*, hålla sig skadeslös. *Göra sig sjelf b-t*, egenmäktigt, utan lagens anlitande skaffa sig betalning af någon. *Få väl b-t för något*, få hög betalning derför. *B-t* som *quitteras*, underskrift på en räkning, nota, till intyg, att den blifvit betald; (fig.) talesätt, hvarigenom man vill säga, att man gifvit så godt igen, som man sjelf fått. (Fig.) *Arbetet b-r honom ej de utlagda kostnaderna*. *Denna mälning kan ej med penningar b-s*, är ovärderlig, oförläpelig. *B. med samma mynt*, vedergälla lika med lika. *B. naturen sin skuld*, dö. — Syn. *Gälda, Afbeta, Afgifva, Utbetalta, Godtgöra*. — 2) (fig.) a) Vedergälla, betäna. *B. ondt med godt*. *Med otack b. ålnjutna välgerningar*. — b) Lida för något (brott, fel, oförsigtighet, o. s. v.). *Han har dyrt fått b. sin brottslighet, sitt fel*. *B. sin oförsigtighet med lifvet*. *Det skall du dyrt få b!* — Syn. *Plikt, Böta, Umgälla, Sota* (för), Åta upp.

BETALANDE, n. 4. Handlingen, då man betalar.

BETALANDE, a. p. 1. Som betalar för sig (i motsats till den, som åtnjuter någonting kostnadsfritt). *B. kadett, elev* (i motsats till *Frikadett*, *Frielev*).

BETALARE, m. 5. Egentl. En, som betalar. Ät följes oftast af ett bestämdande adjektiv, och betyder då: Person, som plägar betala skuld ordentligt eller ordentligt, inköp väl eller dåligt. *God, dålig, elak b.* Brukas äfv. för feminin.

BETALNING, f. 2. 1) Handlingen, då man betalar. *B. af skuld*. *Tills b. sker*. — Syn. *Betalande, Gäldande, Godtgörelse*. — 2) Penningsumma, vara eller gods, som utgifves för värdet af något. *Jr. Betala, a*. *Göra något för, emot b. Taga, få, emottaga, gifva något i b. för något*. *Det fäs utan b.* — 3) (fig.) a) Vedergällning, belöning. *Den dygdige afser ingen b. för de välgerningar, han bevisar*. — b) Straff för något (brott, fel, oförsigtighet, o. s. v.). *Han har*

nu ändligen i galgen fäkt b. för sina många missgerningar. Var säker, b-en skall ej uteläsa för din elakhet. — Syn. Straff, Lön, Plikt, Böter. — *SS. B-sdag, -ssumma, -ssätt, -stid.*

BETALNINGSANSVAR, n. 5. Ansvar, som hvilar på någon, hvarigenom han i visst fall förpliktas att betala något.

BETALNINGS-ANVISNING, f. 2. Anvisning på person eller ställe, der man får betalning.

BETALNINGSBEVIS, n. 5. Bevis, intyg, att något blifvit betalt. — Syn. Qvitta, Qvittens.

BETALNINGSFÖR, a. 2. Som är i stånd att betala. — Syn. Vederbärlig.

BETALNINGSFÖRMÄN, m. 5. Förmän, som man åtjunder, i afseende å sättet, hvarpå en betalning sker.

BETALNINGSGULL, n. 2. Till betalning förfallen; hvarför betalning kan utkrävas.

BETALNINGSSKYLDIG, a. 2. Förpliktad att betala något.

BETALNINGSTERMIN, betalningsterrmín, m. 5. Viss utsatt tidpunkt, då något skall betalas. — Syn. Betalningstid.

BETÄNDE, n. 4. 1) Handlingen, då man betar (för alla tre verborna, och i alla deras bemärkelser).

BETÄR, m. 2. plur. (har sällan i sing. *Bete*) Långa, starka och hvassa tänder, som skjuta ut ur munnen på vissa djur, och hvarmed de försvara sig. *Elefanter, flodhästar, svin m. fl. hafva b.* — Kallas älfven Hörn-, Hugg-, Hund- eller Ögontänder.

BETÄRFVA, v. a. 4. Se *Tarfva*.

BETE, beté, v. a. 2. Gifva någon prof, bevis på sina länkesätt emot honom. *B. någon vänskap, välvilja, höflighet, välgärningar. B. någon godt.* — Syn. Se *Bevisa*. — *B. sig, v. r. Uppföra sig. B. sig väl, illa. B. sig väl emot någon. Jag vet ej, huru jag skall b. mig i den saken. B. sig god, nådig emot någon, visa någon godhet, nåd.* — Syn. Uppföra sig, Förhålla sig, Skicka sig, Visa sig, Bära sig åt, Bugå sig.

BETE, beté, n. 4. (af *Bita*) 1) Gräs och örter på marken, som betas af boskap. *B-t är i denna trakt utmärkt godt.* — 2) Mark, der boskap kan beta. *Hästarne gå på b. i ången, i hagen, i skogen. Släppa, föra, drifva på b.* — 3) Begagnande af betesmark för kreatur. *Hafva frött b. för en häst och två kor. B-t på Ladugårdsgården är frött för afgift.* — 4) Lockmat, som sättes på krok, för att fånga fisk, eller på häf, för att fånga kräftor. *Sätta b. på en krok, på en häf.* — Syn. Agn, Lockmat, Lockbete.

BETE, beté, n. 2. Se *Betar*.

BETEKNÄ, v. a. 1. 1) Med tecken utmärka. *Med kränknä b. ett ställe i en bok.* — 2) Hafva bemärkelse af, betyda. *Franska ordet chien b-r hund på svenska. En orm, som biter sig i sjerten, b-r evigheten.* — Syn. Se *Betyda*. — 3) Beåda. *Ser du molnet der borta? det b-r regn.*

BETEKNÄNDE, n. 4. Handlingen, då man betecknar.

BETECKNING, f. 2. 1) Se *Betecknande*. — 2) Sätet, hvarpå något blifvit betecknad. *Denna b. är icke särdeles lämplig.* — 3) Hvad som genom betecknande uppkommit: tecken, betydelse. *En b., lätt, svår att tycka.* — *SS. B-system, -ssätt.*

BETEENDE, n. 4. 1) Handlingen, då man betar. *B. af vänskap, af välvilja, af välgär-*

ningar. — Syn. *Bevisande*. — 2) Sätt att beté sig. *Hans b. i denna sak emot mig är oförklarligt.* — Syn. Sätt att gå till väga, att utföra en sak, att förhålla sig, att bära sig åt, Uppförande, Förhållande.

BETEL, betél, m. 2. sing. De bittra och rödsaftiga bladen af betelbusken. Jfr. *Betelbuske. Tugga b.*

BETELBUSKE, betélbuske, m. 2. pl. — *buskar.* Barblommig buskväxt, hvars blad i Ostindien allmänt tuggas, blandade med kalk och arekanätter.

BETESGRÖ, n. 5. sing. (bot.) En art Grö; se d. o. *Poa trivialis*.

BETESHAGE, m. 2. pl. — *hagar.* För kreatursbete inhägnad mark, som ej begagnas eller kan begagnas som äng.

BETESMARK, f. 5. Mark, som begagnas eller kan begagnas till beté. Med *B.* menar man skog och hagar, till motsats emot äker och äng.

BETESPLATS, m. 5. Plats, der kreatur kan eller får beta.

BETESRÄTTIGHET, f. 5. Rättighet till beté för kreatur.

BETESSTÄLLE, n. 4. Ställe, der man på resa låter hästarna beta.

BETHELFLAGG, betélflagg, f. 1. Flagg, som brukas på betelskepp och der hissas, vid in- och utgående ur hamn, samt vid de tillfällen, då gudstjänst hålles ombord.

BETHELKAPTEN, betélkapptén, m. 5. Kapten på ett betelskepp.

BETHELKSKEPP, betélschëpp, n. 5. Fartyg, inrättadt och ämnadt till offentlig gudstjensts hållande ombord för sjöfolk, under dess vistande i utrikes hamnar.

Anm. *Beth-el* är ett hebraiskt ord, som betyder: Guds hus.

BETING, betíng, m. 2. (sjöt.) 1) (i allmänhet) Hvarje i en däcksbjälke ofvan däck stående ekständer, hvarvid en svårare tågända fastgöres. — 2) (särskilt) Ett svart stycke timmer, som förut i fartyget ligger horisontellt tvärskepps och är bultadt på akterkanten af betingspollarna, samt tjänar att derom fasta ankartaget eller kettlingen. *Lägga till b-s, fastgöra vid betingen.* — 3) Se *Stapelbeting*.

BETING, betíng, n. 5. (det tyska *Beding*) 1) (i allm.) Vilkor. *Det må ske, likväl med (under) det b., att . . . Han beviljade det utan allt b.* — Syn. Se *Vilkor*. — 2) Öfverenskommelse om visst arbetes förrättande mot viss på förhand utsatt betalning, utan afseende på tiden. *Göra, sluta b. med någon om ett arbete. Huset är upplämrat på b. Arbeta på b., utföra ett arbete mot förut öfverenskommen betalning i ett för allt.* — Syn. *Arbetsbeting*. — 3) Sjelfva betalningen för ett på beting verkställt arbete. *Han har slutat arbetet och skall nu gå att få ut sitt b.* — 4) Sjelfva arbetet, som göres på beting. *Uppmärningen af detta hus är ett godt b.* — Syn. *Betingsarbete*.

BETINGÅ, v. a. 4. 1) a) (i allm.) Öfverenskomma med någon om villkoren för något. *B. priset för en vara. B. en vara, öfverenskomma om priset för en vara.* — b) Öfverenskomma med någon om visst arbetes verkställande mot viss på förhand utsatt betalning. *B. ett arbete.* — 2) Såsom vilkor uppställa, bestämma. *Han har afträdat sin sysla, men dervid b-t sig en pension.* — 3) (log.) Som vilkor innebära eller medföra; utgöra vilkor för. — *B-s*, hafva till vilkor, följa som vilkor (af

BETINGANDE, n. 4. Handlingen, då man betingar.

BETINGNING, f. 2. 1) Se *Betingande*. — 2) Beting (i bem. 4.). — 3) Se *Hypotes*.

BETINGNINGSSATS, m. 5. (log.) Vilkorligt uppställt mening, hypotetisk sats. [--- satts.]

BETINGNINGSVIS, adv. Under ell. med vilkor, såsom vilkor, hypotetiskt.

BETINGSARBETE, betíngsárarbete, n. 4. Arbete, som förrättas på beting.

BETINGSBULT, betíngsbúllt, m. 2. (sjöt.) En af de svåra bultar i betingen och betingspollarna, som hindra betingslaget ifrån att afslira.

BETINGSKNEKT, betíngsknékkt, m. 2. Se följ.

BETINGSKNÄ, betíngsknä, n. 4. (sjöt.) Ett af de knän, med hvilka betingen är fastad vid däck, och som tjena att stötta pollarna mot ankartagets stramning.

BETINGSNÄGL, betíngsnágl, m. 2. pl. — *naglar.* Se *Betingsbult*.

BETINGSPELLARE, betíngsþéllare, m. 5. (sjöt.) Benämning på de vertikala träen, hvarj betingens begge ändar hvilat och om hvilka bugten af betingslaget göres.

BETINGSPUTA, betíngsþúta, f. 1. (sjöt.) Ett vid betingen fastbultadt trästycke, som tjenaar att skydda den emot gnidning af taget eller kettlingen.

BETINGSFLAGG, betíngsflágg, n. 5. (sjöt.) Ankartagets eller kettlingens torn ou betingen.

BETINGSVIS, betíngsvis, adv. Se *Betingningsvis*.

BETTILA, v. a. 4. Gifva någon en titel. Brukas föga utkom i part. pass. *Bettildad*, hvilket antagit adjectiv natur och betyder en person, som har titeln af en tjänst eller värdighet, utan att i verkligheten innehafla den.

BETTJENA, v. a. 1. o. 2. 1) Göra något slags tjänst åt någon. *B. allmänheten som läkare, barberare, hårfrisör. B. någon med äderlärtning, med koppning. B. någon med juridiskt biträde, med sina kunskaper, sin erfarenhet, med upplysningar.* — Syn. *Tjena*. — 2) Upppassa som tjänare, betjent. *B. någon vid bordet, vid på- och afklädnings.* — *B. sig, v. r. B. sig af, göra bruk af. Han b-r sig tills vidare af mina möbler. Allt för ofta b. sig af samma ord. Jag b-r mig af detta ord, för att uttrycka . . . Till skodon b-r man sig af läder.* — Syn. Se *Bruk*.

BETTJENANDE, n. 4. Handlingen, då man betjenar. *Till allmänhetens b.*

BETTJENING, f. 2. sing. 1) Se *Betjenande*. — 2) a) Samtelige tjenstemän i ett allmänt embetsverk eller i ett enskilt verk. — b) Samtelige tjänare i ett hus, som betjena sjelfva herrskapet, såsom betjenter, kammarpigor, huspigor, m. fl. Innefattar icke drängar, köks- och ladugårdspigor eller sådana, som blott förrätta utsysslor.

BETTJENT, m. 5. 1) Manlig tjänare i ett hus, som går herrskapet tillhanda med hvarjehanda småsysslor. — 2) Lägre tjenstemän i ett ämbänd eller enskilt verk. Brukas för denna bem. endast i plur. *Betjente* (se d. o.), eller i sammansättningar, såsom: Handelsbetjent, Kontorsbetjent, m. fl. hvilka ses på sina ställen.

BETTJENT, a. p. 1. (egentl. part. pass. af *Betjena*) Som har tillräckligt gagn af. *Man är icke b. med blott ett rum för så många personer. En husmoder kan icke vara b. med, att pigan går och latas.*

BETTJENTE, betjénte, m. pl. Lägre tjenstemän i ett allmänt embetsverk. *Bankens och tullverkets b.*

BETTJENTGOSSE, BETTJENTPOJKE, -tjént-- , m. 2. pl. — *gossar, pojkar.* Gosse, som förrätter betjentsysslor.

BETTJENTKAMMARE, -tjént-- , m. 3. o. 5. pl. — *kamrar o. kammar.* Mindre rum, för betjenter att bo uti.

BETTJENTSLÖK, -tjéntslök, m. 2. Öknamn på betjenter.

BETLÅ, m. fl. se *Betta*, m. fl.

BETLÅRE, m. 5. pl. (nat. hist.) Benämning på en ordning af Daggdjuren. Bruta. Kallas numera Tandlöse eller Trögdjur.

BETLÅRE, se *Bettlære*.

BETNING, f. 2. 1) Se *Betande*. — 2) (jäg.) Jagtplatsers b., åtelns dillägande.

BETNINGSMEDEL, n. 5. (färg.) Ämne, som tillsättes, för att göra det tyg, som skall färgas, emottagligt för färgämnet.

BETONA, v. a. 4. (nytt ord, lånadt ifrån tyskan) Lägga tonvigt på. *B. ett ord. — Betonande, n. 4.*

BETONIKA, f. 1. (bot.) Örtsläkte af fam. Lappblommige, fordom högt värderadt för sina likande egenheter. *Retonica*.

BETONING, f. 2. 1) Handlingen, då man betonar. — 2) Tonvigt, ton på ord och stafvelser.

BETORFVA, v. a. 4. (bibl. gam.; af det tyska *bedürfen*) Behöfva.

BETRÄKTA, v. a. 4. (det tyska *betrachten*) 1) Noga och uppmärksamt se på. *B. himmelen, stjernorna, en byggnad, en tafia, gravurer, ritningar, o. s. v.* — Syn. *Bese, Beskåda, Bekika, Taga i ögnasigle, Åskåda*. — 2) (fig.; med själens ögon se på) a) Fåsta uppmärksamhet på, begrunda, öfverväga. *B. denna sköna handling! B. Guds storhet i naturen. B. samhället från dess första uppkomst under hela gången af dess utveckling. B. en sak ifrån alla sidor.* — b) Åse såsom, för, hålla för. *Jag b-r honom som min skyddsängel. Vi måste b. som (för) en lycka, att det ej blef af.* — c) Hafva afseende på; sätta i jämförelse med, järföra med. *Han måste härvid b. sökandens många meriter. Hans meriter äro visst icke stora, men b-de mot hans medsökandes förtjena de likväl afseende.* — Syn. *Taga i betraktande, Åse, Fåsta afseende på.*

BETRÄKTANDE, n. 4. Handlingen, då man betraktar (både egentl. o. fig.). *Stjernornas b. B-t af naturens under väcker oss till tanka på Guds makt och vishet. Taga i b., öfverväga, begrunda; åf. göra afseende på, t. ex.: Taga en sak, ett mål, ett ärende, ett ämne i b. Han måste härvid taga i b. sökandens behof af hjälp. Komma i b., tagas i betraktande, vinna afseende. I b. af, adverbialt uttryck, som betyder: med afseende på, t. ex.: I b. af hans ungdom, måste man tillstå, att han är mycket skicklig. I b. af vår gamla, trofasta vänskap, hoppas jag, att du ej afslår denna min bön.* — Syn. *Afseende, öfvervägande.*

BETRÄKTÄRE, m. 5. En, som betraktar (i bem. 1 o. 2. a.) *En naturens, människornas b. En flitig b. af Guds heliga ord.* — 2) Absolut nyttjas ordet någon gång i mening af en, som ger åkt på det menliga lifvet, världens gång, människors handlingar och karakter. — Syn. *Observatör.*

BETRÄKTELSE, f. 5. 1) Själens handling, då den med uppmärksamhet pröfvar och bedömer något, som på den gjort uttryck. *Under b-n af detta ämne insomnade han så småningom. Denna olyckliga händelse föranleder till många*

*b-er. Denna b. gör sig sjelfmant. Anställa b-er öfver ett ämne, öfver Guds omåttliga makt och väshet. — Syn. Öfvervågande, Begrundande, Begrundning. — 2) Tanke, som uppstår till följe af denna själens handling. Denna b. påtränger sig oavkortligt. Denna b. gaf honom nytt mod. Dessa b-r äro lika sanna som djuptänkta. Han har meddelat mig sina b-r öfver detta ämne. — Syn. Tanke, Idé, Åsigt, Reflexion. — 3) (i plur., såsom titel på böcker, skrifter, eller öfverskrift på tidningsuppsatser o. s. v.) Tankar öfver något ämne, framställda i en viss ordning och ett för allmänheten fattigt språk, men ej vetenskapligt och systematiskt. *Sturms B-r öfver Naturen. Bastholms Andeliga B-r.**

BETRO, v. a. 2. 1) Med tillit till någons trohet, sticklighet eller sorgfällighet öfverlemla honom utförandet af en sak eller värden, förvaringen af något. *B. någon åltsymen öfver, utförandet af en sak. B. någon försvaret af en fästning. Vid afresan b-dde han en vän sina penningar och juveler. — Syn. Anförtro, Förtro. — 2) I förtroende säga en något, som bör hållas hemligt. *Han har b-t mig sin hemlighet. — Syn. Göra, gifva förtroende af, Förtro, Yppa.**

BETRODD, a. p. 2. neutr. — odl. 1) Som åtnjuter förtroende. *Vara konungens högt b-e man. Vål, alla b. — 2) Som har god kredit, är känd för att uppfylla sina förbindelser i penningväg. *En väl b. köpman. Han är väl b., och jag antager gerna hans borgen. Efter sin sednars konkurs är han mindre väl b.**

BETROENDE, n. 4. (mindre brukl.) 1) Handlingen, då man betror en något. — 2) Hvad som blifvit betrodd.

BETRYCK, n. 5. Tillstånd, då man tryckes af någon nöd, olycka eller svårighet. *Folket är i stort b. och förmår icke utgöra skatterna. Lefva i mycket b. Vara i b. för penningar. — Syn. Förtryck; Nöd, Armod, Fattigdom; Svårighet, Olycka, Trångmål.*

BETRYCKÅ, v. a. 2. (föga brukl.) Se *Förtrycka*.

BETRYCKT, a. p. 1. 1) Stadd i betryck. *Shonen det b-a folket. — Syn. Förtryckt; Nödlidande, Nödständ, Nödstand, Beträngd, Arv; Lidande, Olycklig. — 2) Som medför, innebär betryck. *Lefva i b-a omständigheter. — Syn. Svår, Olycklig, Usel, Eländig, Beträngd. — 3) Hvars sinne tryckes af någon ledsam, oroande, plågende tanka. *All sedan denna olyckliga händelse har han varit mycket b. Jag är i dag så b. till sinnes; det måtte visst förestå något ledsamt. — Syn. Se Bedröfvad. — 4) Som utvisar, tillkännagifver betryck. *B. min, blick, utseende.****

BETRYGGÅ, v. a. 1. Se *Trygga*.

BETRYGGANDE, n. 4. Se *Tryggande*.

BETRÄDA, v. a. 2. 1) Sätta foten på, träda in eller upp på. *Prinsen har i dag b-dt Sveriges jord. B. en väg. B. scenen, predikstolen. Jag vill aldrig mer b. hans tröskel. Brukas ofta i fig. mening, t. ex.: *B. brottets, lastens, förderfots väg, stig, bana. — 2) Befinna skyldig till fel, brott, synd. *B. någon med ett fel, en försømmelse, en grof vårdslöshet. B. någon med stöld. Han har blifvit b-dad med att hafva gjort falskt mynt. — Syn. Ertappa; (för Beträd) Befunnen.***

BETRÄDANDE, n. 4. Handlingen, då man beträder.

BETRÄFFA, v. a. 1. Angå (hem. 1). Brukas mest adverbialt i uttrycken *Hvad beträffar* och *Beträffande* (se nedanför). *Hvad honom, henne, den saken b-r, så behöfver man ej länge tveka. Hvad b-r frågan om tullens förhöjning, så finner jag för min del, att . . . — Syn. Se Angå.*

BETRÄFFANDE, adv. (egentl. part. akt. af *Beträffa*) Angående. *B. den saken, måste medgifvas, att . . . — Syn. Se Angående.*

BETRÄNGD, a. 2. 1) Som befinner sig i trångmål. *Jag är för närvarande så b. på alla håll, att jag knapp kan reda mig. — Syn. Se Betröckt, 1. — 2) Som medför, innebär trångmål. *Lefva i b-a omständigheter. — Syn. Se Betröckt, 2.**

BETRÖSTA SIG, v. r. 1. (bibl. gam.) Tilltro sig, hafva tillförsigt till sig sjelf.

BETSÅ, v. a. 1. Öfverstryka möbler af trä med en lösning af någon växtfärg i vatten, med tillsats af någon syra. *B. gult, rött, svart, brunt.*

BETSANDE, n. 4. Handlingen, då man betsar.

BETSEL, n. 5. (af *Bila*) Redskap, som sättes i munnen och om hufvudet på en kör- eller ridhäst, och hvori tömmarna eller tyglarne äro fästade, för att sämedelst kunna styra honom. *Leda en häst vid betset. Hästen tuggar betset. På-lägga b., betsla:* (fig.) lygla, tåmjä, styra. *Aflaga b., se Afbeta. Taga betset med tänderna säges en häst, då han griper och håller munlaget emellan tänderna.*

BETSELKEDJA, f. 1. Liten kedja till betsets störfkande, vanligtvis af jern, fästad vid valselets nedersta ändar och hängande under hästens underläpp.

BETSELMAKARE, m. 5. Handtyrkerare, som förfärdigar betsel. — *Ss. B-kararbete.*

BETSELMEM, f. 2. pl. — *remmar.* 1) Hufvudlaget till ett betsel. — 2) Lång rem, som för något särskilt ändamål fästes vid betset, t. ex. då man vill låta en häst springa volt.

BETSELRING, m. 2. Benämning på två små ringar, fästade vid hufvudstycket till betset, den ene till höger, den andre till venster, och genom hvilka remmar gå fram till selet, för att hålla upp hästens hufvud.

BETSELSTÄNG, f. 5. pl. — *stänger.* Benämning på två små stänger af jern eller metall, en på hvardera sidan af hästens mun, nedanför munlaget till betset.

BETSELTYG, n. 5. Samteliga delar, som tillhöra ett betsel, d. v. s. hufvudlaget, käkstycket, pannremmen, halsremmen, nosremmen och tyglin. **BETSELTYGEL**, m. 2. pl. — *tyglar.* Den i betsets munlag sittande tygel, hvarmedelst hästen styres.

BETSLÅ, v. a. 1. Sätta betsel på. *B. en häst. B. af, upp, se Afbeta, Uppbeta.*

BETSLANDE, n. 4. o. **BETSLING**, f. 2. Handlingen, då man betslar.

BETSNING, f. 2. 1) Se *Betsande*. — 2) Den genom betsandet påsatta färgen. *Vacker, varaktig, gul, rött, svart b.*

BETSTÄLLE, n. 4. Ställe, der man på en resa stannar och betar hästar eller dragare.

BETT, n. 5. 1) Bitning. *B. af en orm, af en skorpion. Göra ett djupt b. — Syn. Bitande, Bitning. — 2) Sår eller bitning. *Låka ett b. — 3) Den hvassa eggen på skär- eller huggjern. *B. på knif, sax, yxa, huggjern, o. s. v. Denna knif har dugtigt b. — 4) (gam.) Munlag på betsel. — 5) *Önda Betlet:* a) Tagelmask; se d. o.;***

— b) Sjukdom, föranledd af denna masks inträngande innanför huden.

BETTLA, v. n. 1. (det tyska *betteln*) Genom tiggeri söka sitt uppehälle. Brukas mest i administrativ stil. — *Bettlande, n. 4. [Betla.]*

BETTARE, m. 5. Tiggare. [fr. *Bettla*. [Betlare.]

BETUGN, m. 2. (tekn.) Se *Barsugn*.

BETUNGA, v. a. 1. Lägga tung hörda på. Brukas mest i figurlig mening. *B. med skatter, pålagor, afgifter. Denna påtaga b-r de fattiga för härdt. Samhället b-s allt mer af armodets barn. B-s af sorg. — Syn. Trycka, Nedtrycka, Belasta, Plåga, Besvära, Vara till last, tunga, besvära.*

BETUNGANDE, n. 4. Handlingen, då man betungar.

BETVIPLA, v. a. 1. Tvifla på. *Jag b-r det mycket. Det kan ej b-s, att . . . Vål kan man b. hans heder, men ej hans mod. — Syn. Draga i tvifvelsmål, Sätta i tvifvel, Ifrågasätta, Tvifla på. — *Betviflande, n. 4.**

BETVINGA, v. a. 1. o. 5. (höjes som *Tvinga*) Tvinga till undergifvenhet, tvinga under sin lydnad. *Alexander b-de Persernes näktiga valde. B. sina fender, upproviska undersåter. B. en fästning. B. någons motsänstighet. — Syn. Se Öfvervinna, Underkufva.*

BETVINGANDE, n. 4. Handlingen, då man betvingar.

BETVINGARE, m. 5. (föga brukl.) En, som betvingar. Nyttjas aldrig utan af följande objekt, t. ex.: *Alexander, Persiens b.*

BETYDA, v. a. 2. 1) Såsom tecken utmärka, tjena till tecken för. *Romerska siffran X b-der: tio. O. s. v. b-der: och så vidare. Franska ordet cheval b-der på svenska: häst. — Syn. Beteckna, Bemärka. — 2) (fig.) Vara tecken till något förhandenvarande, som man dock ej kan märka: tillkännagifva, antyda. *Hvad b-der din mulna uppsyn? Den b-der, att jag blifvit för-olämpad. Hvad skall detta b.? — 3) Vara tecken till något kommande: bebåda. *Solens nedgång i moln b-der regn. Denna händelse b-der intet godt. — Syn. Se Förkunna. — V. n. 1) (om sak) Vara af vigt. *Det har föga, mycket att b. Hans ord har föga att b. Brukas äfv. aktivt i åtskilliga uttryck, t. ex.: *Hvad b-der det, om . . .? Det har ingenting att b. — Syn. Innebära. — 2) (om person) Åga anseende, inflytande. *Han har mycket att b. vid hofvet, på riksdagen, ibland de lärde.******

BETYDANDE, n. 4. (mindre brukl.) Se *Betydenhet*.

BETYDANDE, a. p. 1. 1) (om person) Som har stort anseende, stort inflytande. *En b. man, person. Han är mycket b. på höga ort. — Syn. Inflytelserik. — 2) (om sak) Stor, anseeligt, vidsträckt. *En b. summa, landssträcka, våld. — Syn. Se Betydlig.**

BETYDELSE, f. 2. 1) a) Det begrepp, som ett tecken eller ord innebär. *B-n af en chiffer, af en hieroglyf, af ett emblein. Denna mening har följande b. — Syn. Bemärkelse, Begrepp. — b) Hvarje begrepps afseende på ett visst, gifvet föremål. *Hvarje begrepp måste hafva en b., d. v. s. något motsvarande objekt. — 2) Tecken till något redan förhandenvarande eller kommande; förbehud. *Det der molnet har ingen god b. — 3) (om saker) Vigt. *Saken är utan all b. Det har ingen b. Gifva b. åt sina ord. Fåsta b. vid en sak. — Syn. Se Betydenhet. — 4) (om****

personer; mindre brukl.) Anseende, inflytelse. — *Syn. Se Betydenhet, 1.*

BETYDELSEFULL, a. 2. Som innebär mycken betydelse (i hem. 1, 2 o. 3). *Ett b-t ord. Det der molnet är b-t.*

BETYDELSELÖS, a. 2. Utan betydelse, vigt, anseende. — *Betydelselöst, adv.*

BETYDENHET, f. 5. 1) (om personer) Anseende, inflytande. *En man af stor b. i sin ort. — Syn. Betydande, Anseende, Inflytande, Inflytelse. — 2) (om saker) Vigt. *En händelse af stor b. — Syn. Betydelse, Vigt.**

BETYDLIG, a. 2. 1) (om saker) Stor till vidd; antal, myckenhet, o. s. v. *En b. landssträcka, skara, armé, utgift. En b. kvantitet ull. En b. summa penningar. Ett b-t arbete. B. tid. — Syn. Betydande, Stor, Anseeligt; Vidsträckt; Mågtalig. — 2) (om personer) Ansedd, inflytelserik. *Betydande brukas mera.**

BETYDLIGEN, BETYDLIGT, adv. Mycket, anseeligt. *B. stor. — Syn. Se Mycket.*

BETYDLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara betydlig.

BETYG, n. 5. Skriftligt intyg, som af emhetsmyndighet eller enskilt person lemnas, förande beskaffenheten af en person eller sak, förhållandet med eller omständigheterna af något. *B. om fräjd, om kunskaper. På goda b. i en examen. Utfärda b. om något. Han har fått b. på, öfver det. — Syn. Intyg, Attest, Bevis, Besked.*

BETYGA, v. a. 1. 1) Meddela betyg om någon eller något. *B. en persons goda fräjd, hinderlöshet för äktenskap. Vederbörande embetsman har b-t sakens sanningslighet. — Syn. Attestera, Genom betyg styrka, Intyga. — 2) Högtidligt försäkra. *Heligt, dyrt b. Edligen b., att något är sant. Jag b-r det inför Gud och hela världen. — Syn. Se Försäkra. — 3) Försäkra någon om beskaffenheten af sina tänkesätt, känslor i afseende på honom. *B. någon sin vänskap, sin aktning, sin erkänsla. B. sin sorg, sin glädje öfver något.***

BETYGANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man betygar. — 2) Innehållet af hvad som betygas: a) Betyg, bevis. — b) Högtidlig försäkran, betydande. — c) Förklaring (i afseende å tänkesätt och känslor för en person). *Till b., adverbialt uttryck, som betydar: Till tecken af, till bevis på, t. ex.: *Till b. af min erkänsla gifver jag dig detta.**

BETYGELSE, f. 5. Betygande (i hem. 2. b. c.). Brukas mest i sammansättningar, såsom: *Sorgbetygelse, Glädjebetygelse, m. fl.*

BETÄCKA, v. a. 2. 1) Täckta öfver ytan af något. *B. ett träds rötter med jord. B. fältet med döda. — Syn. Se Täckta. — 2) Göra dräglig. Brukas om djur. — *Syn. Bespringa. — 3) (i militärspråket) Trygga mot fientligt anfall (medelst kanoner, eskort, försvarverk, o. s. v.). *Kavalleriet b-ckte trossen. Två fregatter b-ckte konvojen. B. en punkt, en trupp för kanoneld. B. en flygel med kanoner. B. en stad, en hotud punkt. — 4) Göra skadeslös för en fordran. *B. en fordringsägare. B. sig af en gåldenärs tillgångar, hålla sig skadeslös af &c. B. sina omkostnader genom växel på någon, hålla sig skadeslös för &c. *Hafva kostnaden b-ckt, hafva fått igen, hvad något kostat.*****

BETÄCKANDE, n. 4. Handlingen, då man betäcker.

BETÄCKNING, f. 2. 1) Se *Betäckande*. — 2) Hvad som betäcker: a) Täckelse, hölje. *Taga bort b-en af något*. — b) (i militärspråket) Skydd, försvar; trupp eller förtyg, som åtfölja till skydd. *Under b. af kanoner. Åtfölja till b.* — Syn. Skydd, Försvar, Skyddsvakt, Skyddstolje, Konvoj.

BETÄCKT, a. p. 1. 1) *Vara b.*, hafva hatten på; äfv. (fig.) hafva sina utlagda pennningar åter. — 2) (i militärspråket) Tryggad emot fiendtligt anfall eller fiendens eld. *B. batteri. B. gång i torra löppgrävar för musketerare. B. gång på skepp.* (Fortif.) *B-a vägen*, gång eller gata mellan glacin och yttre grafkanten.

BETÄMMA, v. a. 2. (bibl. gam.) Råda, handla efter egen vilja och eget behag.

BETÄNKÅ, v. a. o. n. 2. Göra något visst förhållande, någon viss omständighet till särskilt föremål för sina tankar. *Noga b. en sak, en affär. Betänk soldaterna, om du går dit. Betänk, att han är stark och du är svag.* — Syn. Besinna, Öfverväga, Taga i betraktande, Åise, Begrunda. — *B. sig*, v. r. Se *Besinna sig*, 1. o. 2.

BETÄNKANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man betänker. *B-t af alla dessa omständigheter hade till följd, att . . .* — Syn. Öfvervägande, Efterinnande, Övertänkande. — 2) Eftertanke, betänklighet, tvekan. *Handla utan b., med b. Svora utan b. Taga i b., taga i öfvervägande, i betraktande, göra afseende på. Hafva b. vid, draga i b., tveka att göra något. Du bör hafva b. vid, draga i b. att vidtaga denna åtgärd.* — 3) Embetsverks utflående öfver något, hvarom dess tanke från högre ort blifvit äskad. *Införda, afgifva b. öfver något.*

BETÄNKELSE, f. 3. (föga brukl.) Se *Betänkande*, 1. o. 2.

BETÄNKELSESTID, m. 3. och **BETÄNKETID**, m. 3. Viss tid, hvarinom man äger att betänka sig öfver en sak, ett förslag, för att vid den utsatta tidens förlopp kunna gifva bestämdt svar. Äfv. *Betänknings tid*.

BETÄNKLIG, a. 2. Som noga bör betänkas, som låt att tänka på: a) Misstänkt. *Saken synes mig b. Händelsen har ett ganska b-t utseende.* — Syn. Se *Misstänkt*. — b) Kinkig, farlig. *B-a tider, omständigheter. Ställningen är ytterst b. Jag finner b-t att viljara hans begäran.* — Syn. Se *Farlig*.

BETÄNKLIQHET, f. 3. 1) Tvekan, huruvida man bör göra något, som är ifrågasatt, eller ej. *Hafva, hysa b. vid, tveka att göra något. Jag har ej minsta b. vid att uppfylla hennes önskan. Med, utan b.* — Syn. Tvekan, Villrådlighet, Övisslet, Betänksamhet, Skrupler. — 2) Egenskapen att vara betänklig: a) misstänkt; b) kinkig, farlig. *Finna b. i, finna något misstänkt, farligt, t. ex.: Man kan ej annat än finna b. i ett sådant förslag. Hafva b. med sig, vara betänklig, t. ex.: Denna spekulation har mycken b. med sig.* — *B-er*, pl. Småaktigt, grundlös tvekan af rådsla, obehälsamhet eller blott som förebärande. *Ständigt hafva sina b-er. Finna b-er vid allt. Ingifva någon b-er i afseende på något. Inga b-er! gör nu, som jag säger.* — Syn. Skrupler.

BETÄNKNING, f. 2. (föga brukl.) Se *Betänkande*, 1. o. 2.

BETÄNKNINGSTID, m. 3. Se *Betänketid*.

BETÄNKSAM, a. 2. 1) Fallen för att noga betänka sig i allt. *Han är mycket b. i allt, hvad han gör.* — Syn. Eftertänksam. — 2) Som

uttrycker, tillkännagifver betänksamhet. *B. min, blick.*

BETÄNKSAMHET, f. 3. 1) Fallenhet för att noga betänka sig i allt. *Hans b. är så stor, att han ofta behöfver hela ör, innan han kan fatta sin beslut.* — 2) Se *Betänklighet, A. Med, utan b.*

BETÄNKSAMT, adv. Med betänksamhet. *Han svarade helt b.*

BETÄNKT, a. 1. *B. på*, som på förhand tänkt på, föranstaltat, ombesörjt. *Han är redan b. på nya utdrag. Vara b. på försvar. Man måste vara b. på, att . . . Vål b., se Vål-betänkt.*

BEUDRA, v. a. 1. Kämma beundran för. Brukas både om person och sak. *B. någon för hans kunskaper. skicklighet, dygd. Jag b-r hans smille, hennes behag, skönhet, talanger.* — Syn. Finna undransvärd, Begäpa.

BEUDRAN, f. sing. indef. 1) Se *Beundrande*. — 2) Liffig, angenäm känsla, hvaraf vi intagas vid betraktandet af ett föremål, som öfverstiger det mått, vi i allmänhet vid vårt bedömande äro vane att finna. *Intagas af b. Kämma b. för någon.*

BEUDRANDE, n. 4. Själels verksamhet, då man beundrar.

BEUDRANDE, a. p. 1. Som röjer, uttrycker beundran. *B. min, blick.*

BEUDRANSVÄRD, a. 2. Värd att beundras. *B. lärdom, talang, skönhet. Hans värdighet är b.*

BEUDRANSVÄRD, adv. Högst förträffligt, i högsta grad. *Hon dansar b. B. vacker.*

BEUDRARE, m. 3. —ARINNA, f. 1. Person, som beundrar något. *Han är ingen b. af den nya tidens vishet.*

BEUDRINGSVURM, m. 2. (nytt ord) Vurmen att beundra allt, äfven det mest vanliga.

BEUTLA, se *Bjütla*.

BEVAKA, v. a. 1. 1) Hålla vakt om någon, på det han ej må rymma, eller till skydd för dess person; äfv. hålla vakt på en viss ort, ett visst ställe, för att skydda det emot anfall, försvara något, eller åtfölja något förbjudet eller farligt. *B. en fånge. Fången b-s mycket strängt. Trupperna, som b. konungen, konungens person. B. trossen, kanonerna, lägrer. B. en transport. B. kusterna mot fiendtliga anfall, till hindrande af lunddrägeri eller för att utehålla en smittsam sjukdom.* — Syn. Vakta, Försvara, Skydda. — 2) Hafva vaksamt öga på någon och dess förehållanden. *En moder bör noga b. sina döttrar. Alla hans steg äro b-de af polsen. B. någons uppförande.* — Syn. Observera, Hafva ögat på. — 3) (i rättegångsväg) Iakttaga hvad som fordras, för att vinna sin rätt. *B. en sak vid domstol. B. sin rätt. B. en fordran.* — 4) Iakttaga hvad som fordras, för att utföra, verkställa något eller fullgöra en pligt. *B. en affär, en angelägenhet. B. sitt embete. Med mycket nit b. sina skyldigheter.*

BEVAKANDE, n. 4. Handlingen, då man bevakar.

BEVAKARE, m. 3. —ARINNA, f. 1. Person, som bevakar (hem. 1. o. 2).

BEVAKNING, f. 2. 1) Se *Bevakande*. — 2) En eller flera personer, eller trupp, som bevakar (hem. 1). *Fången fick gå ut i staden, men b-ten följde honom på något afstånd. Vara utan all b. B-en vid kusten har tagit i beslag ett stort parti förbjudna varor.* —

Syn. Vakt, Eskort, Betäckning. — *Sa. B-s-trupp.*

BEVANDRÅD, a. 2. 1) Som vandrat mycket omkring på en ort, mycket hemmastadd. *Vara väl b. i en stad, i ett slott, en skog, en park, o. s. v.* — 2) (fig.) Ganska kunnig i ett ämne, skicklig i en sak. *Väl b. i matematiken, i historien, i embetsgrömmal, i rättsen, i knep, skåmstycken, skivertsreck, o. s. v.* — Syn. Hemmastadd, hemma i, Genomdrifven; se f. 6. *Skicklig.*

BEVARA, n. 3. sing. indef. Brukas endast någon gång i uttrycken: *Taga i b., i beskydd, t. ex.: Må Gud taga er i sitt b!* *Hafva i b., bevara* (hem. 1).

BEVARA, v. a. 1. 1) (om sak) Bibehålla i godt stånd, i samma skick, så att ingen skadlig förändring inträffar. *B. frukt, möbler. B. sin halsa, sitt rykte. B. ögonen emot solen, för solens strålar. B. kött för skänning, för att skämmas. B. sin tro. B. sin själ för synd. B. en hemlighet, ej för andra omtala, yppa den.* — Syn. Förvara, Skydda. — 2) (om person) Skydda, Försvara. *B. någon för höld. B. landet för fiendligt infall, för fienden, för en emälla. Man hoppas, att konungens vishet skall b. staden för vidare oroligheter. Gud har hittills b-t oss. Gud b-re, må Gud b. oss för allt ont!* *Gud b-re mig ifrån att någonsin göra så illa! Gud b-re mig derifrån! B-re mig Gud att tänka derpå! B-re Gud!* uttryck, hvarigenom man med en viss högtidighet förnekar en framställd förmodan, fråga, jemte det man yttrar sin afsky, fruktan för ett förhållande, som voro motsatsen till det man förnekar. Se f. 6. *Bevars!* och *Gudbevars!*

BEVARANDE, n. 4. Handlingen, då man bevarar.

BEVARING, f. 2. Se *Bevarande*.

BEVARSI iut. Sammandraget af *Bevara oss!* Brukas, för att uttrycka: 1) Ett eftertryckligare jakande eller nekande. *Är det slut på arbetet ännu? Ja b!* *Du är väl nu bra sömnig, du, som vårat hela natten. Nej b!* *Du kan då aldrig låta dig att bli folk. Jo b!* — 2) Förundran, bestörtning, öfverraskning. *B. hvad du ser ut!* *Man säger äfv.: B. väl! B. Gud! Gud b!* *Kors b!* *Åh b!* — 3) Harm, förtret, missnöje, förakt, afsky, ledsnåd, m. m. *B., så du talar! B., så enfaldig du kan ställa dig!* *B., hvad du har många konstner för dig!* *B., så noga det skall vara!* *B. sådan sprätt!* *B., hvilket väder, hvilka vägar!* *B., att du kan vara så elak!* *B., herrn, kan tänka!*

BEVEFVA, v. a. 1. (bibl. gam.) Invefva, inveckla.

BEVEKA, v. a. 2. 1) (egentl.) Göra vek, mild. *Gud har b-kt hans hjerta.* — 2) Medelst böner eller rörande skäl, föreställningar, åtbörder, o. s. v. förnä. *B. till tårar, till medlidande, till ändrande af föresats. Låta sig b-s af någons böner. Låta b. sig eller låta sig b., gifva vilka för någons böner, &c.* — Syn. Röra.

BEVEKANDE, a. p. 1. Som är af beskaffenhet att kunna beveka, röra. *B. tal, kraft, föreställning, orsak. B. skäl och omständigheter, som låta för någon.* — Syn. Beveklig, Rörande.

BEVEKANDE, n. 4. Handlingen, då man beveker.

BEVEKELSE, f. 2. 1) Se *Bevekande*. — 2) Den förändring i sinnet, som föregår hos en person, hvilken bevekes. — Syn. Rörelse.

BEVEKELSEGRUND, m. 3. Skäl, orsak, grund, som förmår någon till en viss handling. *Det är alltid svårt att döma om andras b-er. Hvad var b-en till denna hans handling?* — Syn. Motiv, Bevakande skäl, orsak, grund.

BEVEKLIG, a. 2. 1) Som har egenskapen att beveka, övertala. *Genom b-a böner lyckades han stulligen att röra hennes hjerta till medlidande. Hålla ett b-t tal. B-a skäl, föreställningar.* — Syn. Bevakande, Rörande. — 2) (föga brukl.) Som låter sig beveka.

BEVEKLIGHET, f. 3. 1) Bevakande övertalelse. *Bedja någon med högsta b. att afstå från ett företag.* — 2) (föga brukl.) Egenskapen att låta sig beveka.

BEVEKLIKT, adv. På ett bevekligt sätt. *B. bedja någon om en sak.*

BEVERKA, v. a. 1. (mindre brukl.) Se *Verka*.

BEVILJA, v. a. 1. 1) Förklara sin vilja vara, att något, som blifvit begärdt, erhålles eller får ske. *B. någon en ynnest, en rättighet, ett privilegium. B. någons bön, ansökan. B. någons giftermål. B., att något får ske.* — Syn. Se *Bifälla*. — 2) Medgifva att lemna begärdt anslag, skattebidrag. *Rikens Ständer hafva b-t det af regeringen äskade anslaget, hafva b-t 100,000 Rdr till karnantläggningen.*

BEVILJANDE, n. 4. 1) Handlingen, då man beviljar. — 2) Hvad som blifvit beviljadt.

BEVILLNING, f. 2. Af rikets ständer frivilligt åtaget skattebidrag, som blifvit af regeringen begärdt. *Ataga sig, utgöra b. B-ens användande fastställes af rikets ständer. Allmänna grunderna för b-ens fördelning.* — Syn. (i äldre tider) Gård. — *Se. B-ssumma.*

BEVILLNINGSAFDRÅG, n. 5. Afdrag, som enligt lag göres vid räntas utläggande, svarande mot bevilningens storlek för kapitalet.

BEVILLNINGANSLAG, n. 5. Anslag, beviljadt af rikets ständer.

BEVILLNINGSFÖRORDNING, f. 2. Förordning, innehållande föreskrifter angående bevilningens fördelning och utgörande.

BEVILLNINGSMEDEL, n. 5. pl. Af rikets ständer beviljade penningmedel.

BEVILLNINGSSÜTSKOTT, n. 5. Det af rikets ständers Utskott, som har att afgifva förslag till den åtagna bevilningssummans fördelning, samt att uppgifva grunderna derför och fastställa sättet, huru de i hvarje särskilt fall skola tillämpas.

BEVINGA, v. a. 1. Egentl.: Gifva vingar. Brukas endast i fig. mening och i poetisk stil. *Hoppet b-de hans fjät.*

BEVINGAD, a. p. 2. (poet.) 1) Med vingar försedd. *En b. engel. Den b-e Mercurius.* — 2) (fig.) *Med b-e steg, ganska snabbt.*

BEVIS, n. 3. 1) a) (log.) Framställning af skälen för ett omdöme, och omdömet utledning ur dessa skäl. *Framlägga, uppställa, gifva b. för en sats, ett påstående.* — b) (mat.) Förknippning af förut bevisade och erkända sätser, hvarigenom man kommer till öfvertygande visshet om riktigheten af en gifven, uppställd sats. — c) Framställande af giltiga skäl för sanningen af en omständighet, riktigheten af en uppgift, antingen för domstol eller i det allmänna lifvet. *Ånföra, andraga b. för ett faktum, en omständighet, en uppgift, ett påstående. Anföra till, såsom b. Till b. hvarpå jag blott vill nämna, att . . .* — d) Innehållet af hvad som blifvit bevisadt. *Delta b. är öfvertygande, svagt, otillräckligt.* — 2) Skriffligt intyg, hvarigenom en

persons beskaffenhet eller en saks förhållande utsordas. *Gifva, utfärda, meddela, laga, framte b. på något.* — *Syn. Se Betyg.* — 3) Handling, hvarigenom man gifver prof på någon egenskap; äfv. tecken, som tjänar till prof på ens tänkesätt, o. s. v. *Gifva b. på skicklighet, kunskaper, tapperhet. Detta var ett öfvertygande b. på hans vänskap för mig. Gifva någon b. på sin aktning, sin ömhet, sin kärlek.* — *Syn. Prof, tecken.*

BEVISA, v. a. 1. o. 2. 1) Framställa, framlägga, anföra bevis (jfr. d. o. bem. 1. a, b, c.). *B. en sats, en omständighet, en uppgift, ett påstående. B. en proposition i Euclides. Med vittnen b. B. något vid domstol. Det b-r ingenting. Det b-r intet emot mig. Jag skall b. dig motsäsa.* — 2) Vara bevis på. *Denna handling b-r mycken godhet hos honom.* — *Syn. Utvisa, Tillkännagiva, Råja.* — 3) Gifva lenna bevis, prof på en viss egenskap, ett visst tänkesätt. *B. sin skicklighet, färdighet, kunskap. B. mod. B. någon sin erkänsla, sin vänskap, sin aktning. B. någon gudomlig dyrkan. B. någon vdölgärningar, tjänster.* Man säger äfv.: *B. sig hälsk, ogen, otacksam o. s. v. mot någon.* — *Syn. Adagallägg, Visa, Beto.*

BEVISANDE, n. 4. Handlingen, då man bevisar.

BEVISGRUND, se *Bevisningsgrund.*

BEVISHANDLINGAR, f. 2. pl. (jur. o. adm.)

Handlingar, som tjena till bevis i en sak.

BEVISLEDNING, f. 2. Ledning i bevis genom framlagda skäl. — *Syn. Se Bevisning.*

BEVISLIG, a. 2. Som kan bevisas. *Ett b-t brott. Det är b-t, att han gjort det.*

BEVISLIGEN, adv. Såsom kan bevisas. *Han har b. ljugit.*

BEVISLIGHET, f. 3. Egenskapen att kunna bevisas. *B-en af en sats, ett påstående. Brotlets b.*

BEVISNING, f. 2. 1) *Se Bevisande. Han är mig b-en därför skyldig.* — 2) Innehållet af hvad som till bevis framställes, anföres. *En öfvertygande, mall, klen, dällig b. Denna b. du-ger ej.* — *Syn. Bevis, Bevisledning, Deduktion.*

BEVISNINGSGRUND, m. 3. Sats, förhållande, uppgift, hvarpå en bevisning grundar sig.

BEVISTA, se *Bevista.*

BEVITTA, v. a. 1. 1) Genom sitt vittnesmål inför domstol styrka sanningen, riktigheten af något. *Jag skall b. den anklagades oskuld. B. ett faktum, en uppgift. Låta b. något, framställa vittnen, för att intyga sanningen af något.* — 2) Intyga. *Jag kan b., att han icke var på balen i går.* — *Syn. Se Bekräfta.* — 3) (fig.) Tjona till bevis för. *Denna händelse b-r sanningen af det gamla ordspråket . . . Denna omständighet b-r, att . . .* — *Syn. Adagallägga, Visa, Bevisa, Intyga, Styrka.*

BEVITTNANDE, n. 4. Handlingen, då man bevittnar.

BEVUXEN, se *Beväxt.*

BEVÄG, n. 3. sing. indef. Beslut, som man af sjelstagen makt fattat, och hvarför man själf får ansvara. Brukas endast adverbialt i uttrycken: *På mildt, dilt, hans, etc. b., eget b. Jag gör det på eget b., utan lof och med eget ansvar.*

BEVÄGEN, a. 2. neutr. — *et.* Som hyser gynnsamma tankar, välvilja mot någon. *Vara någon b. Hon är mig mycket b.* — *Syn. Gynnsamt stämde, Gynnsam, Välvillig, Benägen, Ynnestfull.*

BEVÄGENHET, f. 3. Egenskapen att vara bevägen. *Hysa, hafva b. för någon. Denne*

mans b. ger mig goda förhoppningar. — *Syn. Välvilja, Benägenhet, Gunst, Ynnest.*

BEVÄNDT, (a långt) a. n. Dugligt, af värde. *Det är ingenting, föga b. med den mannen. Är det något b. med hans skicklighet i konsten?*

BEVÄPNA, v. a. 1. Förse med vapen (håde i egentl. o. fig. mening). *B. manskapet, folket. B. sig med värja, pistol och dolk.* (Fig.) *B. sig med en paraply, med mod, tålmod, ständaktighet. B. sig emot olyckan, bereda sig att med mod och ständaktighet bära olyckan. B. sig emot frestelsen, bereda sig att väl emotstå frestelsen.* — *Syn. Våpna, Armera, Bevåra, Utrusta.*

BEVÄPNAD, a. p. 2. 1) Försedd med vapen, som här vapen. *B. ifrån topp till tå. Lätt tungt b.* — Substantivt säges äfven: *En b., flere b-e, o. s. v.* — 2) (botl.) Så kallas en växtdel, som är försedd med torn, taggar eller brännborster.

BEVÄPNANDE, n. 4. Handlingen, då man bevåpnar.

BEVÄPNING, f. 2. (mindre brukl.) 1) *Se Bevåpnande.* — 2) *Se Rustning.*

BEVÄRA, v. a. 1. Förse, utrusta med nödiga vapen. Säges isynnerhet om fartyg. *B. ett skepp, en fregatt, en slup.* — *Syn. Se Bevåpna.*

BEVÄRANDE, n. 4. Handlingen, då man bevårar.

BEVÄRDIGA, v. a. 1. 1) Gifva värdighet af. *B. med svärdsorden.* — 2) Visa en person, att man anser honom värdig något. *Ändtligen b-de han honom med svar. Hon b-de honom ej med en blick. Hvad tycker du väl? den förnämde herrn b-de honom att få naikas sin höga person.*

BEVÄRDIGANDE, n. 4. Handlingen, då man bevårdigar.

BEVÄRING, f. 2. 1) *Se Bevårande.* — 2) (mindre brukl.) *Se Bevåpning.* — 3) Samtliga de ynglingar emellan 20 och 25 år, som äro skyldiga att, i händelse af krig, tåga ut till fäderneslandets försvar. — *Syn. Nationalmilis, Kon-skription, Milis, Landtvärn.* — 4) (i folkspråket) Bevåringskarl. *Exercera b., exercera i egenskap af bevåringskyldig.* — *Ss. B-skarl, -sman-skap, -strupp, -syngling.*

BEVÄRINGSPERSEDEL, m. 2. pl. — *persedlar.* Persedel, som hör till bevåringen, utrustningen för en bevåringskarl.

BEVÄRINGSSKYLDIG, a. 2. Säges om de ynglingar emellan 20 och 25 år, som äro skyldige att, i händelse af krig, tåga ut till fäderneslandets försvar.

BEVÄRINGSSKYLDIGHET, f. 3. sing. Skyldigheten för hvarje svensk yngling emellan 20 och 25 år att, i händelse af krig, tåga ut till fäderneslandets försvar.

BEVÄXAS, v. p. 2. (har i part. både *Beväxt* och *Beväzen*). Övertäckas med växter (både träd, buskar och örter). *Låta ett fält b. med skog. Trädet har blifvit beväxt med mossor. Låta blom-sparterren b. med ogräs. Menniskans huf-vud är beväxt med hår.*

BEY, häj, m. 3. (turkiskt ord) Befälhafvare.

BEZIFFRA, se *Bevisifra.*

BEZOAR, besoar, m. sing. ell. **BEZOARSTEN**, besoarsten, m. 2. Rund sammangyttring af fosforsyra kalk och djurslem, som finnes i magen på åtskilliga djur, t. ex. Bezoargazellen. Ingår som beståndsdel i åtskilliga läkemedel, såsom: *Bezoar-pulver, Bezoarättika, Bezoarinktur, m. fl.*

BEZOARBOCK, besoarböck, m. 2. (nat. hist.)

En art gazell, i hvars mage bezoar ofta anträffas. Kallas äfv.: *Bezoargot* och *Bezoargazell.*

BEÄNGSTA, v. a. 1. (det tyska *beängsten*) Förorsaka ångest. Brukas föga, mest i religiös och poetisk stil. — *Syn. Se Bedröfva.*

BEÄRA, v. a. 1. (det tyska *beehren*) Göra, bevisa äran af. *Fursten har b-t honom med ett besök. Brukas föga.* — *Syn. Se Hedra.*

BI, n. 4. Insectslägte af Steklarans ordning. *Apis Mellifica.* — *Ss. Bigadd, -sljuka, -sjuk-dom, -skötare, -skötisel, -styng, -vak-tare, -älskare.*

BI, oskiljaktig partikel, införd i språket från tyska prepositionen *bei*, hos, vid, till. Ingår i sammansättningar: dels med verber, och betydder då, att något tillägges, tillsättes till något förut varande, äfven meddelande, hjälp, understöd, t. ex.: *bifoga, bibringa, bispringa;* dels med nomina, och har då bemärkelsen af något övscändligt, som tillkommer, medföljer det väsendliga af en sak, t. ex.: *biäfsigt, biarbete, biödg.* — Förekommer som adverb i sjömansspråket, uti uttrycken: *Lägga bi*, i storm blott föra de segel, som tjena att hålla förskippet i vinden.

BIÄFSIGT, f. 3. Särskilt, hemlig afsigt, som man hyser jemte den hufvudsakliga, öppet tillkännagifna. *Hafva någon b. med ett förslag.*

BIÄFSKED, n. 3. (hist.) Särskilta artiklar, som tillkommer det egentliga riksdagsbeslutet. Brukas numera icke.

BIÄFVEL, m. 2. sing. 1) Äföda af bin. — 2) Viss art af bin. — *Syn. Bislag.* — 3) *Se Bi-skötisel.*

BIÄRMÄRKNING, f. 2. Särskilt, obetydligare anmärkning i sammanhang med en hufvudsaklig-gare. *Tillåt mig härvid äfven göra den b-en, att . . .*

BIÄNS, m. 2. sing. (mindre brukl.) Skötisel af bin.

BIARBETE, n. 4. 1) Tillfälligt arbete, som utföres på mellanstunder eller jemte det egentliga arbetet. — *Syn. Bigöra, Bigörsmål.* — 2) Särskilt arbete, verk, parti, sak, som åtföljer ett konst-verk. — *Syn. Biverk, Biparti, (i plur.) Acces-soiter.*

BIARTIKEL, m. 2. pl. — *tiklar.* Särskilt artikel, som blifvit tillagd hufvudartiklarna.

BIBEGREPP, n. 3. Underordnad begrepp, som står i sammanhang med ett hufvudbegrepp.

BIBEHÅLLA, v. a. 5. (båjes som *Hålla*) 1) Behålla i samma stånd och skick. *B. halsa och krafter. Söka b. ens ynnest, vänskapen, godt förstånd med någon. B. någon vid dess pension, dess syssla, dess innehafvande förmåner.* — *Syn. Bevara, Vidmakthålla, Uppehålla, Upprätt-hålla.* — 2) Fortfarande innehafva, behålla kvar. *B. sin syssla, sitt lugn, sin kallblodighet, sina vanor. Han kunde ej b. sina gjorda erfri-ngar.* — *Syn. Behålla.* — *B. sig, v. r.* Fortfa-rande förbliva i samma skick, i godt stånd, för-blifva oskadad, oskänd. *Egyptens pyramider hafva i sekler b-lit sig. Denna färg b-ller sig väl. En frukt, som länge b-ller sig (bättre: håller sig). Kursen, priserna b. sig. Valtneis höjd b-ller sig vid samma stånd. Detta bruk har länge b-lit sig. B. sig i någons ynnest. B. sig vid godt lyran, vid halsa. En teater-pjes, som b-ller sig, fortfarande lockar åskådare. B. sig säges äfven om äldre människor, när de*

fortfarande hafva halsa, krafter och utseende i be-håll. — *Syn. Åga bestånd, Bestå, Vara, (om färg) Sitta i, (om frukt) Hålla sig.*

BIBEHÅLLANDE, n. 4. Handlingen, då man bibehåller. *Behålla dig om b-t af hans vänskap.* Brukas mycket i adverbialuttrycket: *Med b. af t. ex.: Med b. af all den vördnad, jag är honom skyldig, kan jag dock icke återhålla den anmärkningen, att . . .*

BIBEHÅLLIGHET, f. 3. sing. (föga brukl.) Egenskapen att väl bibehålla sig.

BIBEL, m. 2. pl. *biblar.* Samteliga de heliga skrifter, som innehatta kristna religionens grund-läror. — *Syn. Den Heliga Skrift, Skriften, Guds Ord.* — *Ss. B-läsning, -upplaga, -öfver-sättning.*

BIBELCITAT, -- sitat, n. 5. o. 3. Ställe, sats, mening, som anföres ur bibeln.

BIBELFAST, a. 1. Så hemmastadd i bibeln, att man ur minnet kan anföra strödda delar af dess innehåll eller språk, som hafva tillämplighet på något förevarande fall.

BIBELFORMAT, -- förmåt, n. 3. o. 3. Bok-format af samma storlek som det, hvilket brukats för äldre upplagor af bibeln.

BIBELFORSKARE, m. 5. En, som grundligt studerar bibeln jemte dertill hörande hjäl-potenskapar.

BIBELFORSKNING, f. 2. Grundligt studium af bibeln jemte dertill hörande hjälpotenskapar.

BIBELFÖRKLARING, f. 2. Förklaring, ut-läggning antingen af hela bibeln eller vissa dess delar.

BIBELKOMMISSION, -- kammischön, f. 3. Samling af flere lärde, som af en regering blifvit utsedde att tillsammans besörja en ny översätt-ning af bibeln eller att öfverse en förut be-finnlig.

BIBELKUNNIG, a. 2. Väl beläst i den Hel. Skrift.

BIBELLEXA, f. 1. Stycke i bibeln, som gif-ves lärjungar till öfverläsning.

BIBELLÄRD, a. 2. Som grundligt studerat den Hel. Skrift.

BIBELLÄSARE, m. 3. Person, som ofta läser bibeln.

BIBELMENING, f. 2. Meningen af den Hel. Skrifts uttryck. *Den yltre och den inre b-en.*

BIBELORD, n. 3. 1) Hvarje enskilt uttryck i bibeln. — 2) (i definit form) *B-et*, d. v. s. bi-beln eller den Hel. Skrift. Brukas i denna bem. endast i retoriskt kyrkligt stil.

BIBELRYTTARE, m. 3. (fam., skämtv., föga brukl.) Predikant, hvars predikningar äro öfver-lastade med bibelspråk.

BIBELSPRÅK, n. 3. 1) Enskilt sats i bibeln, som kan tjena till stöd eller förklaring af någon kristendomens lära. — 2) Det för bibeln egen-domliga uttrycks- och framställningssätt.

BIBELSPRÄNGD, a. 2. (pop. o. fam.) 1) Sä-ges om den, som är mycket hemmastadd i den Hel. Skrift och vid alla tillfällen, både i tid och otid, anför språk och ställen derur. — 2) (om tal och skrift) Späckad af bibelspråk. I denna bem. föga brukligt.

BIBELSTÄLLE, n. 4. Något särskilt ställe i den Hel. Skrift.

BIBELSÄLLSKAP, n. 3. o. 3. Slutet förening af personer till befrämjande af bibelns allmän-nare spridning.

BIBELTEXT, m. 3. Sjelfva texten i bibeln, i motsats till anmärkningar, förklaringar, m. m.